

ημερολόγιο 2017

«Στα ανοιχτά της καρδιάς»

από τον Σωτήρη Πράπα

Με την ευγενική χορηγία των εταιρειών

χρυσός χορηγός

αργυρός χορηγός

Τεχνολογία αιχμής,
για τον άνθρωπο!

CARDIAC SURGERY SOLUTIONS

AORTIC SOLUTIONS

MITRAL SOLUTIONS

PEDIATRIC SOLUTIONS

PERFUSION SOLUTIONS

PERCEVAL™

The biological valve of choice in AVR

LivaNova

Health innovation that matters

Easy, safe and reproducible procedures.

Perceval's distinctive design features provide excellent clinical outcomes and fast patient recovery. Perceval has the broadest follow-up in sutureless solutions with more than 8 years of experience and over 5 years of published results. To date, the Perceval sutureless valve has been implanted in more than 13,000 patients in over 300 hospitals in 34 countries across the world. The Perceval valve is approved for use in Europe, US and other international markets including Canada and Australia.

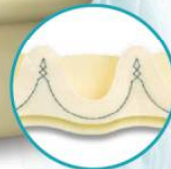
Unique, reduced, collapsed profile for an increased visualization and positioning

Super-elastic stent: perfect aortic fit, follows the heart movement

Double sheet design

Reducing the trauma of the operation

www.livanova.com

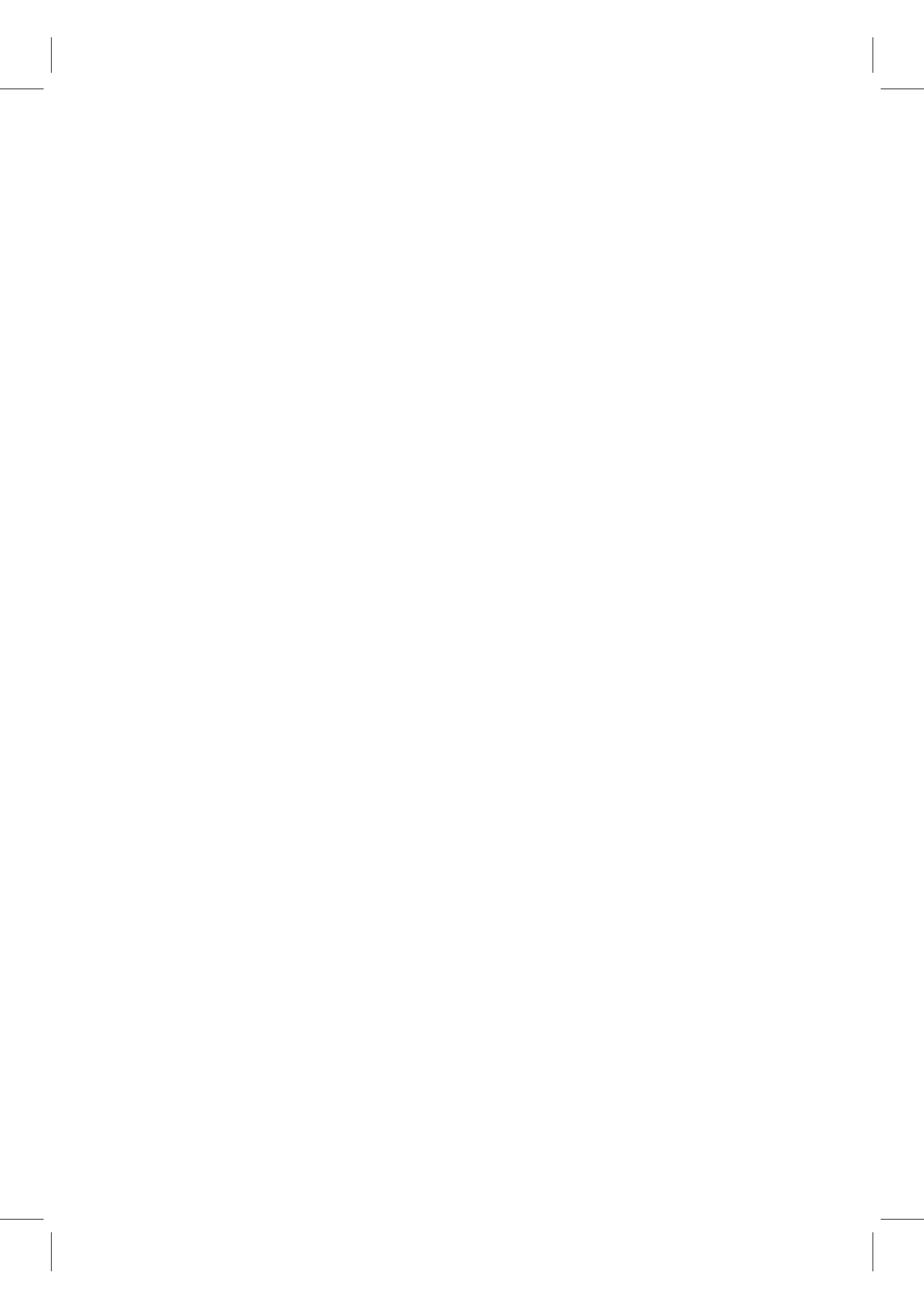

cardio innovation

CARDIO INNOVATION AE

ΕΙΣΑΓΩΓΗ & ΕΜΠΟΡΙΑ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ

ΕΥΦΡΟΝΙΟΥ 43 | Τ.Κ.: 161 21 ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ | ΤΗΛ: 210 72 58 308 | FAX: 210 72 58 309

RESPECTS THE FLOW

HeartMate 3™ LVAD with Full MagLev™ Flow Technology

HeartMate 3™
Left Ventricular Assist Device

SJMprofessional.com

 ST. JUDE MEDICAL

Brief Summary: Prior to using these devices, please review the Instructions for Use for a complete listing of indications, contraindications, warnings, precautions, potential adverse events and directions for use.

Caution: Product referenced is approved for CE Mark. Device depicted may not be available in all countries. Check with your St. Jude Medical representative for product availability in your country.

Unless otherwise noted, ™ indicates that the name is a trademark of, or licensed to, St. Jude Medical or one of its subsidiaries. ST. JUDE MEDICAL and the nine-squares symbol are trademarks and service marks of St. Jude Medical, Inc. and its related companies. © 2016 St. Jude Medical, Inc. All Rights Reserved.

EU-HM3-04160482 | Item approved for international use only.

Αγαπητοί συνάδελφοι

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Θώρακος, Καρδιάς και Αγγείων, σας εύχεται μια καλή δημιουργική και χαρούμενη καινούργια χρονιά, γεμάτη υγεία, επιτυχίες και έμπνευση.

Το 2017, ας δυναμώσουμε την προσπάθειά μας για διεύρυνση της Εταιρείας και εκπλήρωση των στόχων της προς όφελος των μελών της. Σε καιρούς δύσκολους καλούμαστε να δημιουργήσουμε καλύτερους όρους απασχόλησης, εμπλουτισμό των δραστηριοτήτων, περισσότερες ευκαιρίες για τους νεότερους συναδέλφους, υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης και πλούσιο ακαδημαϊκό έργο.

Για τον σκοπό αυτό θα επιδιώξουμε την τακτική επαφή με όλους σας, θα ασπαστούμε την γνώμη σας, θα χρησιμοποιήσουμε όλα τα μέσα επικοινωνίας και θα σας καλέσουμε να βρεθείτε δίπλα μας σε κάθε διοργάνωση της Εταιρείας. Σταθερές θα είναι οι προσπάθειες μας για στενή συνεργασία με συναφείς ειδικότητες και φορείς. Ακόμη, προσανατολισμός μας θα είναι η ανάδειξη του έργου της Ελληνικής Χειρουργικής Θώρακος και Καρδιάς στην Ελλάδα και το εξωτερικό, καθώς και η ενημέρωση γύρω από τις εξελίξεις στην ειδικότητά μας διεθνώς, με την αρωγή πρωτοπόρων χειρουργών του πλανήτη σε διάφορες εκδηλώσεις. Τέλος, στόχος θα είναι η απόκτηση ιδιόκτητων γραφείων της Εταιρείας, η υλοποίηση του οποίου θα απαιτήσει την εθελοντική συμβολή όλων μας.

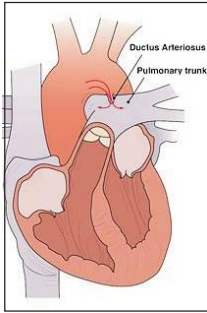
Το ημερολόγιο που κρατάμε στα χέρια μας, αποτελεί την απαρχή μιας νέας εποχής. Ευχαριστώντας τους ευγενείς χορηγούς για την έκδοση του, σας ευχόμαστε για μια ακόμη φορά ότι καλύτερο για σας και τις οικογένειες σας.

Με τιμή
το Δ.Σ. της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α

Σωτήριος Πράπας, Πρόεδρος Δ.Σ.
Χριστόφορος Κωτούλας, Αντιπρόεδρος Δ.Σ.
Κοσμάς Τσακιδής, Γενικός Γραμματέας Δ.Σ.
Δημήτριος Αγγουράς, Ειδικός Γραμματέας Δ.Σ.
Γεώργιος Ταγαράκης, Ταμίας Δ.Σ.
Παναγιώτης Δεδεηλίας, Σύμβουλος Δ.Σ.
Αθανάσιος Κλέωντας, Σύμβουλος Δ.Σ.

Οι πρώτες κλειστές εγχειρήσεις καρδιάς

1939

Στο νοσοκομείο Παιδών της Βοστώνης το 1939 ο **Robert Gross**, άνοιξε το δρόμο της καρδιοχειρουργικής με την πρώτη στον κόσμο απολίνωση ανοιχτού αρτηριακού πόρου.

1944

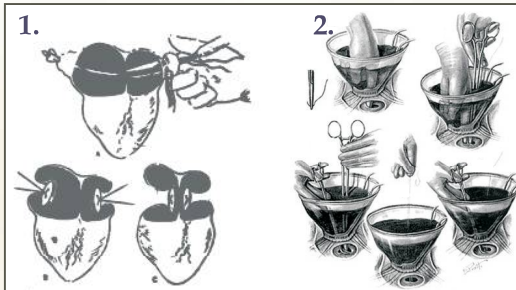
Αντιμετώπιση στένωσης ισθμού αορτής, **Clarence Crafoord**

1948

Διάνοιξη στένωσης πνευμονικής βαλβίδας, **Russell C. Brock**

1949

Δακτυλική διάνοιξη στένωσης μιτροειδούς, **Charles P. Bailey**

Δεκαετία '50

1. Τυφλή μέθοδος σύγκλεισης ASD κατά G. Marray. Συμπλησιαστικές ραφές από ωτίο σε ωτίο, δια του μεσοκολπικού ελλείματος.

2. Gross Well Technique. Τυφλή μέθοδος σύγκλεισης ASD, δια μέσου χοάνης πλήρους αίματος, ύψους 10εκ.

3. Σύγκληση ASD, με τη μέθοδο της επιφανειακής υποθερμίας. Εμβάπτιση του ασθενή σε υδατόλουτρο 4° C υπό γενική αναισθησία. **J Lewis, 1952.**

Ιανουάριος 2017

Blalock-shunt Taussig

1944

Εγχείρηση Blalock - Taussig

φωτο:Helen Taussig

φωτο:Alfred Blalock

Αφανείς πρωταγωνιστές. V.Thomas

φωτο:Vivien Thomas

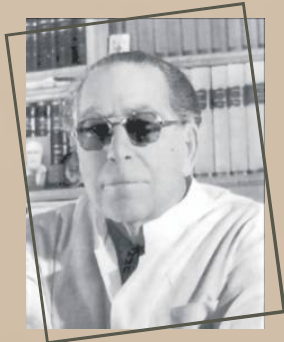
Η ιστορία της Ιατρικής είναι γεμάτη από ιστορίες ιδιοφυών προσωπικοτήτων που διαδραμάτισαν ένα σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της χωρίς ωστόσο να αναγνωριστούν.

Μια τέτοια περίπτωση ήταν ο Αφροαμερικανός **Vivien Thomas**. Το 1930, νεαρός σε ηλικία, εγκατέλειψε το κολλέγιο και επέλεξε να εργαστεί ως βοηθός πειραματικού εργαστηρίου δίπλα στον A. Blalock. Ευτύχησε να παίξει ένα σημαντικό ρόλο σε πειράματα διενέργειας του Blalock - Taussig Shunt και ήταν εμπνευστής πολλών εργαλείων χρήσιμων για την αναστόμωση. Στις **19 Νοεμβρίου του 1944** πήρε ενεργό μέρος στην πρώτη εγχείρηση επί ασθενούς ευρισκόμενος πίσω από τον A. Blalock, δίνοντας πολύτιμες συμβουλές για την τεχνική διενέργειας της αναστόμωσης. Η εγχείρηση πραγματοποιήθηκε στην E. Saxton, 3 ετών, που ωστόσο έγινε και πάλι κυανωτική λίγους μήνες αργότερα και κατέληξε, μετά τη διενέργεια δεύτερου Shunt στην απέναντι πλευρά, λίγο μετά το χειρουργείο. Οι συνολικές αποτυχίες στα πρώτα εβδομήντα περιστατικά με B-T Shunt ήταν δεκατέσσερις. Ο V. Thomas, εργάστηκε ως επιμελητής του εργαστηρίου για 35 ολόκληρα χρόνια και αποτέλεσε έναν πολύτιμο συνεργάτη του A. Blalock σε όλη τη διάρκεια της καριέρας του.

Τα πρώτα καρδιοχειρουργικά κέντρα

Γενικό Νοσοκομείο Νέας Ιωνίας, Αγία Όλγα"

Στις 27 Ιουνίου του 1923, ο Νικόλαος Πλαστήρας εγκαινιάζει στην περιοχή «Ποδαράδες» της Αθήνας, έναν συνοικισμό για τους πρόσφυγες που έφτασαν στην Ελλάδα μετά την Μικρασιατική Καταστροφή του 1922, αλλά και την ανταλλαγή πληθυσμών του 1923. Λίγους μήνες αργότερα, οι διαρκώς αυξανόμενες πληθυσμιακές ανάγκες του εν λόγω συνοικισμού, εξανάγκαζαν την πολιτική ηγεσία να μετατρέψει ένα σχολείο της περιοχής σε προσωρινό νοσηλευτικό ίδρυμα, ώστε να καλυφθεί άμεσα η περιθαλψη των νεοαφιχθέντων κατοίκων...

φωτο: Βασίλης Καραγεώργης

...Πρωταγωνιστής σε αυτή την σπουδαία εποχή που άνοιξε για το Νοσοκομείο «Αγία Όλγα», ήταν ο **Βασίλης Καραγεώργης**, ο οποίος εντάχθηκε στο δυναμικό του ιδρύματος, ως Διευθυντής της Β' Χειρουργικής Κλινικής. Δεινός Γενικός Χειρουργός ο ίδιος, παρακολουθούσε ανελλιπώς τις παγκόσμιες εξελίξεις στον τομέα του και όχι μόνο. Την περίοδο εκείνη, στο επίκεντρο του παγκόσμιου Ιατρικού ενδιαφέροντος βρίσκονταν οι πρώτοι Χειρουργοί Καρδιάς, Θώρακα και μεγάλων Αγγείων, οι οποίοι πραγματοποιούσαν πρωτοποριακές επεμβάσεις, που κάποτε ανήκαν στην σφαίρα της Ιατρικής φαντασίας. Το ενδιαφέρον του αυτό, σε συνδυασμό με το γεγονός πως τα μεγάλα νοσηλευτικά ιδρύματα της εποχής, Πανεπιστημιακά και μη, βρίσκονταν σε μεταπολεμική τελμάτωση, τον οδήγησαν στην ανάληψη πρωτοβουλιών που προκάλεσαν μια σειρά συναρπαστικών εξελίξεων. Μια σειρά πρωτόγνωρων, για τα ελληνικά επιστημονικά δεδομένα, επεμβάσεων πραγματοποιήθηκαν **για πρώτη φορά στην χώρα**, σχεδόν ταυτόχρονα μάλιστα με την διενέργειά τους σε κέντρα του εξωτερικού, εκμηδενίζοντας τις αδιαμφισβήτητα κολοσσιαίες διαφορές σε έμπυχο υλικό και υποδομές. Εξίσου σημαντικές, όμως, αποδείχθηκαν και οι πρωτοβουλίες του Β. Καραγεώργη και των συνεργατών του, όσον αφορά στις διαγνωστικές μεθόδους των παθήσεων της καρδιάς και των αγγείων, καθώς πραγματοποιήθηκαν αγγειοκαρδιογραφίες, καθετηριασμοί των δεξιών και αριστερών κοιλοτήτων της καρδιάς, σπληνοπυλαιογραφίες και άλλες τεχνικές. Το 1961, ο Β. Καραγεώργης, μετακινήθηκε στο Νοσοκομείο Γενικό Κρατικό Πειραιώς «Βασίλισσα Φρειδερίκη», αναλαμβάνοντας θέση Διευθυντή της Β' Χειρουργικής Κλινικής.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Ιανουάριος

Καλή Χροιά

ΚΥΡΙΑΚΗ

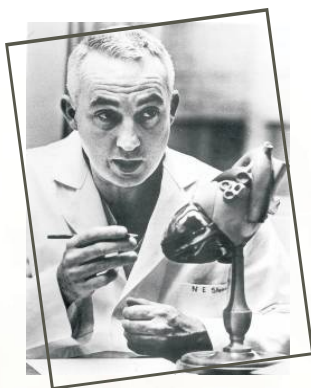
Πρωτοχρονιά, Βασιλείου (αργία)

1

το ημερολόγιο έδειχνε

6/01/1968

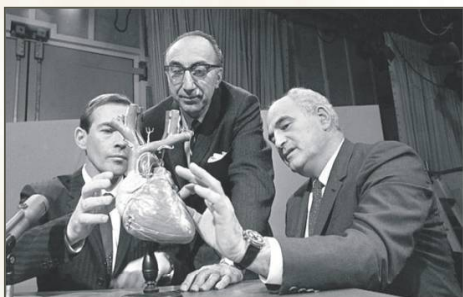
Η πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς στις ΗΠΑ

Το 1959 οι **Dr Shumway και Dr Lower** σχεδίασαν την τεχνική της μεταμόσχευσης καρδιάς, που πραγματοποίησαν αρχικά σε σκύλους, που ωστόσο πέθαναν λίγες ώρες μετά. Όμως στις 23 Δεκεμβρίου του 1959 πέτυχαν για πρώτη φορά την επιβίωση ενός εξ' αυτών για 8 ημέρες. Η όλη ιδέα είχε ξεκινήσει όταν οι δυο τους, πειραματιζόμενοι στο εργαστήριο, σκέφτηκαν να αφαιρέσουν την καρδιά του πειραματόζωου για να "δουλέψουν ευκολότερα" και στη συνέχεια να την επαναποθετήσουν. Σύντομα άρχισαν να πραγματοποιούν την όλη πράξη μεταξύ δυο διαφορετικών πειραματόζωων. Η ιδέα της μεταμόσχευσης είχε γεννηθεί...

Συνέντευξη τύπου για την παρουσίαση της πρώτης μεταμόσχευσης καρδιάς σε ενήλικα στις Η.Π.Α. Τον Ιανουάριο του 1968 από τον **N. Shumway** και τους συνεργάτες του

φωτο: **Barnard, DeBakey, Kantrowitz**

Το 1968, ο **C. Barnard** διενέργησε την πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς στην ολική της πράξη. Τα βήματα του C. Barnard έσπευσαν να ακολουθήσουν κι άλλοι Καρδιοχειρουργοί ανά την υφήλιο, με πρώτο τον **A. Kantrowitz**, ο οποίος μόλις τρεις ημέρες μετά την απόπειρα του C. Barnard, προχώρησε σε μεταμόσχευση της καρδιάς ενός νεογέννητου κλινικά νεκρού μωρού σε ένα άλλο δυο εβδομάδων. Δυστυχώς, αν και η επέμβαση ήταν επιτυχής, το νεογνό απεβίωσε. Λίγους μήνες αργότερα, στις **6 Ιανουαρίου 1968**, ο **N. Shumway**, ο άνθρωπος που «έχτισε» τα πειραματικά μεταμοσχευτικά πρωτόκολλα, έκανε το δικό του βήμα, μεταμοσχεύοντας την καρδιά μιας γυναίκας σε έναν 54χρονο άνδρα. Το εγχείρημα του αυτό καταγράφεται ιστορικά ως η **πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς με επιβίωση** δυο εβδομάδων, ποσοστό που ο N. Shumway κατάφερε να βελτιώσει στην πορεία του, αναδεικνύοντας εαυτόν ως τον πλέον έμπειρο Χειρουργό στις μεταμοσχεύσεις καρδιάς στον κόσμο, με περισσότερες από 1.000 σχετικές επεμβάσεις μέχρι και την συνταξιοδότηση του, 50 χρόνια αργότερα.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Ιανουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

2

ΤΡΙΤΗ

3

ΤΕΤΑΡΤΗ

4

ΠΕΜΠΤΗ

5

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Θεοφάνεια (αργία)

6

ΣΑΒΒΑΤΟ

Ιωάννου του Προδρόμου

7

ΚΥΡΙΑΚΗ

8

Τα πρώτα καρδιοχειρουργικά κέντρα

Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Λαϊκό»

Το Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Λαϊκό» προέκυψε από την ενόραση πολιτικών προσωπικοτήτων της δεκαετίας του 1930, οι οποίοι εντοπίζοντας την ανάγκη ύπαρξης ενός νοσηλευτικού ιδρύματος που θα περιθάλλει ασθενείς χωρίς οικονομικές διακρίσεις, αποφάσισαν και υποστήριξαν τη δημιουργία του. Σε συνεργασία με Καθηγητές Πανεπιστημίου της Ιατρικής Σχολής Αθηνών και κατόπιν συσκέψεων, κρίθηκε απαραίτητη η μετατροπή του Πανεπιστημιακού Περιπτέρου στο Γουδί, το οποίο και προοριζόταν για Εργαστήριο Μικροβιολογίας και Υγιεινής, σε νοσοκομείο με σκοπό να στεγάσει την Α' Παθολογική και την Α' Χειρουργική Πανεπιστημιακή Κλινική. Με τον υπ' αριθμό Νόμο 5746 του 1933, η Βουλή των Ελλήνων με πρωθυπουργό τον Παναγή Τσαλδάρη, ψήφισε την ίδρυση του νοσοκομείου με την επωνυμία «Λαϊκόν Νοσοκομείον».

Η Α' Πανεπιστημιακή Χειρουργική Κλινική, δυναμικότητας 28 κλινών, ξεκίνησε τις εργασίες της τον Ιούνιο του 1934, με Διευθυντή τον Καθηγητή Μαρίνο Γερούλانو. Ωστόσο, στη διάρκεια της κατοχής, το «Λαϊκόν Νοσοκομείον» επιτάχθηκε από τους Γερμανούς και διέκοψε την λειτουργία του...

φωτο: Βασίλης Καραγεώργης

...Την διεύθυνση της Α' Χειρουργικής Κλινικής ανέλαβε με το πέρας του πολέμου, ο Καθηγητής Γεώργιος Καραγιαννόπουλος, με μεταπτυχιακές σπουδές στην Θωρακοχειρουργική, ο οποίος και παρέμεινε στη θέση αυτή έως και το 1955. Ένας εκ των συνεργατών του, ο **Κωνσταντίνος Τούντας** πραγματοποίησε πρωτοποριακές για την εποχή αγγειοχειρουργικές επεμβάσεις, όπως αντικατάσταση ιγνυακής αρτηρίας με φλεβικό μόσχευμα το 1948, ενδαρτηρεκτομή κατά Santos το 1951, αντικατάσταση αποφραχθείσης μηριαίας αρτηρίας με χρήση συντηρημένου αρτηριακού μοσχεύματος το 1951, καθώς και διάφορες πυλαιοσυστηματικές παρακάμψεις. Πα-

ράλληλα, διενήργησε με τον Καθηγητή Γ. Καραγιαννόπουλο μεγάλο αριθμό θωρακοχειρουργικών επεμβάσεων, ενώ πρωτοπόρησε και στο πεδίο των «κλειστών» καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων. Το 1955, με την συνταξιοδότηση του Γ. Καραγιαννόπουλου, ο Κωνσταντίνος Τούντας αποχώρησε από την κλινική για να αναλάβει την Διεύθυνση της Β' Χειρουργικής Κλινικής του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου Πειραιώς «Βασίλισσα Φρειδερίκη».

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Ιανουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

9

ΤΡΙΤΗ

Γρηγορίου

10

ΤΕΤΑΡΤΗ

Θεοδοσίου

11

ΠΕΜΠΤΗ

12

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

13

ΣΑΒΒΑΤΟ

14

ΚΥΡΙΑΚΗ

15

Η πρώτη επιτυχημένη εγχείρηση μιτροειδικής βαλβιδοτομής Ιανουάριος 1948: H. Smithy

φωτο: Horace Smithy

Τον Ιανουάριο του 1948, ο **Horace Smithy** (1912-1948) στο Ιατρικό Κολέγιο της Νότιας Καρολίνας στο Τσάρλεστον, πραγματοποίησε την πρώτη επιτυχημένη εγχείρηση μιτροειδικής βαλβιδοτομής, σε μια 21χρονη γυναίκα με την εισαγωγή ενός ειδικού βαλβιδοτόμου δια της αριστερής κοιλίας. Η ασθενής επέζησε μετά την εγχείρηση μόνο για 10 μήνες καθώς αργότερα πέθανε λόγω ανευρύσματος της αριστερής κοιλίας. Τον Μάρτιο του 1948, η δεύτερη εγχείρηση του Smithy ήταν ανεπιτυχής λόγω της βαριάς ασβέτωσης της μιτροειδούς βαλβίδας και ο ασθενής κατέληξε. Ο τρίτος του ασθενής, πέθανε μία εβδομάδα αργότερα μετά την επέμβαση λόγω πνευμονίας. Ωστόσο, οι επόμενοι τέσσερις ασθενείς του επέζησαν μετά την επέμβαση. Η ειρωνεία είναι πως δυστυχώς, η λαμπρή καριέρα του νεαρού χειρουργού έληξε τον Οκτώβριο του 1948, όταν πέθανε σε ηλικία 34 ετών, λόγω στένωσης της αορτής.

Διακοιλιακή βαλβιδοτομή μιτροειδούς με χρήση Tubbs

Διαστολέας Tubbs, της προσωπικής σειράς εργαλείων του Σπ. Ζέλλου

Στην Ελλάδα από 880 περιπτώσεις διάνοιξης μιτροειδούς βαλβίδας, στα πρώτα 800 περιστατικά ο Β. Καραγεώργης πραγματοποίησε τη διάνοιξη της στενωμένης μιτροειδούς βαλβίδας τυφλά, με το δάκτυλο ή με τον βαλβιδοτόμο Dubost, μέσω του αριστερού ωτίου. Η θνητότητα την περίοδο εκείνη ήταν 3,5%. Από το 1961, όταν και βρέθηκε στο Νοσοκομείο «Γενικό Κρατικό Πειραιά», χρησιμοποίησε τον διακοιλιακό βαλβιδοτόμο του Βρετανού O. Tubbs, που αποτελούσε τροποποίηση των παλαιότερων διακοιλιακών βαλβιδοτόμων, καθώς εισάγονταν από την κορυφή της αριστερής κοιλίας, μέσω ραφής περιπάρασης και ήταν δυνατός ο καθορισμός του εύρους της διανοίξεως. Ο Β. Καραγεώργης φαίνεται να υπήρξε οπαδός της χρήσης του συγκεκριμένου δισκελούς διαστολέα τον οποίο και εφάρμοσε σε όλες τις επόμενες 80 περιπτώσεις, έχοντας απολέσει 3 περιστατικά.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Ιανουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

16

ΤΡΙΤΗ

Αντωνίου

17

ΤΕΤΑΡΤΗ

Αθανασίου

18

ΠΕΜΠΤΗ

Μάρκου

19

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Ευθυμίου

20

ΣΑΒΒΑΤΟ

21

ΚΥΡΙΑΚΗ

22

Τα πρώτα καρδιοχειρουργικά κέντρα

«Γερουλάνειο Ίδρυμα» Ιδιωτική «Κλινική Συμπαρούνη»

Στις απαρχές του 20 αιώνα, η έλλειψη κλινών στα δημόσια νοσοκομεία της χώρας ώστε να εξασφαλίζεται μια αξιοπρεπής παροχή υπηρεσιών Υγείας στους πολίτες, δημιούργησε την ανάγκη ίδρυσης ιδιωτικών κλινικών. Ως πρώτες ιδιωτικές κλινικές της πρωτεύουσας έχουν καταγραφεί εκείνη του Καθ. Γ. Φωκά, του Θ. Παπαϊωάννου στην οδό Πατησίων, καθώς και εκείνη των Ασημακόπουλου και Ταρσούλη. Το 1907, ο Διευθυντής της Χειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Ευαγγελισμός», **Καθ. Μ. Γερουλάνος**, αναγνωρίζοντας και βιώνοντας και ο ίδιος τις ελλείψεις του συστήματος, αποφάσισε την ίδρυση δικής του ιδιωτικής κλινικής, με την επωνυμία «Κλινική Γερουλάνου».

Η κλινική αναπτύχθηκε το 1907, αρχικά σε οίκημα της συνοικίας Μακρυγιάννη, στην πλατεία προ της Πύλης του Αδριανού και αποτελούνταν από επτά δωμάτια νοσηλείας. Οι περαιτέρω αυξημένες ανάγκες νοσηλείας, όμως, «επέβαλαν» την μετακίνησή της σε μεγαλύτερο οίκημα, όπερ και συνέβη τον Ιούνιο του 1909, σε κτίριο επί της οδού Χ. Τρικούπη 35 που είχε εξ αρχής διαρρυθμιστεί ώστε να καλύπτει μια δυναμικότητα της τάξεως των 30 περίπου κλινών... Μέχρι το 1941, όταν και ο Καθηγητής Μ. Γερουλάνος συνταξιοδοτήθηκε από την Διεύθυνση της Χειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Λαϊκόν», η «Κλινική Γερουλάνου» διέγραψε μια λαμπρή πορεία στα ιατρικά δρώμενα της χώρας. Απόδειξη ότι κατά την περίοδο των 34 αυτών χρόνων νοσήλευσε περί τους 17.000 ασθενείς, εκπαιδευσε περί τους 38 Χειρουργούς, ενώ πραγματοποιήθηκαν περί τις 14.605 εγχειρήσεις. Ιστορική θεωρήθηκε επίσης και η φιλανθρωπική της δράση, καθώς ο Μ. Γερουλάνος δώρισε μεγάλες εκτάσεις στην περιφέρεια της πόλης των Αθηνών για την εγκατάσταση των προσφύγων της Μικράς Ασίας... Μια περίπου δεκαετία αργότερα, το 1952, η επιθυμία του Μ. Γερουλάνου για σύσταση ενός κοινωφελούς ιδρύματος στο οποίο θα άφηνε το έργο του ως παρακαταθήκη για τις επερχόμενες γενεές, πραγματοποιήθηκε με την δημιουργία του «Γερουλάνειου Ιδρύματος»...

φωτο: Δημήτριος Λαζαρίδης

...Στον χώρο της «Κλινικής Συμπαρούνη» του «Γερουλανείου Ιδρύματος» δραστηριοποιήθηκε με την επιστροφή του από την Φιλαδέλφεια των Η.Π.Α., ο «πατέρας» της **Ελληνικής Καρδιοχειρουργικής, Καθηγητής Δημήτριος Λαζαρίδης**, ο οποίος εξόπλισε το τμήμα και το Αιμοδυναμικό Εργαστήριο και προχώρησε στην διενέργεια μιας σειράς «κλειστών» επεμβάσεων καρδιάς.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Ιανουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

23

ΤΡΙΤΗ

Οσίας Ξένης

24

ΤΕΤΑΡΤΗ

Γρηγορίου Θεολόγου

25

ΠΕΜΠΤΗ

Ξενοφώντος

26

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Ιωάννου Χρυσόστομου

27

ΣΑΒΒΑΤΟ

28

ΚΥΡΙΑΚΗ

29

το ημερολόγιο έδειχνε

28/01/1971

«Αφαίρεσις ανευρύσματος της διαφραγματικής επιφανείας της άριστερας κοιλίας και αντικατάστασις της μιτροειδούς βαλβίδος δια βαλβίδος Starr-Edwards»
Υπό
Γ. Ανδριτσάκη, Γ. Σταύρου, Γ. Τσιτούρη, Δ. Βίσκου, Κ. Βασιλικό, Ε. Φιλιππίδου και Γ. Μιχαηλίδη.

«Ασθενής ηλικίας 47 ετών εισήχθη εις την Καρδιολογικήν Κλινικήν του Πανεπιστημίου εις το Ίεπεκράτειον Νόσοκομειον την 28-1-1971 κατ'είναι άποστολαρικό έλγαιον και εκ του ηλεκτροκαρδιογραφήματος έτέθη ή διάγνωσις άνορθώτου της διαφραγματικής έπιφανείας του μιτροκοιλίου. Κατά την εισαγωγήν άπειραιστή έπίστασις ή έπαρξις ήλιου συστατικού σπυρίτου. Την ζυώντιαν ήμέραν έπεισ ή εισαξις του ά ασθενήσ περιουσίαν πλάσιν της πύσσωσ, κήθηρ καλκακοιλιακών άποσεισμών και κρίσις Adams-Stokes. Έποκατετήθη άσειγόντως προσωρινών ένδοκορδιακών ηλεκτροδίων διά του όσείου ένγεντο ηλεκτρική βηματοδότησις.»

Γ. ΑΝΔΡΙΤΣΑΚΗ, Π. ΑΣΤΙΝΑΚΗ

ΒΕΚΟΥ: Διπλή χειρουργική προσέλασις επί ρήξεως άνευρυσμάτων τών κάλπικων τού γένους.

Ε. ΑΝΤΩΝΑΚΗ και Δ

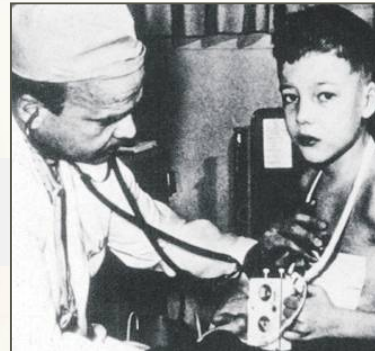
Πρωτοποριακή επέμβαση ανευρύσματος αριστερής κοιλίας - Γ. Ανδριτσάκης

Μια πρωτοποριακή επέμβαση για την εποχή, ήταν η «Αφαίρεσις ανευρύσματος διαφραγματικής επιφανείας αριστερής κοιλίας και αντικατάσταση μιτροειδούς βαλβίδος, δια βαλβίδος Starr-Edwards», υπό τους Γ. Ανδριτσάκη, Σ. Σταύρου, Γ. Τσιτούρη, Δ. Βίσκου, Κ. Βασιλικό, Ε. Φιλιππίδου και Γ. Μιχαηλίδη.

το ημερολόγιο έδειχνε

30/01/1957

Πρωτότυπος βηματοδότης - Earl Bakken

Στο στιγμιότυπο ο W. Lillehei με μικρό ασθενή

Πέραν των μηχανημάτων για την υποστήριξη των επεμβάσεων «ανοιχτής» καρδιάς, αυτό που απασχολούσε ιδιαίτερα τους Χειρουργούς της εποχής, ήταν η αντιμετώπιση των επιπλοκών, που αποτελούσαν και την αιτία θανάτου των ασθενών. Από τις πλέον καταστροφικές, ήταν αυτή του κολποκοιλιακού αποκλεισμού που, ως επί το πλείστον, προέκυπτε μετά την διενέργεια του χειρουργείου. Ο C.W. Lillehei, που είχε υπολογίσει ότι από τις VSD περιπτώσεις που αντιμετώπισε χειρουργικά είχαν αυτό ως αίτιο θανάτου σε ποσοστό 37%. Εμπνευσμένος από τον Ιατρό του Harvard, **Paul Zoll**, ο οποίος το 1952 είχε καταφέρει να σώσει δυο ασθενείς με τη χρήση ηλεκτρικής τάσης στο εξωτερικό μέρος του στήθους τους, ο **C.W. Lillehei** συνέδεσε απευθείας την καρδιά με ηλεκτρόδιο, αποφεύγοντας έτσι την παρατεταμένη χρήση ηλεκτρισμού στα παιδικά στήθη που χειρουργούσε. Η πρώτη εφαρμογή, στις **30 Ιανουαρίου 1957**, που αφορούσε στην περίπτωση τριχρονου κοριτσιού με Τετραλογία Fallot, κατέληξε με επιτυχία, όπως και οι επόμενες 16 από τις 17 που ακολούθησαν. Ο C.W. Lillehei είχε ανοίξει την αυλαία μιας καινούριας εποχής, αυτής της βηματοδότησης της καρδιάς, η οποία επισφραγίστηκε όταν γνώρισε τον επισκευαστή ηλεκτρικών συσκευών, **Earl Bakken**. Ο **E. Bakken**, φερόμενος θαυμαστής του C.W. Lillehei, σύμφωνα με μαρτυρίες, ήταν και ο κατασκευαστής της πρώτης φορητής συσκευής βηματοδότησης, λίγα χρόνια αργότερα.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Ιανουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Τριών Ιεραρχών (σχολική εορτή)

30

ΤΡΙΤΗ

Ευδοξίας

31

ΤΕΤΑΡΤΗ

1

ΠΕΜΠΤΗ

2

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

3

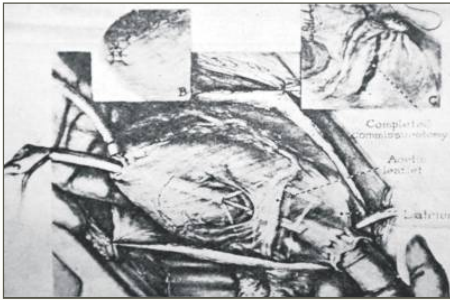
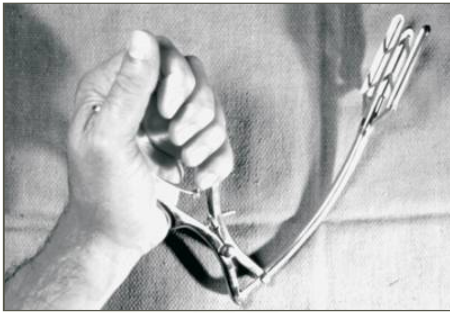
ΣΑΒΒΑΤΟ

4

ΚΥΡΙΑΚΗ

5

Από τις κλειστές επεμβάσεις στην Gross Circulation

Διακοιλιακή βαλβιδοτομή μιτροειδούς με χρήση βαλβιδοτόμου Tubbs

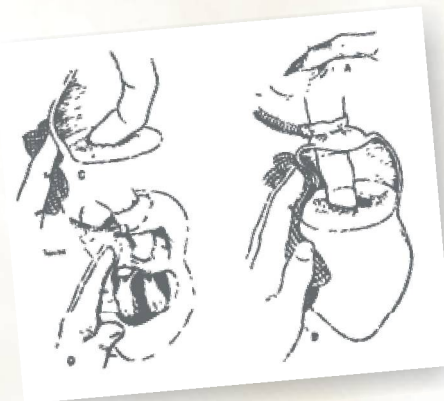

Στιγμιότυπο από κλειστή χειρουργική καρδιάς της εποχής. W. Potts, 1953

1954

Οι πρώτες εργασίες ενδοκαρδιακής εγχείρησης, πραγματοποιήθηκαν για τις ρευματικές καρδιακές παθήσεις και τη μιτροειδή στένωση. Αρκετοί χειρουργοί, συμπεριλαμβανομένων των, Lord Brock, Charles Bailey και Dwight Harken και των συνεργάτων τους, είχαν δείξει ότι η στένωση της μιτροειδούς βαλβίδας θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με μια τεχνική που ονομάζεται "finger-fracture" βαλβιδοπλαστική.

Το 1954, η θεραπεία της μιτροειδούς βαλβίδας ήταν επανάσταση με την έλευση του μηχανικού διαστολέα, μια σχετικά απλή συσκευή που σχεδιάστηκε και χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Charles Dubost. Ο διαστολέας είχε δυο παράλληλες λεπίδες που περνούσαν μέσα στον αριστερό κόλπο και στη βαλβίδα διακορυφαία. Η διαστολή της βαλβίδας μηχανικά, αποδείχθηκε πιο αποτελεσματική από την δακτυλική διάνοιξη της μιτροειδούς.

Δακτυλική διάνοιξη

Φεβρουάριος 2017

C. W. Lillehei. Η πρώτη εγχείρηση με χρήση Cross Circulation.
Δεξιά στο πρώτο χειρουργικό τραπέζι, ο πατέρας - δότης.
Αριστερά στο άλλο τραπέζι, ο μικρός ασθενής.

Gross Circulation

το ημερολόγιο έδειχνε

03/2/1945

Η πρώτη μακροπρόθεσμα (2η κατά σειρά) επιτυχής εγχείρηση Blalock-Taussig shunt

Στιγμιότυπο από την αίθουσα 706 του Νοσοκομείου John Hopkins της Βαλτιμόρης. Διακρίνονται οι A. Blalock, αριστερά, σκομμένος στο χειρουργικό πεδίο και ο D. Cooley, απέναντι, ως πρώτος βοηθός.

Στο Νοσοκομείο "John Hopkins" της Βαλτιμόρης, η Καρδιολόγος **Helen Taussig** και ο Χειρουργός **Alfred Blalock** μετά από πειραματικές προσπάθειες σε περίπου 4.000 σκυλιά, εφάρμοσαν το 1945 κλινικά το πρώτο "Blalock-Taussig Shunt" για την βελτίωση της "κυανής νόσου" -Τετραλογίας Fallot- καθιστώντας το εν λόγω νοσηλευτικό ίδρυμα σε κέντρο αναφοράς στη θεραπεία των συγγενών καρδιοπαθειών, καθώς ασθενείς από όλα τα μέρη του κόσμου προσέρχονταν εκεί για να δεχτούν θεραπεία. Το 1947, στο πρώτο μεταπολεμικό συνέδριο της Διεθνούς Χειρουργικής Εταιρείας στο Λονδίνο, ο **A. Blalock** εισέπραξε το παρατετα-

μένο χειροκρότημα των συνέδρων και προκάλεσε το ενδιαφέρον πολλών χειρουργών, ωθώντας τους στην ενασχόληση με το αντικείμενο της Καρδιοχειρουργικής. Ένας εξ αυτών, ο Γάλλος Francois D' Allaines, οργάνωσε κατόπιν υποδείξεων της H. Taussig το τμήμα χειρουργικής συγγενών καρδιοπαθειών στο Νοσοκομείο "Broussais" του Παρισιού, όπου και πραγματοποίησε το πρώτο "**Blalock-Taussig Shunt**" στην Ευρώπη, τον Οκτώβριο του 1947.

Αφανείς πρωταγωνιστές. Ο. Wangensteen

φωτο:Owen Wangensteen

Μια άλλη περίπτωση αφανούς πρωταγωνιστή, υπήρξε και ο **Owen Wangensteen**. Γιος αγρότη Νορβηγού μετανάστη στις Η.Π.Α., κορυφαίος φοιτητής της Ιατρικής Σχολής της Minnesota, ενός άσημου Πανεπιστημίου του οποίου η Διευθυντική θέση της Χειρουργικής Κλινικής στα 1926 παρέμενε, από έλλειψη ενδιαφέροντος, κενή. Προσηλωμένος στην έρευνα, ο O. Wangensteen κατέλαβε τη θέση και επιδόθηκε στην προσέλκυση νεαρών, φιλόδοξων και προικισμένων Χειρουργών που μοιράζονταν το ίδιο πάθος. Ένας από αυτούς υπήρξε και ο Robert Gross, ο οποίος όμως -δυστυχώς για τον O. Wangensteen- δεν κατάφερε τελικά να συμπεριληφθεί στην ομάδα, λόγω αδυναμίας κάλυψης του συμβολαίου του, με αποτέλεσμα να οδηγηθεί στο «Children's Hospital» της Βοστώνης. Ωστόσο διάσημοι μαθητές του υπήρξαν ο W. Lillehei και ο J. Lewis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28

Φεβρουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

30

ΤΡΙΤΗ

31

ΤΕΤΑΡΤΗ

Τρύφωνος

1

ΠΕΜΠΤΗ

Υπαπαντή του Χριστού

2

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Σταματίου

3

ΣΑΒΒΑΤΟ

Ισιδώρου

4

ΚΥΡΙΑΚΗ

Αρχή Τριωδίου

5

ΤΑ ΠΡΩΤΑ καρδιοχειρουργικά κέντρα

Γενικό Νοσοκομείο «Πολυκλινική Αθηνών»

Στις απαρχές του 20ου αιώνα, η ελληνική πραγματικότητα απείχε μακράν από επισημονικά επιτεύγματα και πανηγυρισμούς για εφευρέσεις και εφαρμογές που θα άλλαζαν τον κόσμο. Η ανέχεια και η προσπάθεια ανοικοδόμησης της χώρας δεν άφηναν περιθώρια για ανάπτυξη στον τομέα της επιστήμης. Στην πρωτεύουσα, μόλις τρία Γενικά Νοσοκομεία υπήρχαν σε λειτουργία, παρέχοντας υποτυπώδεις υπηρεσίες Υγείας -τα Νοσοκομεία «Ευαγγελισμός», «Δημοτικό Νοσοκομείο Αθηνών» και το «Στρατιωτικό» Νοσοκομείο. Το Νοσοκομείο «Αρεταίειο», από την άλλη, κάλυπτε μόνο Χειρουργικά και Γυναικολογικά περιστατικά.

Οι αδερφοί **Νικόλαος Σπ. Αλιβιζάτος**, Χειρουργός, και **Ανδρέας Σπ. Αλιβιζάτος**, Μικροβιολόγος, αποφάσισαν και προχώρησαν στη δημιουργία ενός ιδιωτικού θεραπευτηρίου, στο οποίο θα περιλαμβάνονταν τμήματα όλων των γνωστών ειδικοτήτων της εποχής. Η «Πολυκλινική Αθηνών» ξεκίνησε τη λειτουργία της, στις 3 Μαρτίου 1903, καταλαμβάνοντας μόλις δυο δωμάτια του μεσαίου ορόφου μιας τριώροφης οικοδομής στην οδό Σωκράτους 56. Μολαταύτα, τον Σεπτέμβριο του 1904, αναζητήθηκε νέος χώρος στην οδό Αθηνάς 57, όπου πια η κλινική επεκτάθηκε στους χώρους επτά δωματίων. Οι ανάγκες αυξάνονταν συνεχώς, με αποτέλεσμα την εκ νέου μεταστέγαση του νοσηλευτηρίου, τον Ιούλιο του 2005, στον χώρο όπου η κλινική υφίσταται έως και σήμερα, στην οδό Πειραιώς 2, εκεί όπου παλαιότερα λειτουργούσε σχολικό συγκρότημα με αύλιο χώρο 2,5 στρεμμάτων.

φωτο: Νικόλαος Οικονόμου

Η «Πολυκλινική» Αθηνών να αποτελεί το πρώτο νοσηλευτικό ίδρυμα στην πρωτεύουσα που απέκτησε σύγχρονες εγκαταστάσεις γαλλικής τεχνολογίας, μηχανήμα εξωσωματικής κυκλοφορίας και σύγχρονο αγγειογράφο. Οι πρωτοβουλίες αυτές απέφεραν καρπούς, καθώς το Νοέμβριο του 1958, ο **Ν. Οικονόμος** πραγματοποίησε στο εν λόγω ίδρυμα, **την πρώτη εγχείρηση ανοιχτής καρδιάς με χρήση εξωσωματικής κυκλοφορίας.**

Έκτοτε, βέβαια, η εξέλιξη της Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας στο ίδρυμα δεν έτυχε ανάλογης συνέχειας, με αποκορύφωμα το 1971, όταν η αποχώρηση του Ν. Οικονόμου με σκοπό την ανάληψη θέσης Διευθυντή στην Α' Προπαιδευτική Πανεπιστημιακή Χειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «Ιπποκράτειο», σήμανε και το τέλος αυτής.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28

Φεβρουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

6

ΤΡΙΤΗ

7

ΤΕΤΑΡΤΗ

8

ΠΕΜΠΤΗ

9

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Χαραλάμπος

10

ΣΑΒΒΑΤΟ

11

ΚΥΡΙΑΚΗ

του Ασώτου, Μελετίου

12

ΤΑ ΠΡΩΤΑ καρδιοχειρουργικά κέντρα

Κέντρο Νοσημάτων Θώρακος Βορείου Ελλάδος

Παρατήγματα του Βρετανικού στρατού το 1917, που μετεξελιχθηκαν στο «Νοσοκομείο Φυματιούνητων» και στη συνέχεια στο «Κ.Ν.Θ.Β.Ε.

φωτο: Αθανάσιος
Οικονομόπουλος

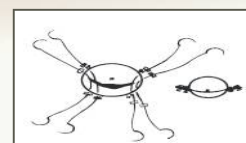
Στους κόλπους της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής δραστηριοποιήθηκε ο σπουδαίος χειρουργός της εποχής αείμνηστος **Αθανάσιος Οικονομόπουλος**, ο οποίος μετά την αποχώρησή του από το νοσοκομείο «ΑΧΕΠΑ» είχε ενταχθεί, από το 1963, στο «Σανατόριο Ασβεστοχωρίου». Ο Α. Οικονομόπουλος ανέβασε τον πήχη ψηλά, πραγματοποιώντας αρχικά θωρακοχειρουργικές επεμβάσεις και αντικαταστάσεις οισοφάγου, ενώ αργότερα οργάνωσε Καρδιοχειρουργικό Τμήμα το οποίο εμφάνισε πλούσιο κλινικό έργο, όπως διενέργεια 50 αντικαταστάσεων μιτροειδούς βαλβίδας έως το 1970, αντικαταστάσεις αορτικής βαλβίδας από το 1969 και έντευθεν και άλλα. Η άφιξη του **Π.Σπύρου** το 1983 και η ανάληψη από εκείνον του νεοσυσταθέντος “Καρδιοχειρουργικού Κέντρου Βορείου Ελλάδος”, αποτέλεσε ένα σημείο για την εξέλιξη της ειδικότητας στην Ελληνική περιφέρεια του Βορρά.

«Χειρουργικά παρασκευάσματα λιαν ηλλοιωμένων και ασβεστομένων μιτροειδών βαλβίδων, αίτινες αφηρέθησαν εξ ημετέρων ασθενών» (Α. Οικονομόπουλος, 1968)

«Η πρώτη ασθενής μετά 4μηνον από της εγχειρήσεως» (Α. Οικονομόπουλος 1966)

«Τεχνική εσωτερικής συμπίεξης του ινώδους δακτυλίου δι' ασυμμέτρου διεκβολής των ραφών για αντιμετώπιση ανεπάρκειας μιτροειδούς βαλβίδος» (Α. Οικονομόπουλος 1968)

προσεχή ιατρικά συνέδρια 2017

- 16 - 18 Φεβρουαρίου, 2017
Ελληνική Καρδιολογική Εταιρεία - Σεμινάρια Ομάδων Εργασίας - Θεσσαλονίκη

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28

Φεβρουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

13

ΤΡΙΤΗ

Αγ. Βαλεντίνου

14

ΤΕΤΑΡΤΗ

15

ΠΕΜΠΤΗ

Τσικνοπέμπτη

16

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Θεοδώρου

17

ΣΑΒΒΑΤΟ

18

ΚΥΡΙΑΚΗ

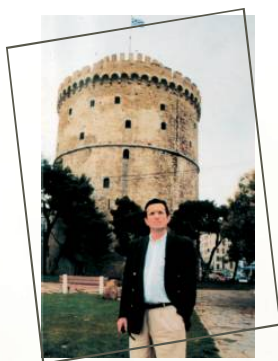
της Απόκριω

19

το ημερολόγιο έδειχνε

20/2/1992

Η πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς στη Βόρειο Ελλάδα

φωτο: Παναγιώτης Σπύρου

Ακολουθώντας τα βήματα των Γ. Τόλη και Χ. Λόλα, έκανε την «είσοδο» του στο χώρο των μεταμοσχεύσεων ο **Παναγιώτης Σπύρου** με την ομάδα του, στο Νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου» της Θεσσαλονίκης. Στον ίδιο, εκτός της διενέργειας της πρώτης μεταμόσχευσης καρδιάς στη Βόρεια Ελλάδα -**στις 20 Φεβρουαρίου 1992**, με δότη έναν 24χρονο άνδρα και λήπτη τον 54χρονο Ευστράτιο Αηδόνη-, προσδίδεται ιστορικά, η διενέργεια της πρώτης μεταμόσχευσης πνευμόνων στη χώρα -τον Μάρτιο του 1992-, καθώς και η πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς -πνευμόνων en bloc- στις 9 Ιουλίου 1992, στον 27χρονο Π. Γεωργακά, με δότη τον 23χρονο Σ. Δαλαμπύρα. Σε συνέχεια των επιτυχιών, το 1993, ο Π. Σπύρου πραγματοποίησε και την πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς σε έφηβο λήπτη, σε έναν 15χρονο Πομάκο, που έλαβε την καρδιά ενός 14χρονου. Καθοριστική, στην

ανάπτυξη πρωτοκόλλου μεταμοσχεύσεων στο Νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου», ήταν η συμβολή του Ιωάννη Φεσατίδη, αρχικά Επιμελητή και κατόπιν Διευθυντή της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, από το 1997 και μετέπειτα.

το ημερολόγιο έδειχνε

25/2/1964

Η πρώτη εγχείρηση με τη μέθοδο Koleson

Στις **25 Φεβρουαρίου 1964**, ο Koleson πραγματοποίησε την πρώτη επιτυχημένη κλινική CABG, σε πάλλουσα καρδιά, με αριστερή θωρακτομή, εμφύτευση της LIMA στη LAD με χρήση αναστωμοτικής συσκευής. Η έλλειψη επικοινωνίας με τον Δυτικό κόσμο, λόγω του ψυχρού πολέμου, του στέρησε τη δυνατότητα να διαδώσει τη μέθοδο του και να αναγνωριστεί ως ο “πατέρας της χειρουργικής των στεφανιαίων”. Παρά την ευρεία διάδοση της κλασικής εγχείρησης ByPass, όπως την καθιέρωσε ο Favoloro, ο ίδιος συνέχισε να εφαρμόζει την μέθοδό του έως το 1970. (*Portfolio στην επόμενη σελίδα...*).

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28

Φεβρουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

20

ΤΡΙΤΗ

21

ΤΕΤΑΡΤΗ

22

ΠΕΜΠΤΗ

23

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

24

ΣΑΒΒΑΤΟ

25

ΚΥΡΙΑΚΗ

της Τυρινής, Φωτεινής;

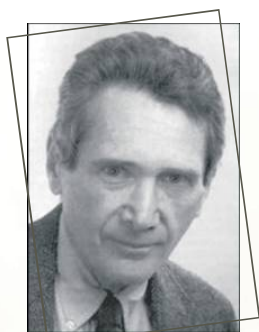
26

το ημερολόγιο έδειχνε

29/2/1968

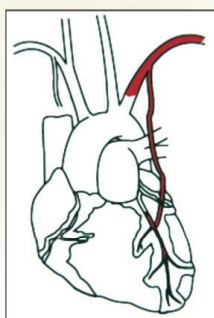
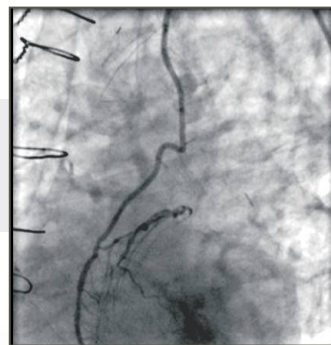
Πρώτη κλινική εμφύτευση της αριστερής Ε.Μ.Α. στον πρόσθιο κατιόντα κλάδο

φωτο: George Green

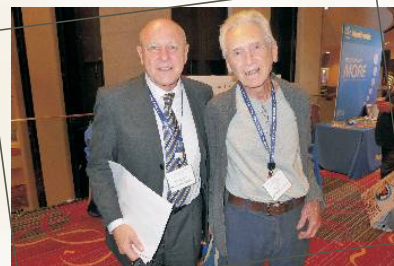
Τον **Φεβρουάριο του 1968**, μια ακόμη πρωτοπορία στην χειρουργική των στεφανιαίων, έλαβε χώρα. Επρόκειτο για την **πρώτη κλινική εμφύτευση της αριστερής Ε.Μ.Α. στον πρόσθιο κατιόντα κλάδο με χρήση εξωσωματικής κυκλοφορίας**, η οποία πραγματοποιήθηκε από τον **George Green**.

Τα καλά μακροπρόθεσμα αποτελέσματα από τη χρήση των μαστικών αρτηριών σε σχέση με τα φλεβικά, όπως αποδείχθηκε από μια ιστορική μελέτη του Αμερικανού F. Loop το 1981, οδήγησαν τους Καρδιοχειρουργούς στην αναζήτηση τρόπων περαιτέρω αξιοποίησής τους, τόσο χρησιμοποιώντας τα κατά συνέχεια -sequential use-, όσο και με τη δημιουργία σύνθετων μοσχευμάτων, όπως του T - Graft που χρησιμοποιήθηκε από τον A. Tector και το Y- Graft, από τον A. Galafiore. Παράλληλα, στην προσπάθεια χρήσης και άλλων αρτηριακών μοσχευμάτων, πρωτοπόροι Καρδιοχειρουργοί προχώρησαν στην αξιοποίηση της κερκιδικής αρτηρίας, της δεξιάς γαστρεπιπλοϊκής αρτηρίας, καθώς και της κάτω επιγαστρίας αρτηρίας.

Την περίοδο 1993 - 2000, η χρήση της αριστερής έσω μαστικής αρτηρίας για την επαναίματωση του πρόσθιου κατιόντα κλάδου, καθιερώθηκε ως επιλογή σε όλα τα καρδιοχειρουργικά κέντρα της χώρας μας. Στο «ΩΚΚ», το «Γ. Παπανικολάου», το «ΑΧΕΠΑ» και τα ιδιωτικά κέντρα η χρήση της ξεπερνούσε σε ποσοστό το 80%. Στον Ευαγγελισμό, στην αρχή της περιόδου ήταν στο 30%, διαρκώς αυξανόμενη, ενώ στο «Ιπποκράτειο» είχε μόλις ξεκινήσει η εφαρμογή της.

φωτο: Federico Benetti και George Green

Φεβρουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Καθαρά Δευτέρα (αργία)

27

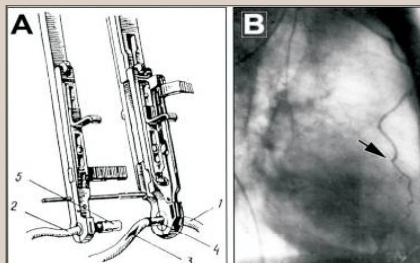
ΤΡΙΤΗ

28

Vasilii I Kolesov

φωτο: Vasilii I Kolesov

A) The vascular circular stapler with elongated bushing that was used by V.I. and E.V. Kolesov in coronary surgery. 1 = coronary artery; 2 = internal thoracic artery; 3 = incision in the coronary artery; 4 = bushing;

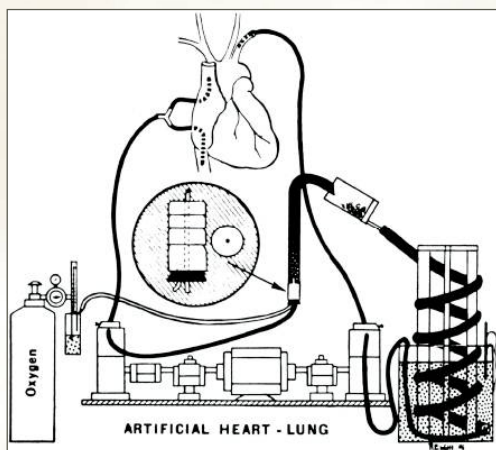

Ο Vasilii I Kolesov κλείνει ένα έλλειμμα μεσοκοιλιακού διαφράγματος σε ένα παιδί το 1965. Η επέμβαση γίνεται με την υποστήριξη του πρώτου σοβιετικού ασκού οξυγόνωσης (εμφανίζεται στην επάνω αριστερή γωνία) που κατασκευάστηκε από τους Δρ. P.v. Baliuzek και N.I. Ermilov...

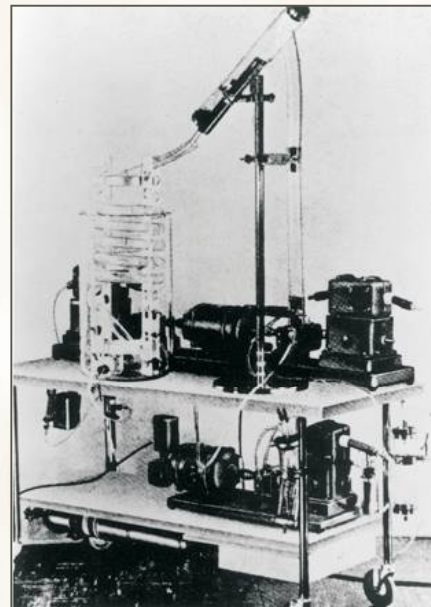
Οι πρώτες συσκευές εξωσωματικής κυκλοφορίας “Heart Lung Machine”

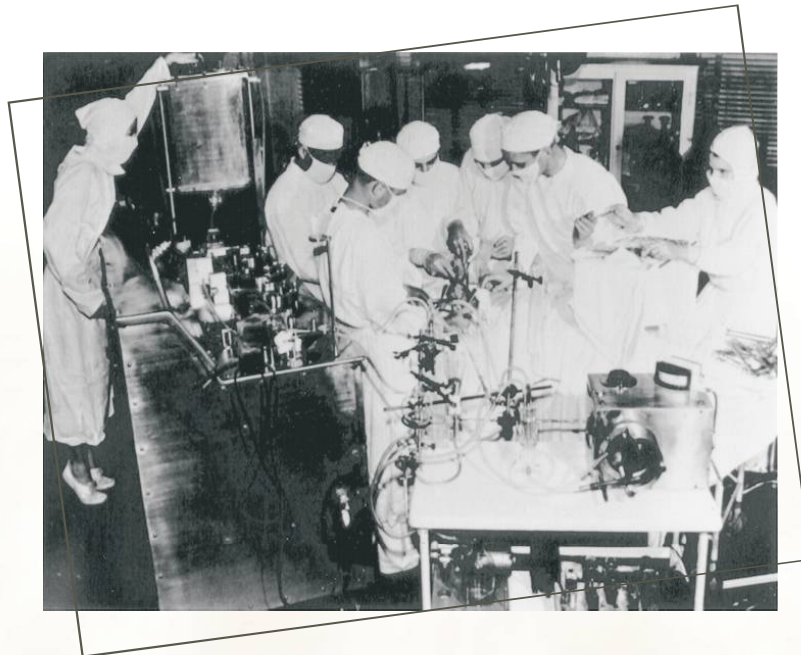
Ο πρωτότυπος οξυγονωτής φουσαλίδων Lillehei - De Wall που κατασκευάστηκε στο πανεπιστήμιο της Minnesota το 1955

Modified DeWall-Lillehei

Μάρτιος 2017

Η πρώτη εγχείρηση με χρήση της καρδιοπνευμονικής συσκευής "Heart Lung Machine Model II" στην 18χρονη Cecelia Bavolek, από τον J. Gibbon

Στο «Jefferson Medical College», οι ερευνητικές προσπάθειες για τη χρήση της «**Heart-Lung Machine**», συνεχίζονταν με αμείωτο ρυθμό... Και μάλιστα, με καλύτερους όρους, καθόσον ο T. Watson, διευθυντής της IBM υποστήριζε οικονομικά και τεχνολογικά τις έρευνες. Το 1952, ειδικά μετά την επιτυχία του J. Lewis, η σκέψη εφαρμογής της συσκευής σε ασθενή είχε πια ωριμάσει. Ο J. Gibbon ήταν έτοιμος να επιχειρήσει την σύγκλειση ενός ASD σε ένα ετοιμοθάνατο βρέφος 15 μηνών. Και το έκανε... Δυστυχώς, ανεπιτυχώς, καθώς το βρέφος κατέληξε από λάθος διάγνωση... Επρόκειτο για PDA, παθολογία που θεραπευόταν από το 1938 με την εγχείρηση Gross...

Ένα χρόνο αργότερα, ήταν πια η ώρα του **J. Gibbon**... Το ημερολόγιο έδειχνε 6 Μαΐου 1953... Η επιτυχής αντιμετώπιση της ασθενούς C. Bavolec, μετά από υποστήριξη της κυκλοφορίας της με την συσκευή του για 26 ολόκληρα λεπτά, επισκίασε τη μέθοδο της επιφανειακής υποθερμίας, αφήνοντας τεράστιες υποσχέσεις για το μέλλον. Ένα μέλλον, που δε θα γραφόταν από τον ίδιο τον J. Gibbon, όμως, καθώς οι δύο επόμενες εφαρμογές της συσκευής δεν έτυχαν ανάλογης επιτυχίας... Μετά τις δύο τελευταίες αποτυχίες, τον Ιούλιο του 1953, ο J. Gibbon αποφάσισε να διακόψει κάθε χρήση της συσκευής που δημιούργησε και, έκτοτε, δεν διενήργησε ποτέ ξανά εγχείρηση «ανοιχτής» καρδιάς. Ήταν μόλις 50 ετών... Η στάση του αυτή, έδωσε την ευκαιρία σε κάποιους κακεντρεχείς να επισημάνουν πως, «...εάν δεν υπήρχε η μηχανή του, κανείς ίσως να μη θυμόταν την επιστημονική παρουσία του J. Gibbon...

Τα πρώτα καρδιοχειρουργικά κέντρα

Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Ιπποκράτειο»

Στο νεοκλασικό κτίριο της Λεωφόρου Βασιλίσσης Σοφίας, το οποίο θεμελιώθηκε στα τέλη του 19 αιώνα, γράφτηκαν κάποια από τα σημαντικότερα κεφάλαια της Ελληνικής Καρδιοχειρουργικής Ιστορίας. Η δημιουργία του είχε ως σκοπό την στέγαση της σχολής καλών τεχνών, αλλά στην πορεία φιλοξένησε το «Μαράσλειο Χημείο», έως και τις αρχές του Α' Βαλκανικού πολέμου το 1912, όταν πλέον οι ανάγκες που δημιουργήθηκαν επέβαλαν τη μετατροπή του σε προσωρινό νοσοκομείο και την εγκατάσταση σε αυτό της αποστολής του Γερμανικού Ερυθρού Σταυρού υπό τον καθηγητή Coenen. Με το πέρας του πολέμου συνέχισε να λειτουργεί με στρατιωτική διοίκηση ως Δ' Στρατιωτικό Νοσοκομείο έως και το τέλος του 1922, όταν μετατράπη σε «Νοσοκομείο Προσφύγων Αθηνών», με το Βασιλικό Διάταγμα της 3/8/1923.

Το Νοσοκομείο «Ιπποκράτειο» αποτέλεσε από πολύ νωρίς το λίκνο της Ελληνικής Καρδιολογίας με αποτέλεσμα να γίνει και ο χώρος των πρώτων Καρδιοχειρουργικών δραστηριοτήτων.

φωτο: Εμμανουήλ Χλαπουτάκης
Αξιος συνεχιστής του έργου των
Δ. Λαζαρίδη & Γ. Ανδριτσάκη

Ο Δ. Λαζαρίδης εντάχθηκε στο «Ιπποκράτειο» Νοσοκομείο ως άμισθος συνεργάτης, αρχίζοντας έτσι την καρδιοχειρουργική δραστηριότητα του ιδρύματος με την πραγματοποίηση επεμβάσεων με τη χρήση εξωσωματικής κυκλοφορίας. Από το 1961, στο δυναμικό του «Ιπποκρατείου» Νοσοκομείου συμπεριλήφθηκε και ο άρτι αφιχθείς από την Αμερική Γ. Ανδριτσάκης, προσφέροντας στον Δ. Λαζαρίδη αμέριστη βοήθεια. Οι δυο άνδρες, από κοινού, ξεκίνησαν να γράφουν τις πρώτες σελίδες της Ιστορίας της Ελληνικής Καρδιοχειρουργικής. Υποστηρικτής της προσπάθειας από το 1963 και ο Εμ. Χλαπουτάκης, που ως ειδικευόμενος της Γενικής Χειρουργικής, συνέβαλε σημαντικά στην δραστηριότητα της κλινικής.

Ο Καθ. Δ. Λαζαρίδης με συνεργάτη τον Γ. Ανδριτσάκη, προχώρησε σε μια σειρά πρωτοποριακών επεμβάσεων για πρώτη φορά στην Ελλάδα, όπως της εγχείρησης Glenn, της τετραλογίας Fallot, αντικατάστασης αορτικής βαλβίδος, εκτομή ανευρυσμάτων ανιούσης και κατιούσης αορτής, αφαίρεσης μυζώματος, καθώς και τοποθέτησης των πρώτων βηματοδοτών στην Ελλάδα. Το 1966, με την ολοκλήρωση του νέου κτιρίου του «Ιπποκρατείου» Νοσοκομείου, που θεμελιώθηκε το 1964, μεταφέρθηκαν εκεί το Αιμοδυναμικό Εργαστήριο, η Καρδιολογική Κλινική, καθώς και η νεοσύστατη πρώτη στην Ελλάδα αμιγής Καρδιοχειρουργική Κλινική υπό την διεύθυνση του Δ. Λαζαρίδη, στους τρεις ορόφους που έως σήμερα κατέχουν.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Μάρτιος

Οι πρωτοπόροι και θεμελιωτές της Ελληνικής Καρδιοχειρουργικής. Ο Καθηγητής Δ. Λαζαρίδης (αριστερά) και ο συνεργάτης του στη δεκαετία του '60, Γ. Ανδριτσάκης (δεξιά), στην εκδήλωση για τα 10 χρόνια της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του «Ερρίκος Ντινάν» το 2011.

ΤΕΤΑΡΤΗ

Ευδοκίας

1

ΠΕΜΠΤΗ

2

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Α' Χαιρετισμοί

3

ΣΑΒΒΑΤΟ

4

ΚΥΡΙΑΚΗ

5

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Μάρτιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

6

ΤΡΙΤΗ

7

ΤΕΤΑΡΤΗ

8

ΠΕΜΠΤΗ

9

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Β' Χαιρετισμοί

10

ΣΑΒΒΑΤΟ

11

ΚΥΡΙΑΚΗ

12

ΤΑ ΠΡΩΤΑ καρδιοχειρουργικά κέντρα

Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο Αθηνών «Ευαγγελισμός»

Στις 25 Μαρτίου του 1881, ο Βασιλιάς Γεώργιος Α' τοποθέτησε τον θεμέλιο λίθο, ενώ τρία χρόνια αργότερα, στις 25 Μαρτίου 1884, πραγματοποιήθηκαν τα επίσημα εγκαίνια έναρξης της λειτουργίας του.

Διαπρεπείς Ιατροί στελέχωσαν κατά περιόδους το ίδρυμα. Τον Σεπτέμβριο του 1967, ομάδα Ιατρών υπό τον Αμερικανό Καρδιοχειρουργό **Ellsworth Wareham**, Διευθυντή της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του «Loma Linda», φέρνοντας μαζί τα απαραίτητα χειρουργικά εργαλεία, πραγματοποίησε τις πρώτες 30 επεμβάσεις ανοιχτής καρδιάς, κυρίως για διόρθωση συγγενών καρδιοπαθειών και μερικών βαλβιδοπαθειών.

Ανάλογη επίσκεψη επαναλήφθηκε τον Φεβρουάριο του 1969. Από τον Ιούλιο του 1970 έως και τον Ιούνιο του 1971, ο **Φώτης Παναγόπουλος** πραγματοποίησε μια σειρά, περίπου εβδομήντα επεμβάσεων, με συνεργάτες ειδικευόμενους Αμερικανούς Ιατρούς.

φωτο: Γ. Τόλης με τον Δ/ντη της Χειρουργικής Θώρακος του «Ευαγγελισμού», Χρ. Σταθάτο

Ο **Γεώργιος Τόλης**, ο οποίος μόλις είχε ολοκληρώσει την εκπαίδευσή του στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο του «Northwestern University of Chicago» των Η.Π.Α., αποδέχτηκε την πρόταση του Χ. Σταθάτου να αναλάβει τη θέση του αποχωρήσαντα Φ. Παναγόπουλου. Στις 15 Νοεμβρίου του 1971, η συνεργασία εγκαινιάστηκε με την πραγματοποίηση της πρώτης εγχείρησης από τον Γ. Τόλη, μιας διόρθωσης Τετραλογίας Fallot σε έναν 17χρονο νεαρό. Από την 1η Ιουλίου του 1977, ο **Άλκης Μιχάλης**, ο οποίος είχε μόλις επιστρέψει από την Αμερική όπου και ολοκλήρωσε την εκπαίδευσή του, εντάχθηκε στο δυναμικό του εν λόγω τμήματος, αναλαμβάνοντας τη θέση του Επιμελητή. Το 1984 υπήρξε μια καθοριστική χρονιά για το Καρδιοχειρουργικό τμήμα του «Ευαγγελισμού». Ο Γ. Τόλης δημιουργός και Διευθυντής του τμήματος για δεκατρία χρόνια, έχοντας συμπληρώσει με την ομάδα του 2764 εγχειρήσεις ανοιχτής καρδιάς και άλλες 493 κλειστές καρδιακές επεμβάσεις, παραιτήθηκε από την θέση την οποία κατείχε. Χρέη Διευθυντή του τμήματος ανέλαβε ο στενός του συνεργάτης Α. Μιχάλης που συνέχισε την λαμπρή πορεία του τμήματος έως και την έναρξη λειτουργίας του Ε.Σ.Υ., το 1985, όταν και απεχώρησε για τον ιδιωτικό τομέα.

προσεχή ιατρικά συνέδρια 2017

- 18 - 25 Μαρτίου, 2017
35th Cardiovascular Surgical Symposium - Zürs, Austria

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Μάρτιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

13

ΤΡΙΤΗ

14

ΤΕΤΑΡΤΗ

15

ΠΕΜΠΤΗ

16

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Γ' Χαιρετισμοί

17

ΣΑΒΒΑΤΟ

18

ΚΥΡΙΑΚΗ

Σταυροπροσκηνήσεως

19

το ημερολόγιο έδειχνε **26/3/1954**

Η πρώτη σύγκλειση VSD με Gross Circulation: C. W.Lillehei 1954

φωτο: C. W. Lillehei

Ο C. Walton Lillehei επέλεξε να προσεγγίσει την υποκατάσταση της κυκλοφορίας με διαφορετικό τρόπο. Στις 26 Μαρτίου 1954, πραγματοποίησε σε αγόρι ηλικίας ενός έτους, την σύγκλειση μιας ευρείας μεσοκοιλιακής επικοινωνίας με άμεση όραση, με τη μέθοδο της διασταυρούμενης κυκλοφορίας «Cross Circulation», συνδέοντας δηλαδή την κυκλοφορία του πατέρα-δότη, ο οποίος είχε την ίδια ομάδα αίματος, με εκείνη του παιδιού. Στην εγχείρηση αυτή, μάλιστα, πήρε μέρος ως τρίτος βοηθός και ο Norman Shumway, ο μετέπειτα «πατέρας» των μεταμοσχεύσεων. Το έλλειμμα συγκλείστηκε χωρίς την χρήση εμβολώματος σε 19 λεπτά και παρά την επιτυχή έκβαση της επέμβασης, το βρέφος απεβίωσε από πνευμονία την ενδέκατη μετεγχειρητική ημέρα. Η προσέγγιση του C.W. Lillehei έτυχε δυσμενούς κριτικής και αποδοκίμαστηκε από την Καρδιοχειρουργική κοινότητα της εποχής, χαρακτηριζόμενη ως «μέθοδος με 200% θνητότητα»! Ο ίδιος, χωρίς να πτοηθεί, συνέχισε βέβαια την εφαρμογή της, αντιμετωπίζοντας, μεταξύ Μαρτίου του 1954 και Μαΐου του 1955, περιπτώσεις 46 παιδιών με VSD, TOF και AV-Canal defect, με επιτυχία 62%. Ωστόσο, και ο C.W. Lillehei εγκατέλειψε, στην πορεία των χρόνων, την μέθοδο «Cross Circulation», ασπαζόμενος την χρήση συσκευών εξωσωματικής κυκλοφορίας. Μάλιστα ο ίδιος, συνέβαλε σημαντικά στην εξέλιξη των οξυγονοτών της εποχής, δημιουργώντας οξυγονωτή φυσαλίδων, τον «DeWall - Lille-hei Bubble Oxygenator», τον οποίο και χρησιμοποίησε για πρώτη φορά στις 13 Μαΐου 1955.

Ο Gregory Glidden (δεξιά) με τα υπόλοιπα αδέρφια του. Ήταν ο πρώτος ασθενής που υποβλήθηκε στη μέθοδο της Cross-Circulation για σύγκλειση VSD σε ηλικία 12 μηνών.

προσεχή ιατρικά συνέδρια 2017

- 23 - 26 Μαρτίου, 2017
25th Annual Meeting of the Asian Society for Cardiovascular and Thoracic Surgery - Coex in Seoul, Korea
- 23 - 26 Μαρτίου, 2017
13th International Update in Cardiology and Cardiovascular Surgery
Sheraton Çeşme Convention Center in Izmir, Turkey

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Μάρτιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

20

ΤΡΙΤΗ

21

ΤΕΤΑΡΤΗ

22

ΠΕΜΠΤΗ

23

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Δ' Χαιρετισμοί

24

ΣΑΒΒΑΤΟ

*ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου
(Εθνική Εορτή, αργία)*

25

ΚΥΡΙΑΚΗ

26

το ημερολόγιο έδειχνε **27/3/1955**

Η πρώτη επιτυχής χρήση συσκευής “Mayo-Gibbon Machine”: J.Kirklin

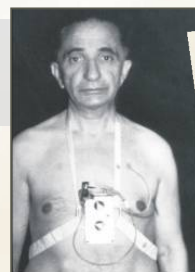
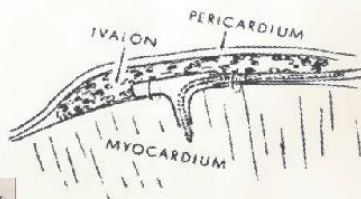
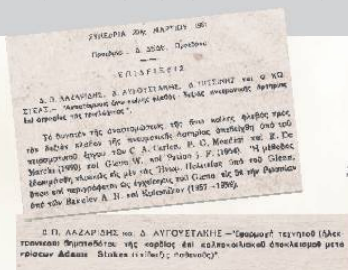

φωτο: John Kirklin

Ο **John Kirklin** της «Mayo Clinic» είχε βαλθεί να τελειοποιήσει τη συσκευή του J. Gibbon, από το 1952. Και το κατάφερε. Η αποκαλούμενη «Mayo-Gibbon Machine» ήταν γεγονός. Εννιά από τα δέκα συνολικά σκυλιά που δοκιμάστηκαν ως πειραματόζωα, επέζησαν 30 λεπτά σε ByPass. Φανατικός της στατιστικής και της ακριβείας, ο J. Kirklin αποφάσισε να τη δοκιμάσει ακριβώς σε οκτώ παιδιά. Ούτε περισσότερα, ούτε λιγότερα... Η διαγνωσμένη με VSD πεντάχρονη Linda Stout θα ήταν η πρώτη περίπτωση. Το χειρουργείο ξεκίνησε. Όμως, λίγα λεπτά αργότερα, η πίεση άρχισε να αυξάνει απότομα, ενώ η συσκευή έμοιαζε έτοιμη να εκραγεί. Ο σωλήνας αποσυνδέθηκε ξαφνικά από την αρτηρία της μικρής. Η κυκλοφορία του αίματός της σταμάτησε. Το χειρουργικό τραπέζι είχε γεμίσει αίματα. Ήρεμος ο J. Kirklin αντικατέστησε την κάνουλα, απαέρωσε το κύκλωμα και επανασυνέδεσε την ασθενή. Είχαν περάσει 6 λεπτά και 20 δευτερόλεπτα, χρόνος που η Linda δεν είχε οξυγόνο στον εγκέφαλό της. Εκλείσε το VSD με πέντε ραφές. Παρά τα όποια προβλήματα, η επέμβαση ήταν επιτυχής, ενώ η μικρή ασθενής μπόρεσε σε δέκα ημέρες να επιστρέψει στο σπίτι της. Το ημερολόγιο έδειχνε την ημέρα της επέμβασης: 27 Μαρτίου 1955. Οι επόμενες επτά περιπτώσεις διενεργήθηκαν ούτως ή άλλως. Δυστυχώς για τον J. Kirklin, μόνο ακόμη τρία από τα συνολικά οκτώ παιδιά επέζησαν, καταγράφοντας μια θνητότητα της τάξεως του 50%. Το σημαντικό βέβαια είναι ένα: το 1955, οι J. Kirklin και C.W. Lillehei ήταν οι δυο μοναδικοί άνθρωποι στον κόσμο, που διενεργούσαν πολύπλοκα χειρουργεία «ανοιχτής» καρδιάς.

το ημερολόγιο έδειχνε **30/3/1961**

Πρώτη εμφύτευση τεχνητού βηματοδότη

Από την πρώτη εμφύτευση τεχνητού βηματοδότης (Lillehei)

Ιδιόχειρο σημείωμα του Δ. Λαζαρίδη στην πίσω επιφάνεια της φωτογραφίας

Ο πρώτος ασθενής με εξωτερικό βηματοδότη στην Ελλάδα

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Μάρτιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

27

ΤΡΙΤΗ

28

ΤΕΤΑΡΤΗ

29

ΠΕΜΠΤΗ

30

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ο Ακάθιστος Ύμνος

31

ΣΑΒΒΑΤΟ

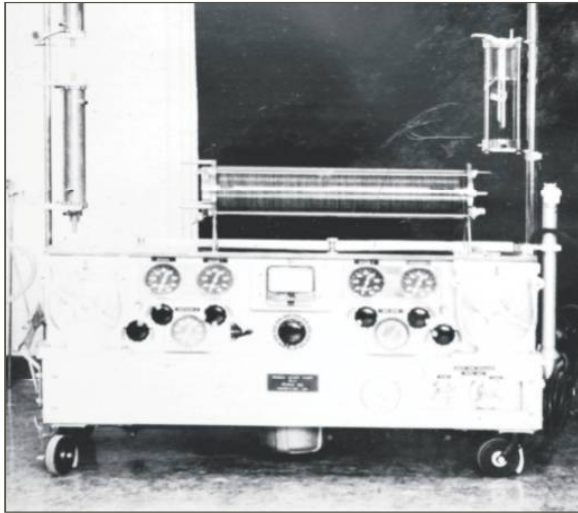
1

ΚΥΡΙΑΚΗ

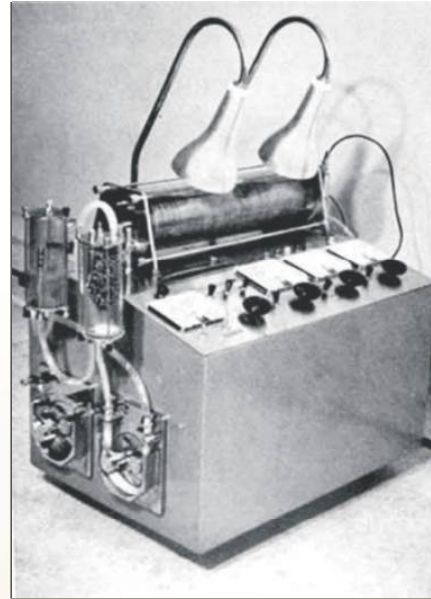
2

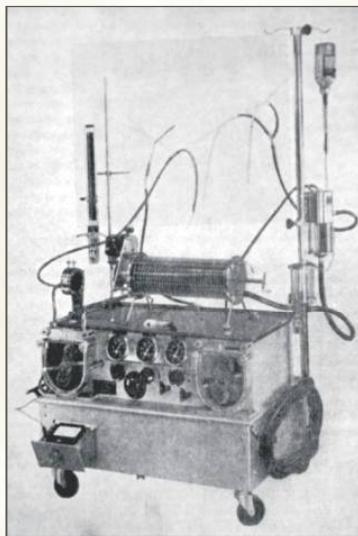
Συσκευές εξωσωματικής κυκλοφορίας & οξυγονωτές της δεκαετίας του '60

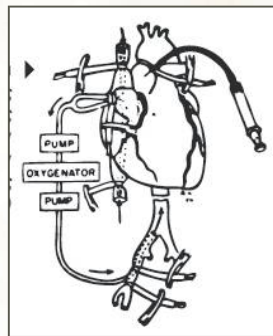
Συσκευή Kay-Cross
του Λαϊκού Νοσοκομείου Αθηνών

Συσκευή Kay-Cross
Ιδιαίτερα δημοφιλής στην Ελλάδα
καθώς την χρησιμοποίησαν οι
Β. Καραγεώργης, Κ. Τούντας,
Α. Οικονομόπουλος, Γρ. Σκαλκέας
και Δ. Λαζαρίδης

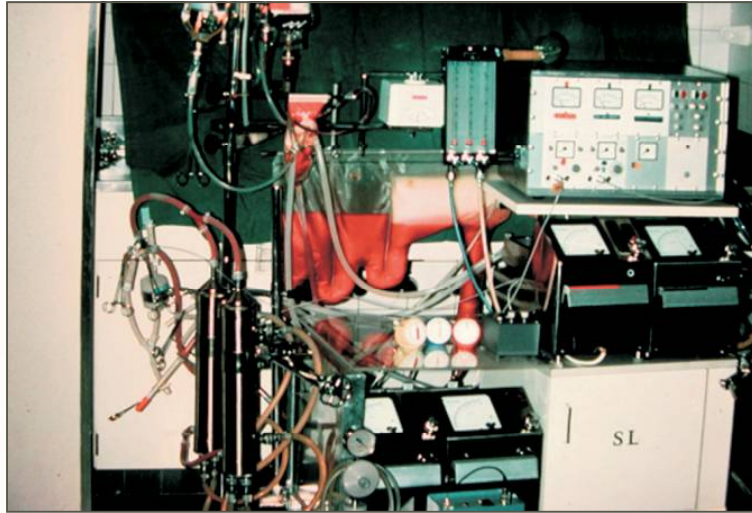

Συσκευή PEMCO
με αντλία De Bakey
και οξυγονωτή Kay-Cross

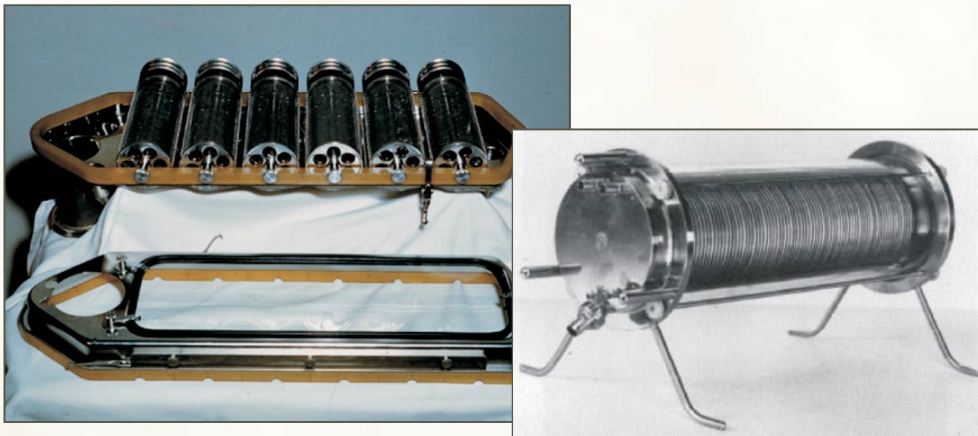

Συνδεσμολογία
εξωσωματικής κυκλοφορίας
πειραματικών πρωτοκόλλων
(Β. Καραγεώργης 1958)

απρίλιος 2017

Οξυγονωτής μίας χρήσεως, τύπου Rygg - Kyvsgaard, προελεύσεως Δανίας

Κλασικός επαναχρησιμοποιούμενος δίσκος οξυγονωτή Kay - Cross. Οι δίσκοι μετά από κατάλληλη προετοιμασία με σιλικόνη και υψηλή θερμοκρασία («ψήσιμο»), τοποθετούνταν επάλληλα εντός κυλινδρικού δοχείου συγκρατούμενοι κατά μήκος κεντρικής περόνης.

Ήταν περιστρεφόμενοι και η μία επιφάνειά τους κυματοειδής

το ημερολόγιο έδειχνε

02/4/1990

Η πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς στην Ελλάδα: Γ. Τόλης 1990

φωτο: Γεώργιος Τόλης

Το ημερολόγιο έδειχνε **2 Απριλίου 1990**, όταν ο Γεώργιος Τόλης και η ομάδα του έπαιρναν την απόφαση να προχωρήσουν στην διενέργεια της πρώτης μεταμόσχευσης καρδιάς στην Ελλάδα. Δότης η 40χρονη Κοραλία Ρηγίτη, ενώ λήπτης ο 63 χρονος Γεώργιος Καριοφύλλης από τη Μυτιλήνη. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες πραγματοποιήθηκε η επέμβαση αυτή δεν ήταν οι ιδανικότερες, καθώς ο λήπτης ήταν σε προθανάτια κατάσταση με αυξημένες πνευμονικές πιέσεις, αυξάνοντας τις πιθανότητες απόρριψης του μοσχεύματος. Δυστυχώς, οι φόβοι επαληθεύτηκαν, με αποτέλεσμα ο λήπτης να καταλήξει, λόγω ανεπάρκειας του μοσχεύματος, 48 ώρες μετά.

Ο Γεώργιος Τόλης, έχοντας δεξιά του τους συνεργάτες του Ν. Σφόρα και Γ. Ασπρά και αριστερά τους Β. Αγγελόπουλο και Ι. Νανά, σε συνέντευξη τύπου στο «Υγεία» μετά τις 3 πρώτες επιτυχείς μεταμοσχεύσεις καρδιάς τον Σεπτέμβριο του 1990.

Ο **Γ. Τόλης** έμοιαζε έτοιμος να επιχειρήσει εκ νέου -αυτή τη φορά, με πολύ καλύτερες προδιαγραφές. Τον Σεπτέμβριο του 1990, πραγματοποίησε τρεις αλληπάλλληλες επιτυχείς μεταμοσχεύσεις -στις 05/09, 07/09 και 19/09-, ενώ στις 21 Νοεμβρίου 1991, ο Χ. Λόλας «ανταπάντησε» με τη δεύτερη -επιτυχή επίσης- μεταμόσχευση καρδιάς στο Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός». Έως το τέλος του 1992, είχαν διενεργηθεί από την ομάδα του Γ. Τόλη, στο Θεραπευτήριο «Υγεία», συνολικά **9 μεταμοσχεύσεις**, η πλειονότητα των οποίων είχε καλή έκβαση.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Απρίλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

27

ΤΡΙΤΗ

28

ΤΕΤΑΡΤΗ

29

ΠΕΜΠΤΗ

30

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

31

ΣΑΒΒΑΤΟ

Πρωταπριλιά

1

ΚΥΡΙΑΚΗ

2

το ημερολόγιο έδειχνε **03/4/1930**

Ο **D. Jonson** γεννήθηκε στις 3/04/1930

φωτο: D. Jonson

Η πρώτη εγχείρηση **ByPass** από τον R. Favoloro αποτέλεσε το προοίμιο της εξέλιξης της κλασσικής τεχνικής bypass, καθώς με τη βελτίωση της έγινε δυνατή η πολλαπλή επαναιμάτωση του μυοκαρδίου. Πρωταγωνιστής στην ευρεία διάδοση και καθιέρωση της τεχνικής ήταν ο **D. Jonson** στο Milkywalk, που απεβίωσε στις 24/10/16 έχοντας πραγματοποιήσει 8.500 εγχειρήσεις ByPass.

το ημερολόγιο έδειχνε **06/4/1951**

Πρώτη προσπάθεια χρήσης εξωσωματικής κυκλοφορίας. C. Dennis 1951

Όλα ξεκίνησαν το 1946, όταν ο C. Dennis επισκέφτηκε τον J. Gibbon στη Φιλαδέλφεια. Ο τελευταίος πειραματιζόταν από τις αρχές της δεκαετίας του '40 στην προοπτική δημιουργίας καρδιοπνευμονικής συσκευής. Κατά την αποχώρησή του, ο C. Dennis υπέκλεψε τα βιομηχανικά σχέδια του J. Gibbon και γυρίζοντας στη Minnesota προχώρησε στην κατασκευή της δικής του πρωτότυπης συσκευής... Μετά από πέντε χρόνια ερευνών, αποφάσισε να χειρουργήσει την μικρή P. Anderson, παραμονή των έκτων γενεθλίων της. Το παιδί είχε διαγνωστεί με Secundum ASD, όμως, ατυχώς, το εύρημα ήταν Primum ASD. Η μικρή ασθενής κατέληξε, παρά την κατά άλλα καλή πορεία της εγχείρησης, με βασικότερο δεδομένο το γεγονός ότι η συσκευή του C. Dennis λειτουργήσε άψογα. Το ημερολόγιο έδειχνε **6 Απριλίου 1951**... Λίγες ημέρες αργότερα, στις 31 Μαΐου 1951, ο C. Dennis θέλησε να δοκιμάσει και να δοκιμαστεί εκ νέου. Αυτή την φορά, ασθενής ήταν η S. Judge, μόλις δυο ετών. Όμως και πάλι, η τύχη δεν θέλησε να χαμογελάσει στον C. Dennis... Ένας εκ των τεσσάρων τεχνικών, επηρεασμένος από μια ίωση που τον ταλαιπωρούσε, λησμόνησε να ενεργοποιήσει το «fail-safe circuit», με αποτέλεσμα η S. Judge να οδηγηθεί σε τραγικό θάνατο, καθώς φυσαλίδες αέρα εισχώρησαν στην κυκλοφορία του αίματος της... Απογοητευμένος, αποφάσισε να εγκαταλείψει κάθε προσπάθεια. Πούλησε τη συσκευή του στο νοσοκομείο και αναχώρησε για τη Νέα Υόρκη... Τα χρήματα θα διατιθόνταν λίγο αργότερα, από τον O. Wangenstein, στην έρευνα του C. W. Lillehei...

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Απρίλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Νικήτα

3

ΤΡΙΤΗ

4

ΤΕΤΑΡΤΗ

5

ΠΕΜΠΤΗ

Ευτυχίου

6

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

7

ΣΑΒΒΑΤΟ

του Λαζάρου

8

ΚΥΡΙΑΚΗ

Κυριακή των Βαΐων

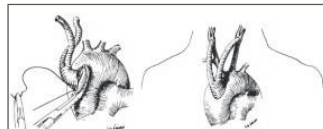
9

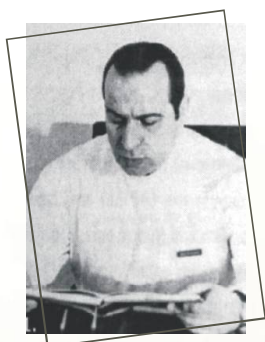
το ημερολόγιο έδειχνε

10/4/1967

Αντιμετώπιση
συνδρόμου αορτικού τόξου
(Γρ. Σκαλκέας 1971)

“Η χειρουργική αντιμετώπισης του συνδρόμου του αορτικού τόξου” υπό τους Γρ. Σκαλκέα, Π. Μπάλα, Σ. Πλέσσα, Μ. Σέκα, Σ. Αγορογιάννη

φωτο: Καθ. Γρ. Σκαλκέας

Μια ακόμη σημαντική δημοσίευση του Καθηγητή Γ. Σκαλκέα ήταν εκείνη που αφορούσε στην χειρουργική της αορτής, με τίτλο «Η χειρουργική αντιμετώπιση του συνδρόμου του αορτικού τόξου», υπό τους Γρ. Σκαλκέα, Π. Μπάλα, Σ. Πλέσσα, Μ. Σέκα, Σ. Αγορογιάννη.

Η εν λόγω ανακοίνωση δεν αποτελεί βέβαια την πρώτη του Καθηγητή Γ. Σκαλκέα, καθώς το 1963, ο ίδιος είχε δημοσιεύσει στο περιοδικό «Ιατρικά Χρονικά», εργασία με τίτλο «Σύνδρομο αορτικού τόξου», υπό τους Π. Κηληφώνη, Γρ. Σκαλκέα, Π. Μπάλα και Σ. Κατσαρό (Ιατρικά Χρονικά, 214: 334, 1963).

το ημερολόγιο έδειχνε

13/4/1973

Η πρώτη εγχείρηση στεφανιαίας παράκαμψης από τον Καθ. Δημήτριο Λαζαριδίδη στο «ΑΧΕΠΑ» Θεσσαλονίκης

Έπετεύχθη μεταμόσχευσις φλεβών από τά πόδια εις τήν στεφανιαία!

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΑΦΩΣ ΧΥΒΕΙ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Προσωπική —
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ λόγος επετέυχθη, χθές, στην Α' χειρουργική κλινική του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, στο Νεοασκλείο Α.Χ.Ε.Π.Α.

Δι' α' πρώτη φοράν έγινεν εις την Ελλάδα μεταμόσχευσις φλεβών, από τους πόδας εις τήν στεφανιαίαν, επί του πρώτου ηλικιωμένου, 65 ετών, από τόν Πεντάλοιο Σπυλαειώδη, ο οποίος είναι υποστή τινος σφαιρικού εμφράγματος. Ας σημειωθή ότι ειρήνη διαρκεί ή καρδιά του ασθενούς εις τήν σπαστική και εξακολουθεί εις, να νά παραμένει εν ζωή, κατόπιν ευνοϊκής συσκευής.

● Η επέμβασις διήρκεσεν επί ώρας και ήνεκα από τόν καθηγητήν της Χειρουργικής κ. Δ. Λαζαριδίδη και τόν καθηγητήν Α. Πράκου Παπαδίδη, 65 ετών, από τόν Πεντάλοιο Σπυλαειώδη, ο οποίος είναι υποστή τινος σφαιρικού εμφράγματος. Ας σημειωθή ότι ειρήνη διαρκεί ή καρδιά του ασθενούς εις τήν σπαστική και εξακολουθεί εις, να νά παραμένει εν ζωή, κατόπιν ευνοϊκής συσκευής.

● Ος αναμένουσιν τήν νύκτα εις τήν κλινικήν ή ασθενοσύνη του ασθενούς είναι απόλυτως ήκανονική.

ΕΤΟΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ
ΠΑΡΑΔΕΥΗ
13 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1973
ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΑΧΩ 17364 ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 230
Διευθυντής: ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

Εφημερίδα «Βραδύνη» 13/4/1973

το ημερολόγιο έδειχνε

16/4/1951

«Παραμονή αρτηριακού πόρου εγχειρησθέντος» υπό τον Β. Καραγεώργη

Συνεδρία 16ης 'Απριλίου 1951
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

Β. Καραγεώργης. Παραμονή αρτηριακού πόρου εγχειρηθέντος Στήθους. **Κ. Αλιβιζάτος**
Κ. Ζαχαράκης. Επί μιζε περιπτώσεως έκτακτα-εγγύσιες (Έκτο-σπλιγγονοσις)
Διον. Δοσσηλιώτης. Επίδειξις ΕΕ περιπτώσεων ενδομυελιακής ύστερο-σπινθηόσεως και Κίνεσας
Ντ. Χριστιάνουλος. Επί μιζε περιπτώσεως ύστεροσπινθηόσεως Σπινθηόσεως. **Β. Καραγεώργης, Α. Καραμαρκουλάκης, Θ. Δημητριάδης.**

Η εγχείρηση είχε πραγματοποιηθεί τον Ιούνιο του 1950 και ανακοινώθηκε στις 16 Απριλίου 1951. Κατά γενική παραδοχή αποτελεί την επίσημη έναρξη της Καρδιοχειρουργικής στην Ελλάδα. Παρόν στην εγχείρηση ήταν ο Γάλλος δάσκαλος του Β. Καραγιώργη, C. Dubost.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Απρίλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Μεγάλη Δευτέρα

10

ΤΡΙΤΗ

Μεγάλη Τρίτη

11

ΤΕΤΑΡΤΗ

Μεγάλη Τετάρτη

12

ΠΕΜΠΤΗ

Μεγάλη Πέμπτη

13

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Μεγάλη Παρασκευή (ημιαργία)

14

ΣΑΒΒΑΤΟ

Μεγά Σάββατο

15

ΚΥΡΙΑΚΗ

Ανάσταση

16

το ημερολόγιο έδειχνε

23/4/1954

Πρώτη επιτυχής σύγκλειση VSD με Cross-Circulation: W.Lillehei

Δημοσίευμα της εποχής για τις πρώτες χειρουργικές επεμβάσεις καρδιάς από τον Walton Lillehei με την μέθοδο της Cross-circulation.

Όμως ο C.W. Lillehei είχε ήδη προγραμματίσει την πραγματοποίηση του νέου χειρουργείου παρά τις αντενδείξεις. Ήταν 11:05 π.μ., στην περιφημη αίθουσα του «Room II», όταν ο C.W. Lillehei και R.L. Varco ξεκίνησαν την επέμβαση. Ο C.W. Lillehei τοποθέτησε έξι ραφές, έκλεισε το VSD, αλλά διέκρινε μια μικρή διαφυγή. Τοποθετώντας το έβδομο stitch, η καρδιά άρχισε να χάνει το ρυθμό της. Ήταν έτοιμος να το αφαιρέσει, πιστεύοντας ότι έχει κάνει block, μη θέλοντας παράλληλα να ρισκάρει την παραμονή ενός υπολειπόμενου VSD. Τα δευτερόλεπτα περνούσαν και η καρδιά της τετράχρονης άρχισε να χτυπάει γρηγορότερα. Αφού περίμενε δύο λεπτά για να επιβεβαιωθεί, ο C.W. Lillehei αποφάσισε να σταματήσει το circulation. Είχαν περάσει 13 λεπτά και κάποια δευτερόλεπτα. Για μια ακόμη φορά, ο ίδιος και ο R.L. Varco αντάλλαξαν χειραψία. Η Pamela Schmidt είχε θεραπευτεί.

Η Pamela Schmidt με τους γονείς της.
Η πρώτη επιτυχής σύγκλειση VSD με την μέθοδο της Cross-Circulation (Lillehei, Απρίλιος 1954)

Στις 23 Απριλίου 1954, οι γονείς της τετράχρονης Pamela Schmidt απευθύνονταν στο C.W. Lillehei για χειρουργήσει το παιδί τους. Αψηφώντας την «μοίρα» του Gregory, του πρώτου παιδιού που απεβίωσε 10 ημέρες μετά την εγχείρηση δήλωναν έτοιμοι να υπογράψουν. Η αυτοψία, άλλωστε, που διενεργήθηκε μετά τον θάνατο του Gregory, απέδειξε ότι η αιτία θανάτου ήταν η πνευμονία από την οποία νόσησε. Ωστόσο, σύμφωνα με τους αιματολόγους, το αίμα του πατέρα δότη ήταν χαμηλό σε αιμοσφαίρια και προφανώς η επέμβαση θα έπρεπε να αποφευχθεί.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Απρίλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

της Διακαινησίμου

17

ΤΡΙΤΗ

18

ΤΕΤΑΡΤΗ

Γεωργίου

19

ΠΕΜΠΤΗ

20

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Ζωοδόχου Πηγής

21

ΣΑΒΒΑΤΟ

22

ΚΥΡΙΑΚΗ

του Θωμά

23

ΤΑ ΠΡΩΤΑ καρδιοχειρουργικά κέντρα

Νοσηλευτικό Ίδρυμα Μετοχικού Ταμείου Στρατού «Ν.Ι.Μ.Τ.Σ.»

φωτο: Γεώργιος Σανούδος

Η δημιουργία Χειρουργικής Κλινικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων στο «Ν.Ι.Μ.Τ.Σ.» οφείλεται στην εμπνευσμένη και συστηματική προσπάθεια ενός άλλου προικισμένου άνδρα, του **Γεώργιου Σανούδου**. Με υποτροφία του ιδρύματος, βρέθηκε τον Ιανουάριο του 1968 στις Η.Π.Α., όπου και εκπαιδεύτηκε στην Πανεπιστημιακή Κλινική του Νοσοκομείου της Νέας Υόρκης στην Χειρουργική Θώρακα, Καρδιάς & Αγγείων.

Τον Ιανουάριο του 1972, με την επιστροφή του **Γ. Σανούδου** στην Ελλάδα, οργανώθηκε πλέον με εντατικούς ρυθμούς η Κλινική Χειρουργικής Θώρακα, Καρδιάς & Αγγείων στο «Ν.Ι.Μ.Τ.Σ.», δυναμικότητας 15 κλινών, Μονάδα Εντατικής Θεραπείας 4 κλινών, καθώς και ειδική αίθουσα χειρουργείου, ενώ ολοκληρώθηκε και η εκπαίδευση του προσωπικού. Διευθυντής της κλινικής ανέλαβε ο **Γ. Σανούδος**, ο οποίος τον Ιούνιο του ίδιου έτους, εγκαινίασε την έναρξη λειτουργίας της, πραγματοποιώντας τις **πρώτες 17 εγχειρήσεις ανοιχτής καρδιάς** και τις τοποθετήσεις **5 βηματοδοτών**.

Σημαντικό κρίνεται και το έργο της κλινικής, όσον αφορά στην εισαγωγή και χρήση νέων για την εποχή εκείνη μεθόδων και υλικών για πρώτη φορά στον Ελλαδικό χώρο, όπως του ελέγχου των αερίων του φλεβικού αίματος το 1972, της τοποθέτησης ενδοασπρτικού ασκού σε χειρουργημένο ασθενή το 1975, της τοποθέτησης βηματοδοτών λιθίου την ίδια χρονιά και την χρήση καρδιοπληγίας και συστηματικής υποθερμίας για προστασία του μυοκαρδίου το 1977.

προσεχή ιατρικά συνέδρια 2017

- **27 - 28 Απρίλιος, 2017**
AATS Mitral Conclave - New York, Hilton Midtown, NY, USA
- **29 Απρίλιος, 2017**
AATS Innovation Summit - Boston Marriot Copley Place Hotel, Boston, MA, USA
- **29 Απρίλιος - 3 Μαΐου, 2017**
AATS Centennial - Celebrating 100 Years of Modeling Excellence
Boston Hynes Convention Center, Boston, MA, USA

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Απρίλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Ελισάβετ

24

ΤΡΙΤΗ

Μάρκου

25

ΤΕΤΑΡΤΗ

26

ΠΕΜΠΤΗ

27

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

28

ΣΑΒΒΑΤΟ

29

ΚΥΡΙΑΚΗ

των Μυροφόρων

30

καρδιοχειρουργικές ομάδες

Καρδιοχειρουργικές ομάδες της δεκαετίας του '70

Κέντρο Νοσημάτων Θώρακος
Βορείου Ελλάδος (ΚΝΘΒΕ)
Αθ. Οικονομόπουλος

«Λαϊκό» Νοσοκομείο, Αθήνα
Γρ. Σκαλκέας
Ν. Έξαρχος

«Ιπποκράτειο» Νοσοκομείο, Αθήνα
Γ. Ανδριτοάκης
Εμ. Χλαπουτάκης
Α. Βομβογιάννης

1972. Α' Χειρουργική Κλινική, Νοσοκομείο
ΑΧΕΠΑ (Δ/ντης Καθ. Δ. Λαζαρίδης)

1. Χ. Σμπαρούνης, 2. Δ. Λαζαρίδης,
3. Ε. Αρεάλης, 4. Ν. Νάτσικας,
5. Γ. Κατσαμπέρης, τεχνικός,
6. Κ. Κοριακού, 7. Ι. Κούφας,
8. Φ. Παναγόπουλος, 9. Γ. Χατζγκώστας

Μάιος 2017

«Αρεταίειο» Νοσοκομείο, Αθήνα
Χρ. Λόλας
Ι. Στήνιος
Χρ. Παφίτης

Νοσοκομείο «Ν.Ι.Μ.Τ.Σ.», Αθήνα
Γ. Σανούδος

Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός», Αθήνα
Γ. Τόλης
Α. Μιχάλης

το ημερολόγιο έδειχνε

02/5/1961

Η πρώτη απ' ευθείας εμφύτευση RIMA στη RCA
με Sutureless Technique, R. Goetz

φωτο: Robert Goetz

Το 1960, ο R. Goetz στη Νέα Υόρκη, πραγματοποίησε την πρώτη προγραμματισμένη εμφύτευση δεξιάς και μαστικής στη δεξιά στεφανιαία αρτηρία, χρησιμοποιώντας τεχνική χωρίς ραφή σε πάλλουσα καρδιά. Ωστόσο, ο ασθενής απεβίωσε ένα χρόνο αργότερα από έμφραγμα του κατώτερου τοιχώματος αποθαρρύνοντας ανάλογες προσπάθειες.

Άλλες αναφορές για την πρώτη ..... στον κόσμο

- William P. Longmire 1958
- Michael Ellis DeBakey 1964
- Edward Garrett 1966

το ημερολόγιο έδειχνε

06/4/1953

Η πρώτη εγχείρηση ανοιχτής καρδιάς
με χρήση εξωσωματικής κυκλοφορίας. J. Gibbon

φωτο: John Gibbon Jr
με την Cecelia Bavolek
μερικά χρόνια αργότερα

Το έτος 1953, αποτέλεσε σταθμό για την εξέλιξη της σύγχρονης εφαρμοσμένης Καρδιοχειρουργικής. Ο **John Gibbon Jr.**, μετά από ερευνητικές προσπάθειες μετά της συζύγου του, Mary Hopkinson, εμπνεύστηκε, δημιούργησε και χρησιμοποίησε για πρώτη φορά, στις 6 Μαΐου 1953 στη Φιλαδέλφεια των Η.Π.Α., την "Heart Lung Machine Model II", συγκλείοντας επιτυχώς μια μεσοκολπική επικοινωνία, σε μια 18χρονη γυναίκα, την Cecelia Bavolek. Ο αρχικός, βέβαια, ενθουσιασμός μετριασθηκε, καθώς οι επόμενες δυο εγχειρήσεις με την χρήση της συσκευής, δεν είχαν την ίδια έκβαση. Ο δρόμος, όμως, είχε ανοίξει... Λίγους μήνες αργότερα, ο John Kirklin, σε συνεργασία με την "Mayo Clinic", τελειοποίησε την συσκευή του J. Gibbon Jr., δημιουργώντας την "Mayo-Gibbon Screen Oxygenator", την οποία και πρωτοχρησιμοποίησε για την επιτυχή σύγκλειση VSD, στις 2 Μαΐου 1955.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Μαΐος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Πρωτομαγιά (αργία)

1

ΤΡΙΤΗ

2

ΤΕΤΑΡΤΗ

3

ΠΕΜΠΤΗ

4

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Ειρήνης

5

ΣΑΒΒΑΤΟ

6

ΚΥΡΙΑΚΗ

Κυριακή των Βαΐων

7

το ημερολόγιο έδειχνε

09/5/1991

Η πρώτη επιτυχής “arterial switch operation” στην Ελλάδα. Ι. Στήνιος

φωτο: Ιωάννης Στήνιος

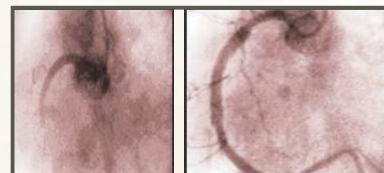

Η πρώτη επιτυχής εγχείρηση ανατομικής διόρθωσης μετάθεσης μεγάλων αγγείων στην Ελλάδα από τον Ιωάννη Στήνιο και την ομάδα του. (1991)

«Ανατομική διόρθωση σε νεογνό με μετάθεση των μεγάλων αγγείων. Η πρώτη επιτυχής εγχείρηση στην Ελλάδα», υπό τους Ι. Στήνιο, Χ. Παφίτη, Γ. Σταυρόπουλο, Χ. Μπεζεβέγκη, Β. Θανόπουλο και Α. Γαβιωτάκη (Ελληνική Καρδιολογική Επιθεώρηση, 33: 98- 102, 1992), στην οποία παρουσιάστηκε περίπτωση θήλεος νεογνού, βάρους 3,6kg και ηλικίας 20 ημερών, με μετάθεση των μεγάλων αγγείων που αντιμετωπίστηκε επιτυχώς με ανατομική διόρθωση -η πρώτη επιτυχής διόρθωση στην Ελλάδα.

το ημερολόγιο έδειχνε

09/5/1967

Παρεμβολή τμήματος σαφηνούς φλέβας RCA. R. Favoloro

Ένα εξάμηνο πριν την κλασική αορτοστεφανιαία παράκαμψη, ο **Rene Favoloro** αφαιρέσει το στενωτικό τμήμα της RCA παρεμβάλλοντας τεμάχιο σαφηνούς φλέβας. Το στεφανιογραφικό αποτέλεσμα ήταν εξαιρετικό, γεγονός που ενθάρρυνε την διενέργεια της κλασικής αορτοστεφανιαίας παράκαμψης τον Δεκέμβριο του ίδιου χρόνου.

προσεχή ιατρικά συνέδρια 2017

- 11 - 14 Μαΐου, 2017
66th ESCVS International Congress of the European Society for CardioVascular and EndoVascular Surgery - Macedonia Palace, Thessaloniki

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Μαϊος

ΔΕΥΤΕΡΑ

8

ΤΡΙΤΗ

9

ΤΕΤΑΡΤΗ

Μεσοπεντηκοστής, Σίμωνος

10

ΠΕΜΠΤΗ

11

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

12

ΣΑΒΒΑΤΟ

13

ΚΥΡΙΑΚΗ

Ισιδώρου

14

το ημερολόγιο έδειχνε

19/5/1970

Εγχείρησις Waterstone επί τετραλογίας του Fallot». Γ. Ανδριτσάκης

φωτο: Γεώργιος Ανδριτσάκης

Η εκλογή του Δ. Λαζαρίδη στη θέση του τακτικού Καθηγητή Χειρουργικής στο «Α.Π.Θ.» το 1969, αποτέλεσε την απαρχή μιας νέας εποχής για την Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «Ιπποκράτειο». Ο Γ. Ανδριτσάκης, ανέλαβε την Διεύθυνση της κλινικής, με άμεσο συνεργάτη τον Εμμανουήλ Χλαπουτάκη. Ως Διευθυντής πια, ο Γ. Ανδριτσάκης έθεσε ως στόχο την διενέργεια δύο τουλάχιστον Καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων με χρήση εξωσωματικής συσκευής, εβδομαδιαία, με αποτέλεσμα ο αριθμός των διενεργούμενων επεμβάσεων να αγγίξει τις 75 τον πρώτο χρόνο, τις 150 τον δεύτερο και στη συνέχεια τις 250 κατ' έτος. Παράλληλα, ακολουθώντας τα βήματα του προκατόχου του, Καθηγητή Δ. Λαζαρίδη, συνέχισε τη διενέργεια πρωτοπόρων εγχειρήσεων για τα ελληνικά δεδομένα. Έτσι, το 1970, εφάρμοσε για πρώτη φορά στην Ελλάδα την εγχείρησις «Waterstone», που ανακοινώθηκε στις 19/05/1970. Επρόκειτο για μια άλλη ανακουφιστική μέθοδο αντιμετώπισης τετραλογίας του Fallot, εναλλακτική ως προς εκείνες που έως τότε είχαν προταθεί, δηλαδή του «Blalock - Taussig Shunt» και της «Potts Operation».

φωτο: Εμμανουήλ Χλαπουτάκης

Η ομάδα της Β' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του «Ιπποκράτειου» Νοσοκομείου:

1. Ανδρέας Βομβογιάννης
2. Ιωάννης Παπαϊωάννου
3. Ιωάννης Νομικός
4. Θέμης Ψαρρός

Στιγμιότυπο από τα χειρουργεία του «Ιπποκράτειου». Α. Βομβογιάννης, Γ. Ανδριτσάκης

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Μαϊος

ΔΕΥΤΕΡΑ

15

ΤΡΙΤΗ

16

ΤΕΤΑΡΤΗ

Ανδρονίκου

17

ΠΕΜΠΤΗ

18

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

19

ΣΑΒΒΑΤΟ

Λυδίας

20

ΚΥΡΙΑΚΗ

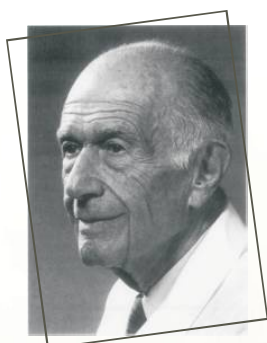
Κωνσταντίνου και Ελένης

21

το ημερολόγιο έδειχνε

24/5/1903 Γεννήθηκε ο A.Vineberg

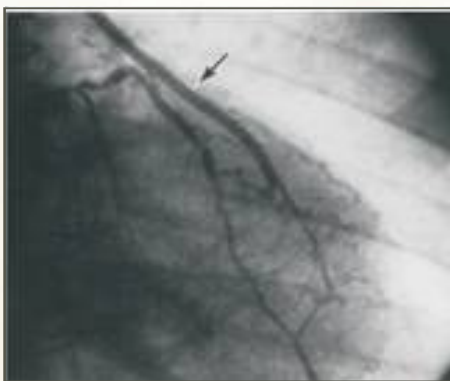
Έμμεση ανακούφιση της στηθάγχης. Εγχείρηση A.Vineberg

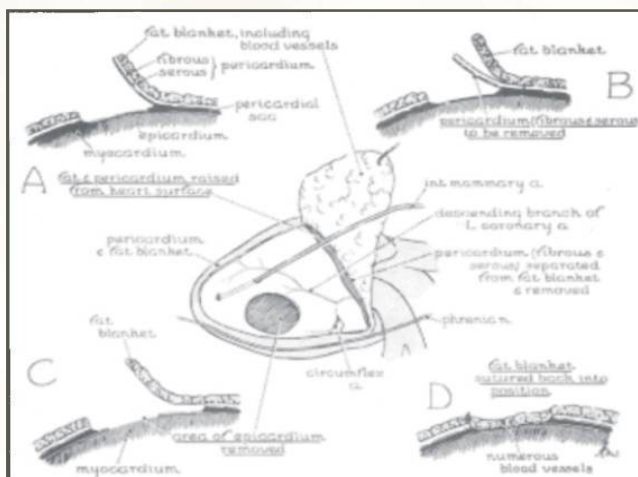
φωτο: Arthur Vineberg

Ο Arthur Vineberg, έλαβε πτυχίο στην βιοχημεία και πειραματική φυσιολογία στο Πανεπιστήμιο Mc Gill . Είναι γνωστός για την χειρουργική μέθοδο που ονομάστηκε “εγχείρηση A. Vineberg”, κατά την οποία η παρασκευασθείσα έμμοχη αριστερή έσω μαστική αρτηρία, με απολινωμένο το τελικό άκρο της, εμφυτευόνταν υπό το επικάρδιο του προσθίου τοιχώματος της αριστερής κοιλίας στην προοπτική δημιουργίας παράπλευρου δικτύου για έμμεση ανακούφιση της στηθάγχης..

Για πρώτη φορά εφάρμοσε τη μέθοδο το 1946 σε πειραματική βάση και κλινικά, στο Νοσοκομείο Royal Victoria το 1950. Η εγχείρηση Vineberg χρησιμοποιόταν εως το 1970, έχοντας συμπληρώσει περί τις 5.000 εφαρμογές της.

Εγχείρηση A.Vineberg

προσεχή ιατρικά συνέδρια 2017

- 28 - 31 Μαΐου, 2017
25th European Conference on General Thoracic Surgery
Innsbruck, Austria

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Μαϊος

ΔΕΥΤΕΡΑ

22

ΤΡΙΤΗ

23

ΤΕΤΑΡΤΗ

Απόδοσης του Πάσχα

24

ΠΕΜΠΤΗ

της Αναλύψεως

25

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

26

ΣΑΒΒΑΤΟ

27

ΚΥΡΙΑΚΗ

των Αγίων Πατέρων

28

το ημερολόγιο έδειχνε

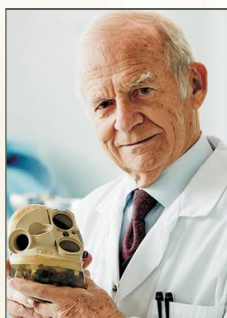
Μαΐος 1998

Πρώτη ρομποτική εγχείρηση καρδιάς. D. Loulmet

φωτο: Didier F. Loulmet

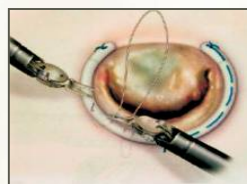
Η εισαγωγή της ρομποτικής τεχνολογίας, δημιούργησε μια νέα δυναμική και κατέστησε εφικτή τη διενέργεια Καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων σε τελείως κλειστή θωρακική κοιλότητα. Σε πρώτο στάδιο, διατέθηκαν στην αγορά δύο ρομποτικά συστήματα, το ZEUS Robotic Surgical System και το da Vinci®. Το 1998 και μετά από σειρά πειραματικών εφαρμογών, ο Γάλλος **D. Loulmet** πραγματοποίησε την πρώτη επιτυχή ολική ρομποτική εμφύτευση έσω μαστικής αρτηρίας στον πρόσθιο κατιόντα κλάδο -TE-CAB Surgery, ενώ λίγο αργότερα επιχειρήθηκαν οι πρώτες κλινικές εφαρμογές TECAB σε πάλλουσα καρδιά, από τις ομάδες των Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων της Λειψίας και της Δρέσδης στη Γερμανία, με την ενεργό συμμετοχή σε αυτές και του Έλληνα Καρδιοχειρουργού Βασιλείου Γουλιέλμου.

φωτο: Alain Frédéric Carpentier

Ο Γάλλος **D. Loulmet**, διενήργησε την πρώτη ρομποτική επέμβαση στον κόσμο το 1998

Ο **A. Carpentier**, πραγματοποίησε την πρώτη θωρακοσκοπική και πρώτη ρομποτική επιδιόρθωση της μιτροειδούς βαλβίδας

R. Chitwood, πρωτοπόρος της θωρακοσκοπικής και ρομποτικής χειρουργικής

Στο πεδίο της χειρουργικής επί των βαλβιδοπαθειών, πέραν της προσπάθειας μέσω μικρών τομών που καθιέρωσαν οι **L.H. Cohn** και **D.M. Cosgrove**, ο **A. Carpentier** διενήργησε το 1996 την πρώτη θωρακοσκοπική επιδιόρθωση μιτροειδούς μέσω δεξιάς mini θωρακοτομής, μέθοδος που σύντομα ασπάστηκαν Καρδιοχειρουργικές ομάδες στη Γερμανία, το Βέλγιο και την Αμερική, με τους **F. Mohr**, **H. Vannerman** και **R. Chitwood** να αναδεικνύονται ως πρωτοπόροι. Τρία χρόνια αργότερα, ο **A. Carpentier** πραγματοποίησε και την πρώτη ρομποτική επιδιόρθωση μιτροειδούς βαλβίδας, ενώ το Μάιο του 2000 τα στελέχη του Νοσοκομείου «East Carolina Heart Institute» διενήργησαν την πρώτη ανάλογη επέμβαση, αγγίζοντας τις 650 συνολικά μέσα στην επόμενη δεκαετία.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Μαϊος

ΔΕΥΤΕΡΑ

29

ΤΡΙΤΗ

30

ΤΕΤΑΡΤΗ

31

ΠΕΜΠΤΗ

1

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

2

ΣΑΒΒΑΤΟ

3

ΚΥΡΙΑΚΗ

4

Προσθετικές βαλβίδες

Το 1964, οι καρδιοχειρουργοί **C. Duran** και **A. Gunning** από την Οξφόρδη της Αγγλίας, διενήργησαν την πρώτη τοποθέτηση βιολογικών βαλβίδων κατασκευασμένων από μόσχευμα χοίρων σε άνθρωπο. Παρά το γεγονός ότι τα εμφυτισμένα σε φορμαλδεΐδη μόσχευματα είχαν αρχικά θετικά αποτελέσματα, στην πορεία διαπιστώθηκε δυσλειτουργία των βαλβίδων από διάτρηση και ασβεστοποίηση των ιστών των ετερομόσχευμάτων. Το 1969, ο **A. Carpentier** συνέβαλε στην ανάπτυξη των βιοπροσθετικών βαλβίδων τοποθετώντας τις χοίρειες βαλβίδες σε μεταλλικό επενδυμένο σκελετό. Οι βιοπροσθετικές βαλβίδες των Carpentier – Edwards και αργότερα των Hancock και Angell-Shiley έγιναν δημοφιλείς στα χρόνια που ακολούθησαν και εμφυτεύτηκαν σε μεγάλους αριθμούς ασθενών. Παρά ταύτα, τα προβλήματα εκφύλισης του γλωχινικού ιστού συνεχίστηκαν. Η λύση δόθηκε αρκετά χρόνια αργότερα, το 1983, όταν και πάλι ο Γάλλος καρδιοχειρουργός A. Carpentier, μετά από έρευνα και μελέτη, οδηγήθηκε στο συμπέρασμα ότι η ουσία γλουταραλδεΐδη προσέφερε μεγαλύτερη διάρκεια στη ζωή των βιοπροσθετικών βαλβίδων, καθόσον σταθεροποιούσε τις γλωχίνες των βαλβίδων.

Η διφυλλη St. Jude Medical του 1977 που έφερε επανάσταση στον σχεδιασμό των μηχανικών βαλβίδων

Το 1977, η εταιρεία St. Jude έφερε την επανάσταση με την καθιέρωση των διφυλλων μεταλλικών βαλβίδων, που στην πορεία αποτέλεσαν το πρότυπο για όλες τις εταιρίες παραγωγής βαλβίδων και προοδευτικά αντικατέστησαν τις έως τότε δημοφιλείς βαλβίδες σφαιρας - κλωβού, με αντιπροσωπευτικότερη την Starr-Edwards, και τις μονόφυλλες μεταλλικές, με κύριο εκπρόσωπο την Bjork Shiley.

Μηχανικές βαλβίδες τύπου σφαιρας-κλωβού και μονόφυλλες μεταλλικές

Starr-Edwards
(1964)

Smeloff-Cutter
(1966)

Cross-Jones
(1967)

Lillehei-Custer
(1970)

Cooley-Cutter
(1973)

Bjork-Shiley
(1975)

Medtronic-Hall
(1977)

Omniscience
(1978)

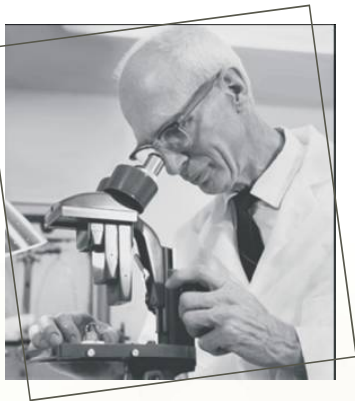

AorTech Ultracor
(1985)

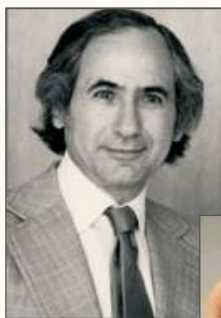

Βιοπροσθετική
Bioloski Zal

ΙΟΥΝΙΟΣ 2017

φωτο: Miles Lowell Edwards

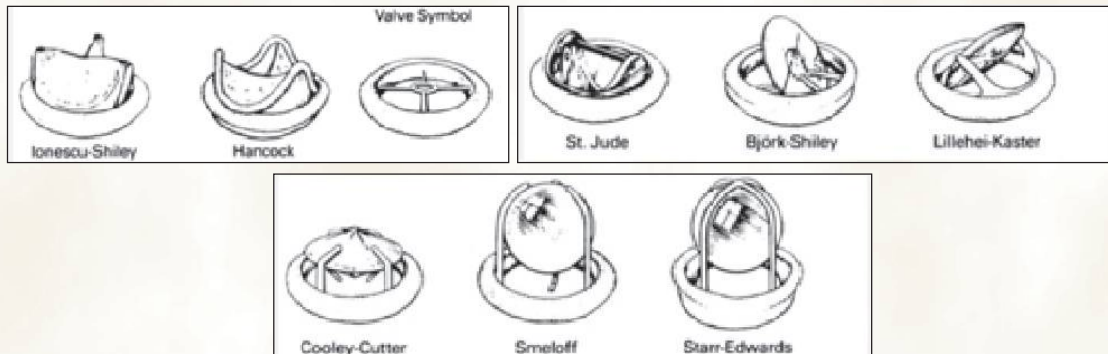

φωτο: Albert Starr

Η μηχανική βαλβίδα
Starr - Edwards

Έχοντας μόλις συνταξιοδοτηθεί μετά από μια σπουδαία καριέρα Μηχανικού που περιελάμβανε 63 πατέντες στο χώρο της βιομηχανίας, ο Miles "Lowell" Edwards έθεσε εαυτόν στην υπηρεσία ενός σκοπού: να βοηθήσει ασθενείς που έπασχαν από καρδιακή ανεπάρκεια. Η θέληση αυτή γεννήθηκε όταν ο ίδιος, σε εφηβική ηλικία, νόσησε από ρευματικό πυρετό, γεγονός που αν και δεν του δημιούργησε προβλήματα στην μετέπειτα ζωή του, υπήρξε αρκετό για να γεννήσει με την σειρά του ένα όνειρο: τη δημιουργία της πρώτης μηχανικής καρδιάς. Ασίγαστο και πρωτοποριακό πνεύμα ο ίδιος, παρουσίασε τα σχέδιά του στον ανερχόμενο και πολλά υποσχόμενο νεαρό Χειρουργό Dr. Albert Starr, ο οποίος εργαζόταν στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο του Oregon. Ο Dr. Starr θεώρησε το σχέδιο του Miles Edwards ιδιαίτερα μεγαλεπήβολο και περίπλοκο, αναγνωρίζοντας όμως την ικανότητά του τον συμβούλεψε να επικεντρωθεί στην δημιουργία της πρώτης τεχνητής βαλβίδας. Μόλις δυο χρόνια αργότερα, η πρώτη Starr-Edwards μιτροειδής βαλβίδα ήταν γεγονός.

Τα πρώτα καρδιοχειρουργικά κέντρα

Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης «ΑΧΕΠΑ»

Μία ιστορική φωτογραφία από την εκδήλωση «30 χρόνια ΚΡΧ Κλινικής του ΑΧΕΠΑ». Ο ιδρυτής της Καθ. Δ. Λαζαρίδης με τους μετέπειτα Καθηγητές Π. Σπανό, Γ. Παναγόπουλο, Κ. Αναστασιάδη και Γ. Μπουγιούκα.

Οι Καθηγητές Χρ. Παλακωνοτανίνου και Μ. Τούμπουρας στην ίδια εκδήλωση

Το Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο «ΑΧΕΠΑ» αποτελεί το πρώτο μεγάλο νοσοκομείο που χτίστηκε στη Θεσσαλονίκη μετά την απελευθέρωσή της στις 26 Οκτωβρίου του 1913. Θα πρέπει να τονιστεί εξ αρχής, ότι η ιστορία του είναι στενά συνδεδεμένη με εκείνη της Ιατρικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.), ενώ η δημιουργία του με τους ΑΧΕΠΑΝΣ την γνωστή για το πολύπλευρο έργο της Ελληνοαμερικανική Κοινότητα. Η Ιατρική Σχολή του Α.Π.Θ. ιδρύθηκε το 1942, κατά

την διάρκεια της Γερμανικής κατοχής, εποχή που οι Έλληνες του εξωτερικού προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να στηρίξουν την δοκιμαζόμενη πατρίδα. Στο συνέδριο των ΑΧΕΠΑΝΣ στην Ουάσιγκτον το 1945, αποφασίστηκε. Το 1947 εγκρίθηκε οριστικά η χορηγία για την ίδρυση του σύγχρονου αυτού νοσοκομείου στην πόλη της Θεσσαλονίκης, με την επωνυμία «ΑΧΕΠΑ». Το ίδρυμα θεμελιώθηκε το 1951 και δυο χρόνια αργότερα, το 1953, εγκαινιάστηκε η έναρξη λειτουργίας του. Το Νοσοκομείο «ΑΧΕΠΑ» κατέχει μια ιδιαίτερη θέση στην ιστορία της Ελληνικής Καρδιοχειρουργικής, όχι μόνο διότι αποτελεί το πρώτο νοσοκομείο εκτός Αθηνών όπου αναπτύχθηκε Καρδιοχειρουργική δραστηριότητα, αλλά και για το γεγονός ότι, για πολλές δεκαετίες, ανέπτυξε ιδιαίτερα πρωτοποριακό έργο. Η δημιουργία αμιγούς Καρδιοχειρουργικής Κλινικής αποτέλεσε όνειρο του Καθ. Δ. Λαζαρίδη από τα πρώτα χρόνια της παρουσίας του στη Θεσσαλονίκη. Με την ολοκλήρωση των εργασιών επέκτασης, το όνειρο πήρε σάρκα και οστά. Τον Ιούνιο του 1984 εγκαινιάστηκε η νεοσυσταθείσα Κλινική Χειρουργικής Καρδιάς, Θώρακος και Αγγείων δυναμικότητας 26 κλινών. Ο Καθ. Δ. Λαζαρίδης ανακηρύχθηκε Διευθυντής της κλινικής, θέση στην οποία παρέμεινε για δυο χρόνια, καθώς το 1986 αποχώρησε από την ενεργό δράση, αντικαθιστούμενος από τον Π. Σπανό. Προς τιμή του, η πτέρυγα μετονομάστηκε το 1990 σε «Πτέρυγα Δημητρίου Λαζαρίδη».

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Ιούνιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

29

ΤΡΙΤΗ

30

ΤΕΤΑΡΤΗ

31

ΠΕΜΠΤΗ

Ιουστίνου

1

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Νικηφόρου

2

ΣΑΒΒΑΤΟ

3

ΚΥΡΙΑΚΗ

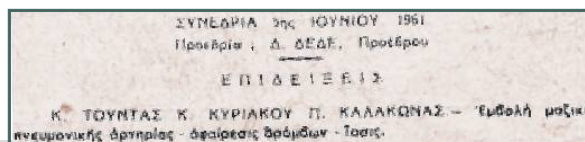
της Πεντηκοστής, Μάρθας

4

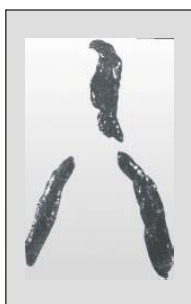

το ημερολόγιο έδειχνε

05/6/1961

«Εμβολή μαζική πνευμονικής αρτηρίας - αφαιρέσεις θρόμβων - ίασις» Κ. Τούντας

Εμβολεκτομή
πνευμονικής αρτηρίας
(Κ. Τούντας, 1961)

Πρωτοποριακή ήταν και η εγχείρηση που πραγματοποιήθηκε σε μαζική εμβολή πνευμονικής αρτηρίας, στο «Γενικό Κρατικό Πειραιώς» και παρουσιάστηκε στη συνεδρία της 5 Ιουνίου του 1961, με τίτλο «Εμβολή μαζική πνευμονικής αρτηρίας - αφαιρέσεις θρόμβων - ίασις», υπό τους Κ. Τούντα, Κ. Κυριακού και Π. Καλακώνα (Ελληνική Χειρουργική Εταιρεία, Συνεδρία 5/6/1961). Επρόκειτο για 56χρονο ασθενή με οξεία πνευμονική εμβολή, στον οποίο πραγματοποιήθηκε άμεση επέμβαση, μόλις 20 λεπτά μετά την εκδήλωση των συμπτωμάτων, που περιελάμβανε αφαίρεση των θρόμβων από τους δύο κλάδους της πνευμονικής αρτηρίας και το στέλεχος αυτής, με εξαιρετική έκβαση.

το ημερολόγιο έδειχνε

10/7/1948

Πρώτη επιτυχής δακτυλιακή βαλβιδοτομή μιτροειδούς. C. Bailey

φωτο: Charles P. Bailey

Ο **Charles P. Bailey** πρωτοπόρος χειρουργός, γεννήθηκε στο New Jersey και ήταν Διευθυντής χειρουργικής θώρακος στο Hahnemann University Hospital, της Φιλαδέλφειας. Στο τμήμα του εκπαιδεύτηκε ο “πατέρας” της Ελληνικής καρδιοχειρουργικής, Δ. Λαζαρίδης. Ο C. Bailey στις 10/7/1948, διενήργησε την πρώτη δακτυλική διάνοιξη στενωμένης μιτροειδούς βαλβίδας σε μια 24χρονη γυναίκα. Η μεταχειρητική πορεία ήταν ομαλή και η ασθενής εξήλθε υγιής.

προσεχή ιατρικά συνέδρια 2017

- 7 - 10 Ιουνίου, 2017
17 ISMICS Annual Meeting - Rome Cavalieri, Rome, Italy

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Ιούνιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

του Αγίου Πνεύματος (αργία)

5

ΤΡΙΤΗ

6

ΤΕΤΑΡΤΗ

7

ΠΕΜΠΤΗ

Καλλιόπης

8

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

9

ΣΑΒΒΑΤΟ

10

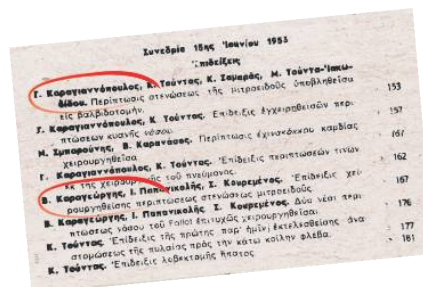
ΚΥΡΙΑΚΗ

των Αγίων Πάντων

11

το ημερολόγιο έδειχνε

15/6/1953

Ανακοίνωση των πρώτων δακτυλικών βαλβιδοτομών μιτροειδούς στην Ελλάδα. Β. Καραγεώργης, Κ. Τούντας

Στις 5 Ιουνίου του 1953, διενεργήθηκε και ανακοινώθηκε αργότερα από τον Β. Καραγεώργη και την ομάδα του «Περίπτωσης στενώσεως της μιτροειδούς πλήρως μελετηθείσα και υποβληθείσα εις βαλβιδοτομήν» υπό τους Β. Καραγεώργη, Ι. Παπανικολή και Σ. Κουρεμένο (Ελληνική Χειρουργική, Συνεδρία 15/6/1953), που αφορούσε ασθενή 30 ετών και στον οποίο πραγματοποιήθηκε δακτυλική διάνοιξη της μιτροειδούς δια του αριστερού κόλπου. Στην ίδια εγχείρηση είχαν προχωρήσει οι Γ. Καραγιαννόπουλος και Κ. Τούντας στο Νοσοκομείο «Λαϊκό», τρεις μήνες νωρίτερα, στις 17/03/1953. Στην συνεδρίαση της Χειρουργικής Εταιρείας που έλαβε χώρα την **15η Ιουνίου 1953**, οι προαναφερόμενοι ανακοίνωσαν ταυτόχρονα την αντιμετώπιση των εν λόγω περιστατικών.

το ημερολόγιο έδειχνε

16/6/1948

Από τις πρώτες επιτυχείς δακτυλικές διανοίξεις μιτροειδούς

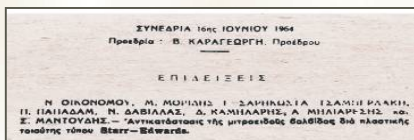
φωτο: Dwight Harken

Έξι ημέρες μετά την πρώτη επιτυχή εγχείρηση “Finger fracture valvuloplasty” από τον C. Bailey στη Φιλαδέλφεια, ο **D. Harken** στη Βοστώνη, διενεργεί την ίδια εγχείρηση σε έναν 27χρονο άνδρα, που επίσης επέζησε. Το μικρό χρονικό διάστημα μεταξύ των 2 επεμβάσεων, δημιούργησε μια σύγχυση μεταξύ των ιστορικών για την απόδοση της “πρωτιάς” σε έναν εκ των δύο. Ο D. Harken, έγινε κυρίως γνωστός για την αντιμετώπιση 146 ασθενών στη διάρκεια του 2ου παγκοσμίου πολέμου, από τους οποίους αφαίρεσε μεγάλο αριθμό θραυσμάτων ή βλημάτων από το στήθος και την καρδιά.

το ημερολόγιο έδειχνε

16/6/1964

Η πρώτη επιτυχής αντικατάσταση μιτροειδούς βαλβίδος. Ν.Οικονόμου

Η πρώτη εγχείρηση αντικατάστασης μιτροειδούς βαλβίδος στην Ελλάδα, με χρήση προσθετικής Starr - Edwards (Ν. Οικονόμου)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Ιούνιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

12

ΤΡΙΤΗ

13

ΤΕΤΑΡΤΗ

14

ΠΕΜΠΤΗ

15

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

16

ΣΑΒΒΑΤΟ

17

ΚΥΡΙΑΚΗ

η γιορτή του Πατέρα

18

Ιούνιος 1970

Η πρώτη θητεία του Φ. Παναγόπουλου στον Ευαγγελισμό

φωτο: Φώτης Παναγόπουλος

Ως σημαντική εξέλιξη καταγράφηκε και ο διορισμός στην Θωρακοχειρουργική Κλινική του ιδρύματος του Φ. Παναγόπουλου, ως έμμισθου σύμβουλου Καρδιοχειρουργού, τον Ιούνιο του 1970. Μετά από 12ετή παρουσία στο εξωτερικό, επέστρεψε στην Ελλάδα, στο Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός», όπου υποστηριζόμενος από μέλη της ομάδας του Πανεπιστημίου «Loma-Linda», πραγματοποίησε μια σειρά από επεμβάσεις με εξωσωματική κυκλοφορία - που αφορούσαν συγγενείς καρδιοπάθειες και βαλβιδικές αντικαταστάσεις καθώς και μια σειρά «κλειστών» επεμβάσεων καρδιάς. Ωστόσο, με την ολοκλήρωση του μονοετούς συμβολαίου του, το νοσοκομείο δεν ανανέωσε την εν λόγω συνεργασία και η παρουσία του Φ. Παναγόπουλου στο Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός» αποτέλεσε μια παρένθεση. Να σημειωθεί επίσης πως την περίοδο αυτή ο Φ. Παναγόπουλος πραγματοποίησε επιτυχώς περί τις 10 αντικαταστάσεις αορτικής βαλβίδος, 6 μιτροειδούς και την πρώτη στην Ελλάδα, μη ανακοινωθείσα, επιτυχής ταυτόχρονη αντικατάσταση αορτικής και μιτροειδούς.

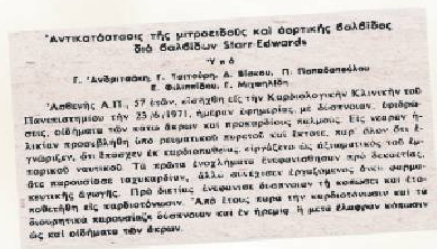
Στον ίδιο χώρο, βρέθηκε βέβαια αργότερα, το 1985, αναλαμβάνοντας θέση Διευθυντή της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, στα πλαίσια του Ε.Σ.Υ. Ανακηρύχθηκε ο πρώτος Έλληνας Καθηγητής Καρδιοχειρουργικής στο ΑΠΘ και ανέλαβε την Διεύθυνση της αντίστοιχης κλινικής του ΑΧΕΠΑ το 1991.

το ημερολόγιο έδειχνε **23/6/1971**

Η πρώτη ανακοινωθείσα ταυτόχρονη αντικατάσταση μιτροειδούς και αορτικής βαλβίδος στην Ελλάδα. Γ. Ανδριτσάκης

Απονομή τιμητικής πλακέτας στον Γ. Ανδριτσάκη (Πανελλήνιο Συνέδριο Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α. - 2004)

Αντικατάσταση της μιτροειδούς και αορτικής βαλβίδος
δύο βαλβίδων Storr Edwards

Υπ. Δ.

Γ. Ανδριτσάκης, Γ. Γεωργίου, Α. Βίτσου, Π. Παπαδημητρίου
Ε. Φασιούδης, Γ. Μιχαηλίδης

Αθήνας, Α.Π., 27 ετών, εισήχθη εἰς τὴν Καρδιολογικὴν Κλινικὴν τοῦ Πανεπιστημίου τὴν 23/6/1971, ἡμέραν ἐπείτατος με ἀσθενῶν. Ἰστορὸς στέφανος τὸν πνεύμονος καὶ προσαρτήσεως πνεύμονος. Ἐξ ἰστορίας ἡλικίαν προσβλήθη ὑπὸ ρευματικῆς παθήσεως καὶ ἐπέφερε, καθ' ἅρτην δύο ἐπιπέδων, ὅτι ἐπέφερε ἐκ καρδιασπασμοῦ κίρρωσιν ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ ἐπιπέδου νεκροῦ. Τὰ κρῶτα ἐνοχλήθησαν ἐμφανισθῆσαν πρὸ δεκαετίας, ὅτε παρουσιάσθησαν ἰσχυρὰ, ἀλλὰ σιτοκίνησι ἰσχυρὰ, δύο ἀμφί-κοιλιακῆς φύσεως. Πρὸ διετίας ἐνεφανίσθη ἀσθενῶν τὴν κοιλίαν καὶ ἐπὶ κοιλίαν εἰς καρδιόπνευστον. Ἀπὸ ἱστορίας, καθ' ἅρτην καρδιόπνευστον καὶ τὴν ἀσθενῶν καρδιόπνευστον ἀσθενῶν καὶ ἐν ἡμέρῃς ἡ ἀσθενῶν κόπασιν ὡς καὶ εἰσήμερον τὸν ἄρτην.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Ιούνιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

19

ΤΡΙΤΗ

20

ΤΕΤΑΡΤΗ

21

ΠΕΜΠΤΗ

22

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

23

ΣΑΒΒΑΤΟ

24

ΚΥΡΙΑΚΗ

25

το ημερολόγιο έδειχνε

Ιούνιος 1985

Πρώτες εγχειρήσεις bypass σε πάλλουσα καρδιά F. Benetti, E. Buffalo

φωτο:Enio Buffalo

φωτο:Federico Benetti

Σε ό,τι αφορά στη χειρουργική επί των στεφανιαίων, οι πρωτοπόροι στον τομέα αυτό **F. Benetti** και **E. Buffalo** προέβησαν σε ανακοινώσεις που περιελάμβαναν τις πρώτες μεγάλες σειρές ασθενών που χειρουργήθηκαν χωρίς τη χρήση εξωσωματικής κυκλοφορίας, με την τεχνική της πάλλουσας καρδιάς. Ωστόσο, όσο και αν οι ίδιοι την υποστήριζαν σθεναρά, η επιλογή τους δεν έτυχε αποδοχής από τη διεθνή κοινότητα, με αποτέλεσμα μόλις ελάχιστες ομάδες, κατά την περίοδο, 1985-1995 να κάνουν χρήση της εν λόγω τεχνικής.

Η νεότερη εξέλιξη αφορούσε στην ευρεία διάθεση των εμπορικών σταθεροποιητών, στα μέσα της δεκαετίας του 1990, που διευκόλυναν την εξάπλωση της μεθόδου. Αρχικά, έκαναν την εμφάνισή τους οι σταθεροποιητές πίεσεως και αργότερα οι σταθεροποιητές έλξεως, Octopus Tissue Stabilizer, οι οποίοι και προοδευτικά επικράτησαν, ενισχύοντας την ήδη υπάρχουσα πεποίθηση πως πρόκειται για μια εξαιρετικά ασφαλή και αποτελεσματική τεχνική.

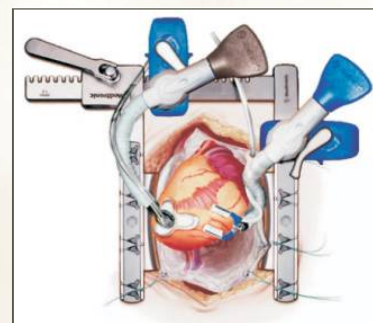
Στον Ελλαδικό χώρο, πρωτοπόροι στην τεχνική αναθείχθηκαν ο **Αντ. Πίτσης** στον "Άγιο Λουκά Θεσσαλονίκης και ο **Σωτ. Πράπας** στο "Ωνάσειο" και στη συνέχεια στο "Ερρίκος Ντυνάν".

φωτο:Enio Buffalo & Federico Benetti στο 18ο Συνέδριο της WSCTS στο νησί της Κω, 2008

Παραδοσιακή ανάρτηση καρδιάς στα πρώτα χρόνια εφαρμογής της OPCAB τεχνικής

Εμπορικός σταθεροποιητής και αναρτητής κορυφής αριστερής κοιλίας στην μοντέρνα εκδοχή εφαρμογής της OPCAB τεχνικής Blood

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Ιούνιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

26

ΤΡΙΤΗ

27

ΤΕΤΑΡΤΗ

28

ΠΕΜΠΤΗ

Πέτρου και Παύλου

29

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

των Δώδεκα Αποστόλων

30

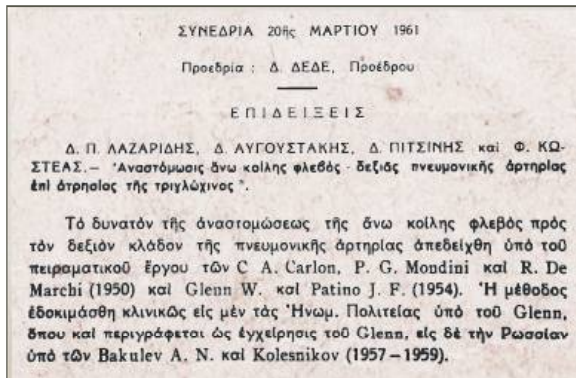
ΣΑΒΒΑΤΟ

1

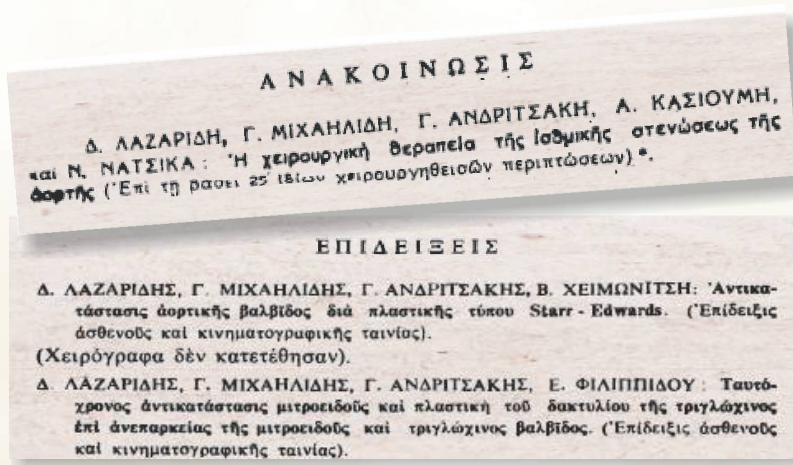
ΚΥΡΙΑΚΗ

2

Θεμελιωτές καρδιοχειρουργοί Πρωτοποριακές εγχειρήσεις

Η πρώτη εγχείρηση Glenn
(Δ. Λαζαρίδης, 1961)

Πρώτες εγχειρήσεις
ολικής διόρθωσης
τετραλογίας Fallot
(Δ. Λαζαρίδης, 1963)

30. Διορθωτικοί εγχειρήσεις επί τριλογίας και πενταλογίας του Fallot τη
βοήθεια εξωσωματικής κυκλοφορίας
Δ.Π. Λαζαρίδης, Χ. Δήμας, Κ. Μπονέλλος, Δ. Πιτσιλής, Μ. Φιλιππάκης,
Α. Κασιούμης, Α. Λεκός, Ε. Βορίδης, Ι. Γιατζίδης, Μ. Γαρίδης, Β. Μαν-
δαλάκη και Χ. Αραβανής
Ελλην. Χειρ. 8: 848-854, 1963.

Πρώτη εγχείρηση
αφαίρεσης ενδοκαρδιακού
μυζώματος
(Δ. Λαζαρίδης, 1963)

36. Ενδοκαρδιακόν μυζώμα εξαιρεθέν τη βοήθεια εξωσωματικής κυκλοφο-
ρίας (Επίδειξις άσθενούς και παρασκευάσματος)
Δ.Π. Λαζαρίδης, Γ. Ανδριτσάκης, Μ. Φιλιππάκης, Α. Κοϊδάκης και Α.
Κασιούμης
Ελλην. Χειρ. Εταιρεία 4-6-63 (δέν δημοσιεύτηκε)

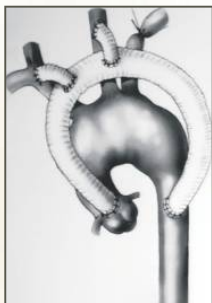
Πρωτοπόροι της χειρουργικής της αορτής

φωτο: Denton Cooley

Πρωτοπόρος στα πρώτα χρόνια ήταν και ένας ακόμη νεαρός χειρουργός, ο σχεδόν 35χρονος **Denton Cooley**, που είχε δημιουργήσει καλή φήμη στις «κλειστές» επεμβάσεις, τόσο για την ταχύτητά του, όσο και για τα ελάχιστα λάθη του. Δουλεύοντας μαζί με τον Michael DeBakey στο «Huston Baylor University College of Medicine», είχε επινοήσει έναν αυτοσχέδιο τρόπο να διορθώνει τα αορτικά ανευρύσματα. Σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, είχε αναχθεί σε «θρύλο του Τέξας». Αυτό που του έλειπε ήταν μια συσκευή... Εντυπωσιασμένος από τα αποτελέσματα των C.W. Lillehei και DeWall, αποφάσισε να τους επισκεφτεί στη Μιννεάπολη. Ο D. Cooley ήταν παρόν στο χειρουργείο του τρίτου κατά σειρά περιστατικού με τη χρήση της συσκευής τους. Σε συνεργασία με τον M. DeBakey, πριν φτάσει το τέλος του 1956, και έχοντας αποκτήσει την δέουσα εμπειρία, ο D. Colley κατέγραφε περί τα 100 χειρουργεία «ανοιχτής» καρδιάς με χρήση του οξυγονωτή DeWall - Lillehei.

Πρωτοπόρος σε μία σειρά επεμβάσεων και τεχνικών. Ήταν ο χειρουργός με τον **μεγαλύτερο αριθμό χειρουργείων διεθνώς**.

D. Cooley DA,
Mahaffey DE,
De Bakey ME.
Total excision of the
aorticarch for aneurysm

SURGICAL REPAIR OF RUPTURED INTERVENTRICULAR SEPTUM
FOLLOWING ACUTE MYOCARDIAL INFARCTION
DENTON A. COOLEY, M.D., BENJAMIN A. BELMONTE, M.D., L. B. ZEIS, M.D., AND
SIDNEY SCHNUR, M.D., HOUSTON, TEX.

(From the Cora and Webb Mading Department of Surgery and the Department of Medicine,
Baylor University College of Medicine, and the Methodist and St. Joseph's Hospitals)

φωτο: Michael Ellis DeBakey

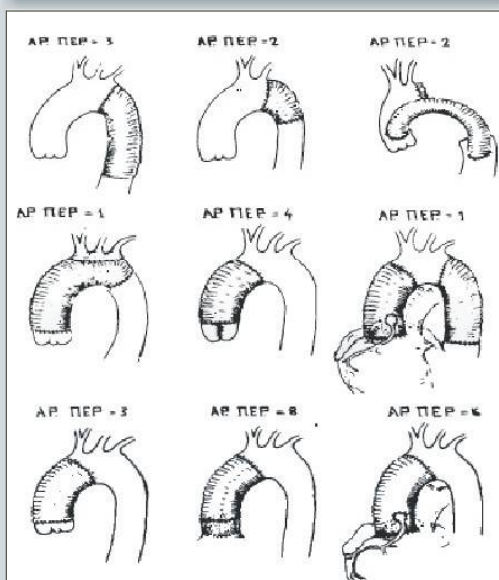
Ο **Michael Ellis DeBakey**, υπήρξε επίσης πρωτοπόρος καρδιοχειρουργός, από τους σημαντικότερους ανά τον κόσμο.

Γεννήθηκε στη Louisiana στις 7/9/1908 από Λιβανέζους μετανάστες. Δημιουργός του "Roller Pump" των συσκευών εξωσωματικής. Πρωτοπόρησε και σε σειρά άλλων επεμβάσεων ενδαρτηρεκτομή καρωτίδας, δημιουργία τεχνητής καρδιάς, αντιμετώπισης ανευρυσμάτων αορτής και κατά πολλούς διενέργησε το πρώτο ByPass στον κόσμο, το 1964. Στις 11 Ιουλίου του 2008, έφυγε από την ζωή σε ηλικία 99 ετών, έχοντας χειρουργηθεί στα 95 του για ανεύρυσμα αορτής.

πρώτες εγχειρήσεις ανευρυσμάτων στην Ελλάδα

ΗΜΕΤΕΡΑ ΠΕΙΡΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΝΕΥΡΙΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΘΩΡΑΚΙΚΗΣ ΑΟΡΤΗΣ
(ΕΠΙ 30 ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ)

Υπό Ε.Ν. ΧΑΛΠΟΥΤΑΚΗ, Δ.Ε. ΒΟΝΒΟΓΙΑΝΝΗ,
Ι. ΝΟΜΙΚΟΥ, Ε. ΦΙΛΙΠΠΙΔΟΥ, Γ. ΤΣΙΤΟΥΡΗ,
Κ. ΚΟΥΡΟΥΚΑΗ, Γ.Δ. ΑΝΔΡΙΤΣΑΚΗ και Δ. ΑΥΓΟΥΣΤΑΚΗ

“Ιπποκράτειο Νοσοκομείο Αθηνών
“Γ. Ανδριτάκης

Την περίοδο 1970 - 1978, η ομάδα του Γ. Ανδριτσάκη αντιμετώπισε, 30 ασθενείς ηλικίας 6-72 ετών με ανεύρυσμα της θωρακικής αορτής. Εξ αυτών, 21 περιπτώσεις αφορούσαν την ανιούσα αορτή, 1 το τόξο και 8 την κατιούσα.

*Τόποι εγχειρήσεων ανευρυσμάτων αορτής
και αριθμός ασθενών κατά περίπτωση.
(Ε. Χαλπουτάκης, Γ. Ανδριτσάκης, 1980)*

ΣΑΒΒΑΤΟ

των Αναργύρων Κοσμά και Δαμιανού

1

ΚΥΡΙΑΚΗ

2

Η καρδιοχειρουργική κλινική του Ιπποκράτειου Αθηνών υπό την Διεύθυνση του Εμμ. Χλαπουτάκη

φωτο: Εμμ.Χλαπουτάκης

Η φήμη της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του νοσοκομείου «Ιπποκράτειο», ως κορυφαίο κέντρο της χώρας στην αντιμετώπιση των βαλβιδοπαθειών, που είχε επιτευχθεί την προηγούμενη περίοδο, εδραιώθηκε περαιτέρω, αναδεικνύοντας τον Ε. Χλαπουτάκη σε «σπεσιαλίστα» του είδους. Παράλληλα, ο ίδιος κάλυψε ανάγκες έκτακτων περιστατικών στον τομέα των οξέων διαχωρισμών της αορτής και των μηχανικών επιπλοκών εμφράγματος μυοκαρδίου, καθώς επίσης και περιπτώσεις συγγενών καρδιοπαθειών, οι οποίες ωστόσο, με την αποχώρηση του Γ. Ανδριτσάκη και την λειτουργία της Παιδοκαρδιοχειρουργικής Κλινικής του «Αγία Σοφία», προοδευτικά εκμηδενίστηκαν. Ο Ε. Χλαπουτάκης δεν ενεπλάκη ευρέως στην χειρουργική των στεφανιαίων, αντιμετωπίζοντας κυρίως περιστατικά βαλβιδοπαθειών σε αναλογία περίπου δέκα προς ένα. Το κλινικό έργο του τόσο αριθμητικά όσο και ποιοτικά υπήρξε πλούσιο. Με δυναμικότητα 39 κλινών και Μονάδα Εντατικής Θεραπείας 8 κλινών, η Καρδιοχειρουργική Κλινική του νοσοκομείου «Ιπποκράτειο» προσέφερε θεραπεία σε μεγάλο αριθμό Ελλήνων καρδιοπαθών.

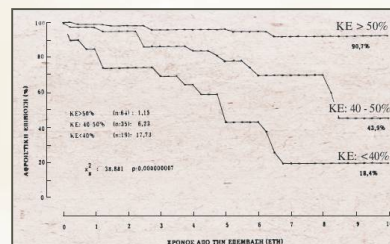

φωτο:Εμμ. Χλαπουτάκης (αριστερά)
Α.Βομβογιάννης (δεξιά)

κλινικής την περίοδο αυτή αποτυπώνεται σαφέστατα και αδιαμφισβήτητα με αριθμούς, καθώς η συνολική θνητότητα εγχειρήσεων επί των βαλβίδων, μειώθηκε από το 9,7% του 1985 στο 1,9% το 1988. Σε περαιτέρω ανάλυση, η θνητότητα επί αντικατάστασης μιτροειδούς βαλβίδος μειώθηκε από 11,5% σε 1,6%, επί αντικατάστασης αορτικής από 5,8% σε 1,4% και επί διπλών ή τριπλών αντικαταστάσεων από 14,3% σε 3,2%.

Η πληρότητα άγγιζε το εντυπωσιακό για την εποχή ποσοστό 124%, ενώ η ανάπτυξη «ράντζων» στους διαδρόμους της κλινικής θεωρούνταν δεδομένη και αναπόφευκτη. Ο Ε. Χλαουτάκης, επιδεικνύοντας ηγετικά χαρίσματα και διοικώντας με ομαδικό πνεύμα, κατάφερε να μειώσει την περιεγχειρητική θνητότητα και νοσηρότητα, να αυξήσει τον αριθμό των επεμβάσεων και τέλος να διασφαλίσει την μακρόχρονη μετεγχειρητική παρακολούθηση των χειρουργημένων ασθενών, για πρώτη φορά, ίσως, στην ιατρική πραγματικότητα των δημοσίων νοσοκομείων. Η ποιοτική αναβάθμιση της

Η εξέλιξη των ασθενών
με διπλή βαλβιδική αντικατάσταση
ανάλογα με το προεγχειρητικό κλάσμα εξώθησης
(Εμμ. Χλαπουτάκης - 1992)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Ιούλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

3

ΤΡΙΤΗ

4

ΤΕΤΑΡΤΗ

5

ΠΕΜΠΤΗ

6

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Κυριακής

7

ΣΑΒΒΑΤΟ

Προκοπίου

8

ΚΥΡΙΑΚΗ

9

το ημερολόγιο έδειχνε

14/7/1954

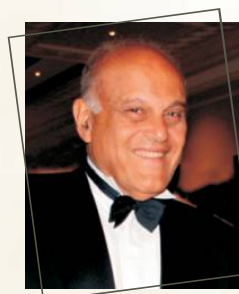
Εγχείρηση μξώματος. C. Crafoord

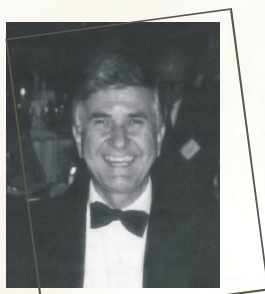
φωτο: Clarence Crafoord

Στις 14 Ιουλίου 1954, ο **Clarence Crafoord**, στην Στοκχόλμη, αφαιρέσε επιτυχώς μξώμα καρδιάς, χρησιμοποιώντας «Disc Oxygenator», που δημιούργησε ο συνεργάτης του Ake Senning. Ο C. Crafoord, έχει καταγραφεί στην ιστορία σαν ο πρώτος που αντιμετώπισε στένωση ισθμού αορτής, το 1944, στο νοσοκομείο Sabbatsberg, αφαιρώντας το στενωμένο τμήμα και αναστομώνοντας τελικά την αορτή.

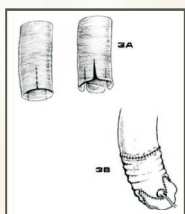
Valve sparing aortic root replacement. M. Yacoub, T. David

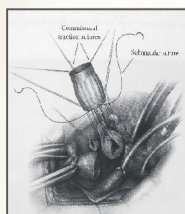
φωτο: Magdi Yacoub

φωτο: Tyrone E. David

Remodeling της ρίζας της αορτής με την τεχνική Yacoub

Reimplantation της ρίζας της αορτής με την τεχνική Tyrone - David

Η αντιμετώπιση ανευρυσμάτων της ρίζας της αορτής με τη χρήση βαλβιδοφόρου μοσχεύματος και επανεμφύτευση των στομίων των στεφανιαίων αρτηριών, εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το 1968 από το Βρετανό **H. Bentall**, που χρησιμοποιείται ευρέως έως και σήμερα. Ωστόσο, οι δυνητικές κές επιπλοκές μιας μηχανικής βαλβίδας και το γεγονός ότι στα εν λόγω ανευρύσματα οι αορτικές γλαχίνες είναι φυσιολογικές σε αρκετές περιπτώσεις, οδήγησαν στην έμπνευση άλλων τεχνικών με στόχο τη διατήρησή τους-Valve Sparing Aortic Root Replacement. Στα μέσα της δεκαετίας του 1980, πρώτος ο **M. Yacoub** περιέγραψε την ομώνυμη τεχνική του, για να ακολουθήσει ο Καναδός **T. David** στις αρχές της δεκαετίας του 1990, προτείνοντας το Reimplantation της ρίζας της αορτής.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Ιούλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

10

ΤΡΙΤΗ

Ευφημίας - Όλγας

11

ΤΕΤΑΡΤΗ

12

ΠΕΜΠΤΗ

13

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

14

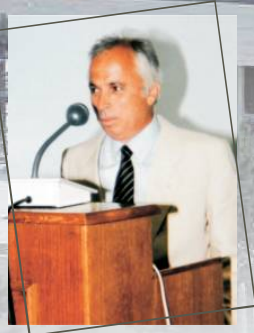
ΣΑΒΒΑΤΟ

15

ΚΥΡΙΑΚΗ

16

17/7/1993. Έναρξη λειτουργίας του Ω.Κ.Κ . Α.Μιχάλης, Β' ΚΡΧ

φωτο: Άλκης Μιχάλης

Τον Οκτώβριου 1992, όταν οι πόρτες του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο» υποδέχονταν τους εκπροσώπους πολιτικών και ακαδημαϊκών κύκλων του τόπου, εγκαινιάζοντας μια νέα, πολλά υποσχόμενη εποχή στην παροχή Καρδιοχειρουργικών υπηρεσιών στην Ελλάδα.

Αν και οι εξελίξεις για τη στελέχωση του ιδρύματος δρομολογήθηκαν την επόμενη κιόλας ημέρα, το πρώτο χειρουργείο καρδιάς πραγματοποιήθηκε στις 17 Ιούλιου του 1993, από την ομάδα της Β' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, την οποία διεύθυνε ο Άλκης Μιχάλης συνεπικουρούμενος από τους Μάζεν Χούρι και Πρόδρομο Αζαριάδη, Επιμελητές Α, Παναγιώτη Καλόγρη, Νικόλαο Μιχαλόπουλο και

Στέλιο Δημητρίου, Επιμελητές Β. Η πολυετής συνεργασία ανάμεσα στα μέλη της εν λόγω ομάδας, η οποία μετρούσε οκτώ χρόνια κοινής παρουσίας στο Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών», λειτούργησε καταλυτικά στην εξέλιξή της, αναδεικνύοντάς τη ως την πλέον επιτυχημένη σε απόδοση κλινικού, αλλά και ακαδημαϊκού έργου. Ο Άλκης Μιχάλης, μάλιστα, κατέχει έως και τώρα τον τίτλο του Έλληνα Καρδιοχειρουργού με τον μεγαλύτερο αριθμό εγχειρήσεων στο ενεργητικό του, που αγγίζουν τις 18.000-20.000 συνολικά. Η εντύπωση σε νέες τεχνικές, όπως η χρήση αμφοτέρων των μαστικών αρτηριών στην αντιμετώπιση της στεφανιαίας νόσου και της αρτηριοπλαστικής του στελέχους -«εγχείρηση DION»-, αλλά και τα εντυπωσιακά αποτελέσματα σε υψηλού ρίσκου εγχειρήσεις όπως εκείνες που αφορούσαν σε ανευρύσματα της αορτής, σε επανεγχειρήσεις και άλλες ανάλογου βαθμού επικινδυνότητας, κατέστησαν τη Β' Καρδιοχειρουργική Κλινική ως μια από τις πλέον πολυάσχολες στη χώρα, με παραγόμενο έργο που άγγιζε τις 600-700 επεμβάσεις ετησίως. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι, από τον Ιούλιο του 1993 έως και το 2006, τα στελέχη της κλινικής αντιμετώπισαν 8.528 ασθενείς, εκ των οποίων 5.187 χειρουργήθηκαν με εγχείρηση ByPass και θνητότητα 0,56%, 25 για αρτηριοπλαστική στελέχους με μηδενική θνητότητα, 1.301 για βαλβιδοπάθειες, 1.074 για ανεύρυσμα της αορτής, 385 για συνδυασμένη νοσηρότητα, ενώ 496 ήταν επανεγχειρήσεις, με εξαιρετικά σε όλες τις περιπτώσεις αποτελέσματα.

Β' Καρδιοχειρουργική Κλινική

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Ιούλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Μαρίνας

17

ΤΡΙΤΗ

18

ΤΕΤΑΡΤΗ

19

ΠΕΜΠΤΗ

Προφήτη Ηλία

20

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

21

ΣΑΒΒΑΤΟ

Μαγδαληνής - Μαρκέλλας

22

ΚΥΡΙΑΚΗ

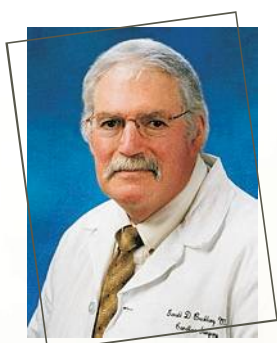
23

το ημερολόγιο έδειχνε

29/7/1953

Εξελίξεις στην προστασία του μυοκαρδίου

φωτο: Gerald Buckberg

Στο θέμα της προστασίας του μυοκαρδίου, την συνεχή νορμοθερμική αιμάτωση της καρδιάς και την διακοπτόμενη υποθερμική με ινιδισμό της καρδιάς, αντικατέστησε προοδευτικά η χρήση των καρδιοπληγικών διαλυμάτων. Πρωτοπόροι στη χρήση διαλυμάτων με χαμηλή περιεκτικότητα καλίου ήταν οι **Gay, Tyers, Kirsh** και **Brainbridge**, ενώ ο Γερμανός **Bretschneider** εισήγαγε το ομώνυμο καρδιοπληγικό διάλυμα το 1975. Το 1973, οι Gay και Elbert απέδειξαν ότι η κατανάλωση οξυγόνου μιας καρδιάς σε παύση μετά από χορήγηση καλίου, είναι πολύ μικρότερη εκείνης σε ινιδισμό. Ακόμη, απέδειξαν ότι τα προβλήματα με τη χρήση της καρδιοπληγίας του Melrose, στο τέλος της δεκαετίας του '50, οφείλονταν κύρια

στην υπερωσμοτικότητα του διαλύματος και όχι στην υψηλή περιεκτικότητα σε κάλλιο. Το 1978, οι **D. Follette** και **G. Buckberg**, επανεισήγαγαν τη χρήση της αιματικής καρδιοπληγίας, καθώς απέδειξαν ότι η υποθερμική, διαλείπουσα αιματική καρδιοπληγία, υπερείχε τόσο της συνεχούς νομοθερμικής αιμάτωσης των στεφανιαίων, όσο και της διακοπτόμενης, υποθερμικής, χωρίς χρήση καρδιοπληγικού διαλύματος. Ο **Gerald David Buckberg MD**, παγκοσμίως αναγνωρισμένος και πρωτοπόρος καθηγητής χειρουργικής στο τμήμα Καρδιοχειρουργικής στο Ιατρικό Κέντρο UCLA, βραβεύτηκε από την Αμερικανική Ένωση το 2007 με το Θωρακοχειρουργικό Βραβείο, για το επιστημονικό του επίτευμα. Προηγούμενοι αποδέκτες αυτού του βραβείου ήταν μια λαμπρή ομάδα παγκοσμίου φήμης καρδιοχειρουργών, όπως οι John Kirklin, Norman Shumway, Michael DeBakey, Denton Cooley και Alain Carpentier. Ο Buckberg επιλέχθηκε για την σημαντική συμβολή του στον τομέα της μυοκαρδιακής διατήρησης και τη μελέτη του για την ανατομία και τις λειτουργικές αλλαγές που προκαλούν καρδιακή ανεπάρκεια.

Ο πρωτοπόρος ερευνητής της καρδιοπληγίας
Bretschneider Dr. J. C. Preusse με τους
Κ. Αναστασιάδη, Δ. Δουγένη και Γ. Παλατιανό
10ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α., Αθήνα 2014

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Ιούλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

24

ΤΡΙΤΗ

25

ΤΕΤΑΡΤΗ

Παρασκευής

26

ΠΕΜΠΤΗ

Παντελεήμονος

27

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

28

ΣΑΒΒΑΤΟ

29

ΚΥΡΙΑΚΗ

30

Πρωταγωνιστές καρδιοχειρουργοί μέχρι την περίοδο ίδρυσης του ΩΚΚ (1993)

Γ. Ανδριτσάκης & Δ. Λαζαρίδης

Από αριστερά
Π. Σπανός, Φ. Παναγόπουλος,
Γ. Σανούδος & Γ. Τόλης

Εμ. Χλαπουτάκης

Ι. Στήνιος & Χρ. Λόλας

Π. Σπύρου & Ι. Φεσατίδης

Στ. Θεοδορόπουλος

Δ. Κάκαβος

Ιούλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

31

Αλ. Μιχάλης

Ανδ. Βομβογιάννης

Στρ. Παττακός

Γ. Μπουγιόκας

Γ. Μάκος

Παν. Ασημακόπουλος

Χρ. Παπακωνσταντίνου

Κυρ. Ράμμος

Γ. Οικονομόπουλος

Β. Χαλβατζούλης και Γ. Χατζηκώστας

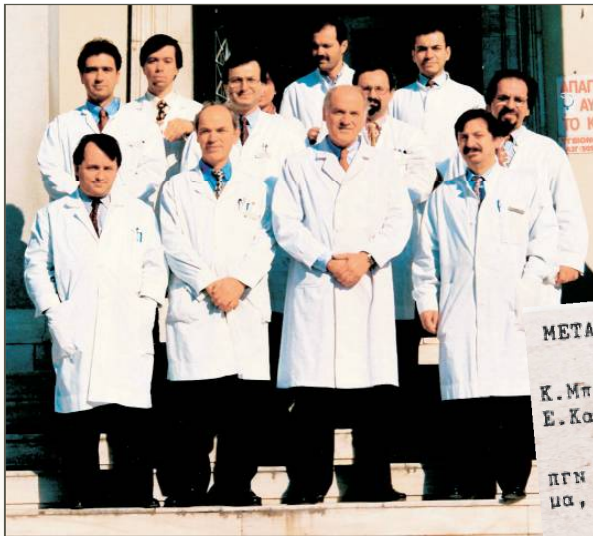
Μ. Μπονάρης & Μ. Τούμπουρας

αύγουστος 2017

Η πρώτη επιτυχής μεταμόσχευση καρδιάς πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς

Η ενιαία ομάδα του «Ευαγγελισμού»
υπό τον Χρ. Λόλα

ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΙΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

Κ. Μπόλος, Χ. Χαρίτος, Ε. Αποστολάκης, Δ. Κάκαβος,
Ε. Καραμιχάλη, Ι. Νανάς, Σ. Μουλόπουλος, Χ. Λόλας

ΠΓΝ «Ευαγγελισμός», Καρδιοχειρουργικό Τμή-
μα, Αθήνα

Κατά το διάστημα Αυγούστου 1990-Μάρτιος 1994, 20
ασθενείς, 19 άνδρες και μια γυναίκα υποβλήθηκαν σε
ορθοτοπική μεταμόσχευση καρδιάς. Η ηλικία των ασθενών
κυμαινόταν από 15 μέχρι 65 χρόνια και έπασχαν οι (14) από
διατακτική μυοκαρδιοπάθεια και οι εξ (6) από ισχαιμική νόσο.

Οι πρώτες 20 μεταμοσχεύσεις του «Ευαγγελισμού»
την περίοδο 8/1990 - 3/1994 από τον Χρ. Λόλα
και την ομάδα του

**Ορθοτοπική Μεταμόσχευση Καρδιάς: Παρουσίαση της
Πρώτης Επιτυχούς Μεταμοσχεύσεως Καρδιάς στην Ελλάδα**
Ε. Αγαπητός, Ι. Νανάς, Σ. Μουλόπουλος

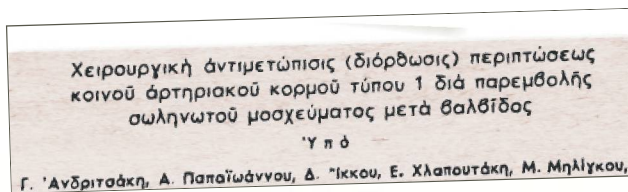
Η πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς στην Ελλάδα

το ημερολόγιο έδειχνε

04/8/1976

Επιτυχής αντιμετώπιση περίπτωσης κοινού αρτηριακού κορμού. Γ. Ανδριτσάκης

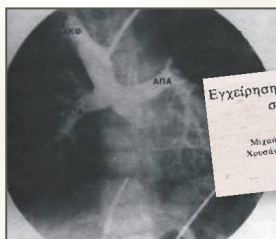

Ε. Χλαπουτάκη, Μ. Μηλίγκου, Ι. Νομικού και Α. Βομβογιάννη. (Πρακτικά Ελληνικής Χειρουργικής Εταιρείας, Συνεδρία 21 /06/1977 Τόμος 49, 4: 285-290, 1977). Επρόκειτο για θήλυ ασθενή, ηλικίας τριών ετών, με κοινό αρτηριακό κορμό που αντιμετωπίστηκε στις **04/08/1976** με εξωσωματική κυκλοφορία και οξυγονωτή Bendley. Αφού αποχωρίστηκε το στέλεχος της πνευμονικής αρτηρίας και αποκαταστάθηκε η ανιούσα αορτή, έγινε δεξιά κοιλιοτομή, σύγκλιση ευρέως μεσοκοιλιακού τμήματος 1,5 εκατοστού και στη συνέχεια σύνδεση του πνευμονικού στελέχους με τη δεξιά κοιλία κατά το άνοιγμα της κοιλιοτομής με χρήση συνθετικού πλαστικού σωληνωτού μοσχεύματος μετά βαλβίδας Bjork-Shiley νόμμερο 14. Η έκβαση ήταν εξαιρετική, ενώ το περιστατικό ήταν το πρώτο που διενεργήθηκε στην Ελλάδα και το περίπου διακοσιοστό διεθνώς. Η πρώτη επέμβαση κοινού αρτηριακού κορμού είχε διενεργηθεί από τον D. Mac Goon το 1967, ο οποίος χρησιμοποίησε ομοιομόσχευμα της ανιούσης αορτής μετά της αορτικής βαλβίδας και της πρόσθιας γλωχίνας της μιτροειδούς. Η χρήση των οποιομοσχευμάτων είχε εισαχθεί από τον Βρετανό D. Ross το 1966, σε περιστατικά με δυσπλαστική πνευμονική αρτηρία. Στην Ελλάδα, η εν λόγω εγχείρηση σηματοδότησε και την πρώτη επιτυχή χρησιμοποίηση εξωτερικού πλαστικού σωληνωτού μοσχεύματος για την αποκατάσταση του κορμού της πνευμονικής αρτηρίας.

Άξια αναφοράς είναι η ανακοίνωση με τίτλο «Χειρουργική αντιμετώπιση (διόρθωση) περιπτώσεως κοινού αρτηριακού κορμού τύπου 1 δια παρεμβολής σωληνωτού μοσχεύματος μετά βαλβίδας», υπό Γ. Ανδριτσάκη, Α. Παπαϊωάννου, Δ. Ίκκου,

Αύγουστος 1996

Δημοσίευση της πρώτης εγχείρησης Fontan σε 2 στάδια. Μ Μπονώρης

Εγχείρηση Fontan σε δύο στάδια για την αντιμετώπιση συγγενούς κυανωτικής καρδιοπάθειας

Μιχαήλ Ε. Μπακάσης, Μιρέλα Ε. Αρναίου, Στέφανος Ν. Σουπλιώτης, Χριστόφορος Κ. Μπαζιάνης, Ελένη Ι. Αιτωπού, Γεώργιος Ι. Παπαδόπουλος

Β' Καρδιολογική Κλινική Π.Γ.Ν. Παίδων «Αγία Σοφία»

Εγχείρηση Fontan

Ο Μ.Μπονώρης, με τον Δάσκαλό του Cr. Barnard

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Αύγουστος

ΔΕΥΤΕΡΑ

31

ΤΡΙΤΗ

1

ΤΕΤΑΡΤΗ

2

ΠΕΜΠΤΗ

3

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

4

ΣΑΒΒΑΤΟ

5

ΚΥΡΙΑΚΗ

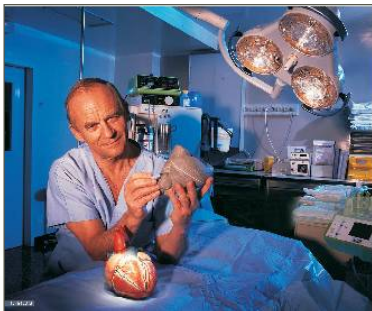
η Μεταμόρφωσης του Σωτήρος

6

το ημερολόγιο έδειχνε

11/8/1933

Τα γενέθλια του **A. Carpentier**

φωτο: *Alain Carpentier Frédéric*

των ιστικών βαλβίδων θα βασιζονταν στην εξέλιξη των μεθόδων προετοιμασίας, οι οποίες θα απέτρεπαν φλεγμονώδεις κυτταρικές αντιδράσεις, καθώς και μηχανική εκφύλιση του ιστού. Καθώς οι γνώσεις του γύρω από την Χημεία ήταν ανεπαρκείς, αποφάσισε να απέχει από τα χειρουργεία, για δύο μέρες την εβδομάδα, προκειμένου να παρακολουθεί μαθήματα χημείας στο Faculty of Sciences και να προετοιμάσει ένα Ph. D.. «Είναι σίγουρα δύσκολο να γίνεις φοιτητής στη Χημεία στα 35, ενώ παράλληλα είσαι Αναπληρωτής Καθηγητής Χειρουργικής. Άρχισα να διερευνώ διάφορες ουσίες και διαπίστωσα ότι η γλουταραλδεΐδη ήταν ικανή σχεδόν να σταματήσει τις όποιες φλεγμονώδεις αντιδράσεις», έλεγε...

Για πρώτη φορά, η ανεπάρκεια της μιτροειδούς βαλβίδας μπορούσε να αντιμετωπιστεί αξιόπιστα με διορθωτικές τεχνικές, όπως αυτές των **G. Wooler, W. Reed** και **J. Kay**, το 1962, 1965 και 1978 αντίστοιχα. Το επόμενο βήμα εξέλιξης έγινε από τον **A. Carpentier**, που άνοιξε το δρόμο για την πλαστική της μιτροειδούς καθιερώνοντας την τεχνική της δακτυλιο πλαστικής της μιτροειδούς βαλβίδας, με τη χρήση του ομώνυμου δακτυλίου. Μελέτησε τη φυσιολογία και την ανατομία της μιτροειδικής συσκευής, καθιέρωσε την προσεκτική ανάλυση της παθολογίας της βαλβίδας, περιέγραψε με λεπτομέρεια διάφορες τεχνικές επισκευής της και ανακοίνωσε τα καλά άμεσα και απώτερα αποτελέσματα, ειδικά με την ταυτόχρονη χρήση του «δακτυλίου Carpentier». Η τεχνική αυτή του A. Carpentier έμεινε στη ιστορία ως «The French Correction».

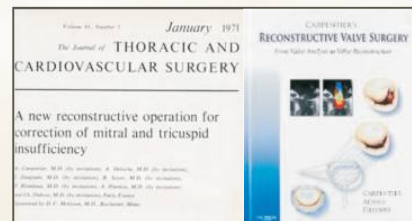
Ο **Alain Carpentier Frédéric** M.D. Ph.D, γεννήθηκε στις **11 Αυγούστου του 1933** στην Τουλούζη.

- Δημιουργός της ομώνυμης βιοπροσθετικής βαλβίδας και μιτροειδικού δακτυλίου.

- «Πατέρας» της πλαστικής διόρθωσης της μιτροειδούς βαλβίδας.

- Δημιουργός της τεχνητής καρδιάς “Carmat”.

- Ο A. Carpentier, ξεκίνησε τις πρωτοπορίες του με την τοποθέτηση ιστικών γλωχίνων σε μεταλλικό σκελετό το 1966, γεγονός που του επέτρεψε την χρήση τους και στην μιτροειδική θέση. Έβλεπε επίσης φανερά, ότι το μέλλον

Πλαστική διόρθωση μιτροειδούς βαλβίδας (Carpentier - 1971)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Αύγουστος

ΔΕΥΤΕΡΑ

7

ΤΡΙΤΗ

8

ΤΕΤΑΡΤΗ

9

ΠΕΜΠΤΗ

10

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

11

ΣΑΒΒΑΤΟ

12

ΚΥΡΙΑΚΗ

13

το ημερολόγιο έδειχνε

15/8/1990

Η πρώτη επιτυχής μεταμόσχευση καρδιάς στην Ελλάδα: Χρ. Λόλας

φωτο: Χρήστος Λόλας

Κλινικής, διενήργησε με την ομάδα του περισσότερες από 6.000 εγχειρήσεις καρδιάς, καλύπτοντας συνολικά το φάσμα της Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας, με κορυφαία την **πρώτη επιτυχής μεταμόσχευση καρδιάς στην Ελλάδα, τον Αύγουστο του 1990**. Ο Χ. Λόλας και οι συνεργάτες του, επιδόθηκαν στο διάστημα αυτό στην παραγωγή ενός εντυπωσιακού κλινικού και Ακαδημαϊκού έργου, το οποίο, πέραν της προσωπικής τους καταξίωσης, συνέβαλε στην αύξηση της εμπιστοσύνης των ασθενών προς την Ελληνική Καρδιοχειρουργική.

Ο **Χρήστος Λόλας** και οι συνεργάτες του στο Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός», παρόν στην απόφαση, να προχωρήσουν κι εκείνοι στην διενέργεια μεταμόσχευσης καρδιάς. Σε ρόλο δότη, αυτή τη φορά, ένας 38χρονος ασθενής και λήπτης ο 48χρονος Στέλιος Αμίλητος από το Αίγιο. Η επέμβαση ήταν επιτυχής, καθώς ο ασθενής επέζησε και ανάρρωσε σύντομα. Το ημερολόγιο έδειχνε **15 Αυγούστου 1990**. Η ατυχής κατάληξη του δεύτερου ασθενή στο Νοσοκομείο «Αλεξάνδρα» από ασπεργίλωση του πνεύμονα, 71 ημέρες μετά την μεταμόσχευση στην οποία υποβλήθηκε από την ομάδα του Χ. Λόλα. Αντίστοιχα εντυπωσιακός ήταν ο αριθμός των μεταμοσχεύσεων που έλαβαν χώρα στο Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός», από τον Χ. Λόλα και την ομάδα του, στις περισσότερες εκ των οποίων η έκβαση ήταν επίσης καλή.

Δημοσιευμένη μελέτη του 1994, προσδιόριζε τη θνητότητα των 20 πρώτων ορθοτοπικών μεταμοσχεύσεων καρδιάς στο 20%, ενώ με το τέλος του προγράμματος το 2004 είχαν συμπληρωθεί 40 συνολικά μεταμοσχεύσεις. Τέλος, ανάλογη επέμβαση επιχειρήθηκε και στο Νοσοκομείο «ΑΧΕΠΑ» από την ομάδα του Καθηγητή Φώτη Παναγόπουλου, ευθύς αμέσως μετά τις προσπάθειες των Γ. Τόλη και Χ. Λόλα, με ανεπιτυχή έκβαση.

Ο επικεφαλής του Β' Καρδιοχειρουργικού Τμήματος, **Χρήστος Λόλας**, διαθέτοντας μια πολυσύνθετη προσωπικότητα, αναδείχθηκε σε πρωταγωνιστή όχι μόνο των καρδιοχειρουργικών εξελίξεων του Νοσοκομείου «Ευαγγελισμός», στην μετά Ε.Σ.Υ. εποχή, αλλά και ευρύτερων πρωτοβουλιών, διαδραματίζοντας ένα σημαίνοντα κοινωνικό ρόλο. Παραμένοντας στον εν λόγω χώρο μέχρι τη συνταξιοδότηση του το 2004, για 19 συνολικά έτη, τα πέντε (1992- 1997) από τα οποία ως Διευθυντής της ενιαίας Καρδιοχειρουργικής

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Αύγουστος

ΔΕΥΤΕΡΑ

14

ΤΡΙΤΗ

Κοίμηση της Θεοτόκου (αργία)

15

ΤΕΤΑΡΤΗ

16

ΠΕΜΠΤΗ

17

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

18

ΣΑΒΒΑΤΟ

19

ΚΥΡΙΑΚΗ

20

το ημερολόγιο έδειχνε

26/8/1939

Σύγκλειση ανοιχτού βοτάλειου πόρου. R. Gross

Ήταν το 1938, όταν ο περίφημος Καρδιολόγος Paul Dudley White έγραφε στο "Heart Disease Journal", «...Στις συγγενείς καρδιοπάθειες, ουδεμία χειρουργική ή ιατρική θεραπεία υφίσταται...». Για να διαψευστεί μόλις ένα χρόνο αργότερα, στις 26 Αυγούστου του 1939, όταν ο **Robert Gross** στο "Children 's Hospital" του Πανεπιστημίου "Harvard" της Βοστώνης, επέτυχε την σύγκλειση ανοιχτού βοτάλειου πόρου, ανοίγοντας την αυλαία για τις επόμενες παρεμβάσεις.

το ημερολόγιο έδειχνε

28/8/1983

Πρώτη εγχείρηση καρδιάς στο «Γ. Παπανικολάου». Π. Σπύρου

Παναγιώτης Σπύρου.
1η εγχείρηση καρδιάς στο «Γ. Παπανικολάου», στις **28 Αυγούστου του 1983.**
Επιτυχής αορτοστεφανιαία παράκαμψη σε 55χρονο ασθενή, για να φτάσει στις 600 περίπου εγχειρήσεις "by pass" την περίοδο 1983-1988.

Μέχρι το 1983, περίοδο έναρξης λειτουργίας της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του «Παπανικολάου», είχαν πραγματοποιηθεί περί τις 600 συνολικά εγχειρήσεις by pass. Από αυτές, οι 155 από τον Γ.Τόλη στον «Ευαγγελισμό», οι 85 από τον Χρ. Λόλα στο «Αρεαίειο», οι 235 από τον Γ. Σανούδο στο «Ν.Ι.Μ.Τ.Σ.», περίπου 100 από τον Ι.Παπαϊώαννου και άλλους συνεργάτες στο «Ιπποκράτειο» Αθηνών και τέλος, περί τις 18 εγχειρήσεις στη Βόρειο Ελλάδα απο τον Δ.Λαζαρίδη.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Αύγουστος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Μαρίνας

21

ΤΡΙΤΗ

22

ΤΕΤΑΡΤΗ

23

ΠΕΜΠΤΗ

Κοσμά του Αιτωλού

24

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

25

ΣΑΒΒΑΤΟ

Ανδριανού και Ναταλίας

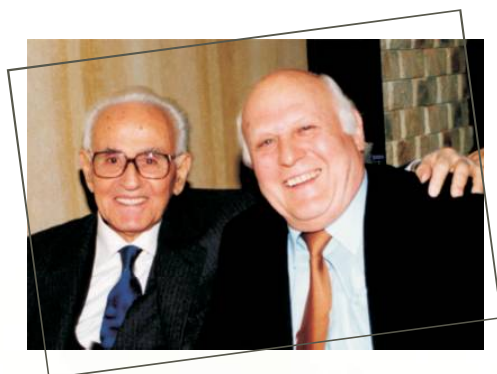
26

ΚΥΡΙΑΚΗ

Φανουρίου

27

Η επέκταση των δραστηριοτήτων της καρδιοχειρουργικής κλινικής του ΑΧΕΠΑ. Π. Σπανός

Ο Παναγιώτης Σπανός (δεξιά), Αναπληρωτής Καθηγητής, αντικατέστησε τον μέντορά του Καθηγητή Δημήτρη Λαζαρίδη στην Δ/ση της Κλινικής του «ΑΧΕΠΑ» το 1986 και απογείωσε την δραστηριότητα σε νόμμερα που ξεπερνούσαν τις 600 επεμβάσεις ετησίως

Ο Καθηγητής Δημήτριος Λαζαρίδης το 1986 αποχώρησε από την ενεργό δράση. Την διεύθυνση ανέλαβε το 1987, ο Αναπληρωτής Καθηγητής Παναγιώτης Σπανός. Τον πλαισίωσαν οι Μιχάλης Τούμπουρας και Χρήστος Παπακωνσταντίνου, ως Αναπληρωτές Καθηγητές, καθώς επίσης ο Επίκουρος Καθηγητής Γεώργιος Μπουγιούκας και ο Κοριάκος Ράμμος, Επιμελητής Α' του Ε.Σ.Υ.. Ο Καθηγητής Π. Σπανός, με τη βοήθεια των συνεργατών του, «απογείωσε» την παραγωγικότητα της κλινικής. Αντιλαμβανόμενος ότι, η έλλειψη έμπειρων αιμοδυναμιστών στο Νοσοκομείο «ΑΧΕΠΑ» θα έθετε την κλινική σε δυσμενή θέση, αποφάσισε να εκπαιδευτεί ο ίδιος προσωπικά στη διενέργεια στεφανογραφιών. Για τον λόγο αυτό, μετέβη για ολιγόμηνη εκπαίδευση στις Η.Π.Α. και

επιστρέφοντας, πραγματοποίησε τις πρώτες στεφανιογραφίες σε συνεργασία με τον Γ. Λουρίδα, εν συνεχεία Διευθυντή του Αιμοδυναμικού Εργαστηρίου.

Ο Καθηγητής Π. Σπανός, ενέπνευσε στην ομάδα του την αποφασιστικότητα για την κατάκτηση της κορυφής, την οποία διεκδικούσε αδιαμφισβήτητα η Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «Γ. Παπανικολάου». Η ευγενής άμιλλα-ή διαφορετικά, ο θεμιτός ανταγωνισμός-, ανάμεσα στις δυο κλινικές, λειτούργησε προς όφελος των ασθενών, της εκπαίδευσης των νεότερων Καρδιοχειρουργών και τέλος, στη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης προς την Ελληνική Καρδιοχειρουργική, όχι μόνο στη Βόρεια Ελλάδα, αλλά και γενικότερα. Στην Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «ΑΧΕΠΑ» πραγματοποιούνταν αρχικά περί τις 350 και αργότερα περί τις 650 επεμβάσεις «ανοιχτής» καρδιάς ετησίως, καθώς και ένας αριθμός θωρακοχειρουργικών επεμβάσεων, ενώ καθιερώθηκε η χρήση της μαστικής αρτηρίας στις εγχειρήσεις ByPass και άλλες πρωτοποριακές μέθοδοι.

Οι δύο Αναπληρωτές Καθηγητές Χρήστος Παπακωνσταντίνου (αριστερά) & Μιχάλης Τούμπουρας (δεξιά) αποτελέσαν για πολλά χρόνια βασικά στελέχη της καρδιοχειρουργικής ομάδας του «ΑΧΕΠΑ», με τον πρώτο εξ αυτών να αναλαμβάνει τα ηνία της Κλινικής από το 2006 έως το 2011

Γιώργος Μπουγιούκας
Επίκουρος Καθηγητής

Κοριάκος Ράμμος
Επιμελητής Α' του Ε.Σ.Υ.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Αύγουστος

ΔΕΥΤΕΡΑ

28

ΤΡΙΤΗ

29

ΤΕΤΑΡΤΗ

Αλεξάνδρου

30

ΠΕΜΠΤΗ

31

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

1

ΣΑΒΒΑΤΟ

2

ΚΥΡΙΑΚΗ

3

Οι λοιπές πανεπιστημιακές κλινικές

πανεπιστημιακές κλινικές

φωτο: Δημήτριος Δουγένης

Από το 1984 λειτούργησε στην Ελλάδα η πρώτη Πανεπιστημιακή Καρδιοχειρουργική κλινική στο ΑΧΕΠΑ Θεσσαλονίκης υπό τον **Δ. Λαζαρίδη** και αργότερα τους **Π. Σπανό** και **Φ. Παναγόπουλο**.

Το 1990 ο Καθ. **Ι. Ανδρουλάκης** δημιούργησε Αγγειοθωρακοχειρουργική Μονάδα, επικεφαλής της οποίας τέθηκε ο Λέκτορας **Δ. Δουγένης**. Η συγκεκριμένη μονάδα, ήταν η πρώτη Πανεπιστημιακή στην ελληνική περιφέρεια και συμπεριέλαβε στις δραστηριότητες της θωρακοχειρουργικές επεμβάσεις. Παράλληλα, εξελίξεις παρόμοιες με εκείνες του Πανεπιστημίου Πατρών, υπήρξαν και στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ο Παν. **Ασημακόπουλος**, κέρδισε την εκλογή έναντι του **Κ. Αναγνωστόπουλου**. Ωστόσο, εν αντιθέσει με το Πανεπιστήμιο Πατρών, το αντίστοιχο της Αθήνας δεν ήταν το ίδιο υποβοηθητικό ως προς την ανεύρεση χώρου για τη δημιουργία Πανεπιστημιακής Καρδιοχειρουργικής κλινικής. Η οργάνωση Πανεπιστημιακής Καρδιοχειρουργικής Κλινικής αποτέλεσε τελικά έργο του επόμενου Τακτικού Καθηγητή, **Κωνσταντίνου Αναγνωστόπουλου**, με έδρα το νεοσυσταθέν «Αττικό» Νοσοκομείο, από την επόμενη μέρα της εκλογής του το 2004.

Ο Καθηγητής **Γεώργιος Μπουγιούκας**, θεμελίωσε την Καρδιοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημίου Θράκης το 1997.

Ο Καθηγητής **Κων/νος Αναγνωστόπουλος**, οργάνωσε μεταξύ των άλλων και την ΚΡΧ Κλινική του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων το 1998

Ο **Παναγιώτης Σπύρο**, Τακτικός Καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας από το 1997

Ο **Ιωάννης Χάσουλας**, Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης από το 2000

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Το 1995, προκηρύχθηκε θέση Τακτικού Καθηγητή Καρδιοχειρουργικής στο «**Δημοκρίτειο**» Πανεπιστήμιο **Θράκης**, την οποία κατέλαβε, το 1997, ο **Γεώργιος Μπουγιούκας**, τέως Αναπληρωτής Καθηγητής του Ιατρικού Τμήματος στο «Α.Π.Θ.». Το 1998, κατόπιν σχετικού Προεδρικού Διατάγματος, ιδρύθηκε και η Πανεπιστημιακή Καρδιοχειρουργική Κλινική του εν λόγω ιδρύματος, η οποία, μετά τη στελέχωσή της, εγκαινίασε τη λειτουργία της με τη διενέργεια της πρώτης επέμβασης καρδιάς, στις 20 Μαΐου 2000. Ανάλογες εξελίξεις υπήρξαν και στο «**Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων**». Αν και το Προεδρικό διάταγμα ίδρυσης Καρδιοχειρουργικής Κλινικής είχε δημοσιευτεί από το 1989, η εκλογή του **Κωνσταντίνου Αναγνωστόπουλου** στη θέση του τακτικού Καθηγητή πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 1997. Δυο χρόνια αργότερα, στις 7 Απριλίου 1999, διενεργήθηκαν από τον Καθηγητή και τους συνεργάτες του οι πρώτες επεμβάσεις καρδιάς.

Το Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων

Το Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης

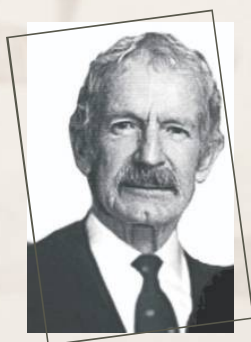
Αναφορικά με το Πανεπιστήμιο **Θεσσαλίας**, το 1998, ολοκληρώθηκε η κατασκευή του νέου Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου, το οποίο εγκαινίασε την έναρξη λειτουργίας του, τον Σεπτέμβριο του 1999. Ήδη από το 1997, θέση Τακτικού Καθηγητή Καρδιοχειρουργικής είχε καταλάβει ο **Παναγιώτης Σπύρου**, ο οποίος, με τη συμβολή των παλιών του συνεργατών, πραγματοποίησε 4 μόλις επεμβάσεις καρδιάς έως και την συνταξιοδότησή του, το 2003. Η παρουσία του, υπήρξε καθοριστική ώστε να τεθούν οι βάσεις οργάνωσης με αποτέλεσμα η κλινική να ξεκινήσει την πλήρη λειτουργία της με τον επόμενο Διευθυντή της, Καθηγητή **Νικόλαο Τσιλιμίγκα**, το 2005.

Στο Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο **Ηρακλείου Κρήτης**, η ιδρυτική πράξη λειτουργίας Καρδιοχειρουργικής Κλινικής δημοσιεύτηκε το 1999. Την επόμενη χρονιά, θέση Αναπληρωτή Καθηγητή κατέλαβε ο **Ιωάννης Χάσουλας**. Η διενέργεια, όμως, Καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων στο χώρο αυτό, καθυστέρησε τραγικά, με τις πρώτες επεμβάσεις να λαμβάνουν χώρα το 2005.

το ημερολόγιο έδειχνε

02/9/1952

Τεχνική της επιφανειακής υποθερμίας - Πρώτη επιτυχής σύγκλειση ASD

φωτο: Floyd John Lewis

Όταν το 1952, ο J. Lewis αποφάσισε να δοκιμαστεί στη τεχνική της επιφανειακής υποθερμίας, βοηθούμενος από τους R. Varco και C. W. Lillehei, κατάφερε μετά από επιτυχή εγχείρηση και 11 ημερών νοσηλεία να στείλει την πεντάχρονη Jacqueline Johnson στο σπίτι της... Το ημερολόγιο έδειχνε **2 Σεπτεμβρίου 1952...** Λίγες ημέρες αργότερα, το πορτρέτο της μικρής J. Johnson γίνονταν πρωτοσέλιδο -και θα παρέμενε για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα-, ενώ το μέχρι τότε «άσημο» Πανεπιστήμιο της Minnesota μετατρέπονταν σε πόλο έλξης επίδοξων Καρδιοχειρουργών, με τον O. Wangensteen να φιλοδοξεί ακόμη και ένα βραβείο Νόμπελ για το τμήμα του. Το όνομα του J. Lewis έχει καταγραφεί στην Ιατρική ιστορία ως το όνομα του ανθρώπου που διενήργησε την πρώτη επιτυχή σύγκλειση ASD με άμεση όραση, με τη μέθοδο της επιφανειακής υποθερμίας. Η αλήθεια είναι πως ο ίδιος πίστευε πολύ στην ερευνητική εργασία του Wilfred Bigelow, για τη χρήση της επιφανειακής υποθερμίας.

Η εφαρμογή της τεχνικής επιφανειακής υποθερμίας στην Ελλάδα B. Καραγεώργης

Τον Μάιο του 1960, κατά τη διάρκεια του II Πανελληνίου Χειρουργικού Συνεδρίου ανακοίνωσε τη διενέργεια 16 επεμβάσεων που αφορούσαν στην «**Εφαρμογή της υποθερμίας εις την χειρουργική της καρδίας**», υπό τους **B. Καραγεώργη, Ι. Παπανικολή και Σ. Κουρεμένο**. Η εν λόγω ανακοίνωση περιελάμβανε 4 περιπτώσεις επιτυχούς διενέργειας «Blalock-Taussig Shunt» για αντιμετώπιση Τετραλογίας του Fallot, 7 περιπτώσεις μεσοκολπικής επικοινωνίας εκ των οποίων 2 κατέληξαν από κοιλιακή μαρμαρυγή, 4 περιπτώσεις με στένωση πνευμονικής αρτηρίας με μια ατυχή κατάληξη και μια περίπτωση αορτικής στένωσης που επίσης ήταν ανεπιτυχής. Αξίζει να επανατοπιστεί το γεγονός ότι, ο B. Καραγεώργης ήταν ο πρώτος που εφάρμοσε την υποθερμία με επιφανειακή ψύξη κατά Swan, κατά την πρώτη περίοδο. Ωστόσο, φαίνεται ότι η πιθανότητα επιπλοκών, με κυρίαρχη την κοιλιακή μαρμαρυγή, ήταν αρκετά υψηλή, καθώς στην προηγούμενη ανακοίνωσή του, προσδιορίστηκε στο 25%.

προσεχή ιατρικά συνέδρια 2017

- 1 - 3 Σεπτεμβρίου, 2017
27th Annual Congress of the World Society of Cardiovascular & Thoracic Surgeons
Astana, Kazakhstan

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Σεπτέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

28

ΤΡΙΤΗ

29

ΤΕΤΑΡΤΗ

Αλεξάνδρου

30

ΠΕΜΠΤΗ

31

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Ασπασίας, Θεανούς, Αθηνάς, Κλειούς
Αντιγόνης, Ευτέρπης, Μελπομένης,
Ουρανίας, Αφροδίτης, Πηνελόπης

1

ΣΑΒΒΑΤΟ

2

ΚΥΡΙΑΚΗ

Ανθιμου, Πολύδωρου

3

το ημερολόγιο έδειχνε

07/9/1896

σταθμοί

Η πρώτη χειρουργική παρέμβαση στην καρδιά. L. Rehn

φωτο: F. John Lewis

Ο γερμανός χειρουργός **Ludwig Rehn** (1849-1930) πραγματοποίησε την πρώτη επιτυχημένη καρδιακή εγχείρηση, στις 7 Σεπτεμβρίου, 1896, στην 22 χρονών Wilhelm Justus, που είχε υποστεί τραυματισμό με μαχαίρι στην καρδιά. Άνοιξε τον θώρακα και με συμπληρωσιαστικές ραφές έραψε την δεξιά κοιλία. Η ασθενής επέζησε. Έτσι, το έτος 1896 θεωρείται από πολλούς

ιστορικούς ως η γενέθλια μέρα της καρδιοχειρουργικής. Έντεκα χρόνια αργότερα, ο L. Rehn ανέφερε 124 προσπάθειες συρραφής καρδιακών τραυμάτων.

1929, Βραβείο Νόμπελ στον W. Forssmann: Καθετηριασμός καρδιάς

Καθοριστικής σημασίας στην περίοδο αυτή ήταν η διενέργεια του πρώτου καθετηριασμού της δεξιάς κοιλίας από τον **Werner Forssmann**, ο οποίος εισήγαγε στην βασιλική φλέβα του σώματος του έναν καθετήρα, μέσω του οποίου χορήγησε σκιαστική ουσία που διέγραψε τις κοιλότητες της δεξιάς καρδιάς.

φωτο: **Werner Forssmann**

Βραβείο Νόμπελ το 1929, για τον πρώτο καθετηριασμό καρδιάς και μάλιστα στον ίδιο τον εαυτό του

1958, Η πρώτη εκλεκτική στεφανογραφία. M. Sones

Στη διάρκεια διενέργειας κοιλιογραφίας, την ώρα προετοιμασίας για την έκχυση σκιαστικού, ο καθετήρας μετακινήθηκε στην αορτή και σφηνώθηκε στο στόμιο της δεξιάς στεφανιαίας αρτηρίας. Στη συνέχεια, η μαζική εκχύση 40cc σκιαστικού, είχε ως αποτέλεσμα την ανακοπή της καρδιακής λειτουργίας για 7 δευτερόλεπτα, αλλά ταυτόχρονα και την τυχαία απεικόνιση, για πρώτη φορά, ενός στεφανιαίου αγγείου, εν προκειμένω της RCA.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Σεπτέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

4

ΤΡΙΤΗ

Ζαχαρίου

5

ΤΕΤΑΡΤΗ

6

ΠΕΜΠΤΗ

7

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Γενέσιον της Θεοτόκου

8

ΣΑΒΒΑΤΟ

Ιωακείμ, Αννης

9

ΚΥΡΙΑΚΗ

10

το ημερολόγιο έδειχνε

13/9/1946

σταθμοί

Η πρώτη αορτοπνευμονική αναστόμωση

φωτο: Δρ Willis J. Potts
με τη μικρή Diane Schnell και τον σκύλο
Caesar, στον οποίο ο Potts τελειοποίησε
την τεχνική του aortopulmonary

Ο Δρ. Willis J. Potts, ήταν ο πρωτοπόρος καρδιοχειρουργός στο Memorial Hospital για παιδιά. Έγινε διεθνώς γνωστός για την μέθοδο του, που αφορούσε την δημιουργία άμεσης επικοινωνίας της αορτής με την πνευμονική αρτηρία για μωρά με "κυανή νόσο".

Η χρήση της συσκευής τελειοποιήθηκε σε ένα σκυλί που το ονόμασε "Καίσαρα", που έγινε στη συνέχεια ο πιστός του σύντροφος.

Στις 13 Σεπτεμβρίου, 1946, η Diane Schnell έγινε η πρώτη ασθενής που υποβλήθηκε σε μια ιστορική αορτοπνευμονική αναστόμωση. Η διαδικασία αυτή κατέστη δυνατή με ειδικό αγγειακό σφιγκτήρα που αναπτύχθηκε από τον Potts.

Στην Τετραλογία του Fallot εφαρμόζονταν την περίοδο εκείνη διεθνώς τρεις ανακουφιστικές μέθοδοι:

- η κλασσική εγχείρηση Blalock - Taussig
- η εγχείρηση Potts
- η εγχείρηση Brock,

ενώ άρχισε εφαρμοζόμενη η πλήρης διόρθωση της συγγενούς διαμαρτίας από τους Kirklín και Lillehei, που είχαν οργανωθεί καλά από απόψεως υποστήριξης εξωσωματικής κυκλοφορίας, έχοντας ωστόσο θνητότητα 39,3% σε 122 περιστατικά. Η θνητότητα στις άλλες περιπτώσεις ήταν 19% στην εγχείρηση Blalock σε 1457 περιστατικά, 17% στην εγχείρηση Potts σε 515 περιστατικά και 26% στην εγχείρηση Brock σε μόλις 67 περιστατικά. Ο Δ. Λαζαρίδης εισήγαγε για πρώτη φορά στην Ελλάδα τη μέθοδο Brock, σε αντίθεση με τους Καραγεώργη και Τούντα που ήταν υποστηρικτές του κλασσικού Blalock - Taussig shunt.

ΔΗΜ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ, ΙΩΑΝ ΝΙΧΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ και ΒΕΤΑ ΣΜΠΑ
ΡΟΥΝΗ - Περίπτωσης τετραλογίας του Fallot χειρουργηθείσα κατά την
μέθοδο Brock'

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Σεπτέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Ευανθίας

11

ΤΡΙΤΗ

12

ΤΕΤΑΡΤΗ

Αριστείδου

13

ΠΕΜΠΤΗ

Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού

14

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Νικήτα

15

ΣΑΒΒΑΤΟ

16

ΚΥΡΙΑΚΗ

Σοφίας, Πίστεως, Ελπίδας, Αγάπης

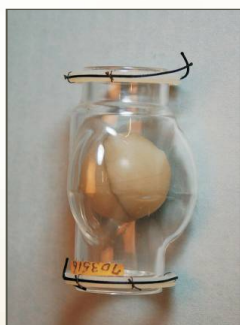
17

σταθμοί

Πρώτη εμφύτευση τεχνητής βαλβίδας. C. A. Hufnagel 1952

φωτο: Charles A. Hufnagel

Ο **Charles A. Hufnagel**, 15 Αυγούστου, 1916, 31 Μαΐου 1989 ήταν ένας Αμερικανός χειρουργός που στις αρχές της δεκαετίας του 1950 τοποθέτησε τη πρώτη τεχνητή βαλβίδα καρδιάς. Ο Charles A. Hufnagel γεννήθηκε στο Λούισβιλ του Κεντάκι. Ο πατέρας του ήταν επίσης ένας χειρουργός. Πήρε το πτυχίο της ιατρικής από την Ιατρική Σχολή του Χάρβαρντ. Διερεύνησε μια τεχνική πολλαπλών σημείων στερέωσης, τα οποία θα βοηθούσαν στην τοποθέτηση της τεχνητής αορτικής βαλβίδας.

Τον Σεπτέμβριο του 1952, ο Δρ Charles A. Hufnagel, ως διευθυντής της χειρουργικής στο ερευνητικό εργαστήριο του Ιατρικού Κέντρου του Πανεπιστημίου του Georgetown, εμφύτευσε σε μια 30χρονη γυναίκα, μια "υποβοηθητική" βαλβίδα στην κατιούσα αορτή για να μειώσει την ανεπάρκεια της φυσικής αορτικής βαλβίδας. Επρόκειτο για μια πλαστική σφαίρα εντός διαμερισματοποιημένου σωλήνα μήκους 4 cm και πάχους 2 cm περίπου, που επέτρεπε την πρόσω ροή και στεγανοποιούσε την οδό παλιδρόμησης κατά την διαστολική φάση της καρδιακής λειτουργίας.

Hufnagel.

Τεχνητή καρδιακή βαλβίδα
στη συλλογή του Εθνικού Μουσείου
της Υγείας και της Ιατρικής

Οι πρώτες βαλβιδικές αντικαταστάσεις στην Ελλάδα

- 1964 **Ν. Οικονόμος**, Αντικατάσταση μιτροειδούς (MVR)
- 1970 **Δ. Λαζαρίδης**, Αντικατάσταση αορτικής (AVR)
- 1970 **Δ. Λαζαρίδης**, MVR και πλαστική τριγλώχινος
- 1971 **Φ. Παναγόπουλος**, MVR και AVR (μη ανακοινωθείσα)
- 1972 **Γ. Ανδριτσάκης**, MVR και AVR (ανακοινωθείσα)

προσεχή ιατρικά συνέδρια 2017

- 21 - 24 Σεπτεμβρίου, 2017
13rd Annual Meeting "The Euro-Asian Bridge" Society
Iasi, Romania

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Σεπτέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

18

ΤΡΙΤΗ

19

ΤΕΤΑΡΤΗ

Ευσταθίου

20

ΠΕΜΠΤΗ

21

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

22

ΣΑΒΒΑΤΟ

Ξανθίππης, Πολυξένης

23

ΚΥΡΙΑΚΗ

24

Νεότεροι πρωτοπόροι της παιδοκαρδιοχειρουργικής (Διάδοχοι των Λαζαρίδη, Ανδριτοάκη, Λόλα)

Ιωάννης Στήνιος
Η ψυχή της
Παιδοκαρδιοχειρουργικής
κλινικής στο «Αγία Σοφία»,
με πλούσιο κλινικό και
ακαδημαϊκό έργο

Χρήστος Παφίτης
Επιμελητής Α', αθρόοβος
συμπαραστάτης στο έργο
της Παιδοκαρδιοχειρουργικής
κλινικής στο «Αγία Σοφία»

Μιχάλης Μπονώρης
Διευθυντής Β' της
Παιδοκαρδιοχειρουργικής
κλινικής στο «Αγία Σοφία»
Δημοσίευσε την πρώτη
εγχείρηση Fontan

Γεώργιος Σαρής
Ίδρυτής της
Παιδοκαρδιοχειρουργικής κλινικής
του ΩΚΚ

Πρόδρομος Αζαρίδης
Διευθυντής της
Παιδοκαρδιοχειρουργικής
κλινικής του «Αγία Σοφία» και
μετέπειτα της αντίστοιχης του ΩΚΚ

**Από τα εγκαίνια της παιδων
Παιδοκαρδιοχειρουργικής
Κλινικής του ΩΚΚ
Σεπτέμβριος 1997**

προσεχή ιατρικά συνέδρια 2017

- 28 Σεπτεμβρίου - 1 Οκτωβρίου 2017,
37th Annual International Cardiothoracic Surgery Symposium
Westin San Diego Gaslamp Quarter, San Diego, California, USA

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Σεπτέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Ευφροσύνης

25

ΤΡΙΤΗ

26

ΤΕΤΑΡΤΗ

27

ΠΕΜΠΤΗ

28

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Κυριάκου

29

ΣΑΒΒΑΤΟ

30

ΚΥΡΙΑΚΗ

1

Η Ελληνική Εταιρεία Χειρουργών Θώρακος Καρδιάς & Αγγείων

ο Λογότοπος της Ελληνικής
Εταιρείας Χειρουργών Θώρακος
Καρδιάς & Αγγείων
με έτος ίδρύσεως 1986

Το 1986 ιδρύθηκε επιστημονικό σωματείο με την επωνυμία «Ελληνική Εταιρεία Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς και Αγγείων», το οποίο μετεξελίχθηκε το 2008 και σε επαγγελματική εταιρεία, με νέο καταστατικό και μετονομάστηκε σε «Ελληνική Εταιρεία Χειρουργών Θώρακος - Καρδιάς - Αγγείων». Έδρα της Εταιρείας είναι η Αθήνα και συγκεκριμένα τα γραφεία της Ελληνικής Χειρουργικής Εταιρείας.

Σκοπός της Εταιρείας είναι η προαγωγή της Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς και Αγγείων στην Ελλάδα, δηλαδή της ειδικότητας που δημιουργήθηκε για τη διάγνωση και θεραπεία των νοσημάτων που προσβάλλουν τα όργανα της θωρακικής κοιλότητας και που αποβλέπει στη χειρουργική θεραπεία των συγγενών και επίκτητων νόσων της καρδιάς, των μεγάλων αγγείων, του τραχειοβρογχικού δέντρου, των πνευμόνων, του οισοφάγου και του θωρακικού τοιχώματος. Ο σκοπός της Εταιρείας επιδιώκεται με την οργάνωση επιστημονικών συνεδριάσεων, σεμιναρίων, συνεδρίων, καθώς και με τη συγκρότηση επιτροπών για τη μελέτη θεμάτων που αφορούν στην προαγωγή της Χειρουργικής Θώρακος και Καρδιάς.

Η Εταιρεία διοικείται από επιταμελές Διοικητικό Συμβούλιο που εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση μεταξύ των τακτικών μελών της ανά διετία. Το Δ.Σ. αποτελείται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, το Γενικό Γραμματέα, τον Ειδικό γραμματέα, τον Ταμία, τους δύο Συμβούλους και τα Αναπληρωματικά Μέλη. Σήμερα η Εταιρεία εκπροσωπεί την ειδικότητα και τα μέλη της σε επιτροπές των Υπουργείων, Επιστημονικών Συλλόγων και άλλων Επιστημονικών Εταιρειών στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

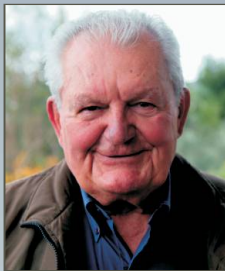
Το Δ.Σ. της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α.
2014-2016

Π. Αντωνίτης, Μέλος
Δ. Αγγουράς, Ειδικός Γραμματέας
Κ. Τσακίριδης, Γενικός Γραμματέας
Αθανασιάδη, Πρόεδρος
Ν. Δεσιμόνας, Μέλος
Α. Καλικούρδης, Ταμίας
Σ. Πράπας, Επερχόμενος Πρόεδρος

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2017

Διατελέσαντες Πρόεδροι

Αργ. Κονταξής
1988 - 1990

Ι. Παπαϊωάννου
1990 - 1992

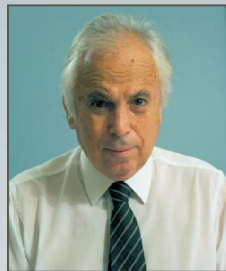
Ν. Έξαρχος
1992 - 1994

Γ. Σανούδος
1994 - 1997

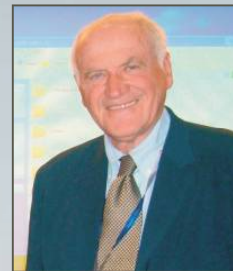
Παν. Παναγιωτόπουλος
1997 - 1999

Αλκ. Μιχάλης
1999 - 2001

Ίων Μπελλένης
2001 - 2003

Χρ. Λόλας
2003 - 2005

Παν. Σπανός
2005 - 2007

Χρ. Παπακωνσταντίνου
2007 - 2009, 2009 - 2012

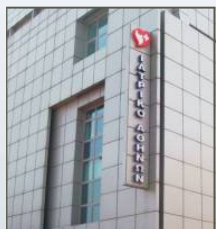

Δ. Δουγένης
2012 - 2014

Καλ. Αθανασιάδη
2014 - 2016

Τα πρώτα ιδιωτικά καρδιοχειρουργικά κέντρα

Καρδιοχειρουργικές Κλινικές εγκαινιάστηκαν στα ιδιωτικά νοσηλευτήρια «Υγεία», «Ιατρικό Κέντρο», «Απολλώνιο Θεραπευτήριο», «Γενική Κλινική» και «Λευκός Σταυρός» στην Αθήνα και «Άγιος Λουκάς» και «Γενική Κλινική» -όπου το 1988 λειτούργησε αρχικά το «Βελλίδειο» Καρδιοχειρουργικό Κέντρο.

Επικεφαλής, τέθηκαν στο νοσηλευτήριο «Υγεία» Αθηνών οι **Γ. Τόλης** και **Γ. Ανδριτσάκης**, ενώ στο «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών» ο **Α. Μιχάλης**. Με το «Απολλώνιο Θεραπευτήριο» συνεργάστηκαν οι **Δημήτριος Κλειτσάκης**, **Δημήτριος Μπουλαφέντης** κατά την αρχική περίοδο, ενώ μετέπειτα οι **Γεώργιος Μάκος**, **Γεώργιος Οικονομόπουλος** και άλλοι.

Στα ιδιωτικά νοσηλευτήρια της Βόρειας Ελλάδας δραστηριοποιήθηκαν Καρδιοχειρουργοί από τον πανεπιστημιακό χώρο, όπως οι **Π. Σπανός**, **Μιχάλης Τούμπουρας** και **Γεώργιος Βουγιούκας** στον «Άγιο Λουκά» Θεσσαλονίκης και **Χρήστος Παπακωνσταντίνου** στη «Γενική Κλινική» Θεσσαλονίκης.

Επιπροσθέτως, η ψήφιση του νόμου για δυνατότητα μερικής απασχόλησης ιατρών του Ε.Σ.Υ. στον ιδιωτικό τομέα, το **1991**, οδήγησε αρκετούς Καρδιοχειρουργούς σε παράλληλη ιδιώτευση στις Καρδιοχειρουργικές Κλινικές ιδιωτικών νοσοκομείων.

Στη «Γενική Κλινική» Θεσσαλονίκης, δραστηριοποιήθηκε κυρίαρχα ο **Βασίλης Χαλβατζούλης**, καθώς και οι **Στολιανός Παπασταύρου** και **Γιώργος Χατζηκώστας**, ενώ στον «Άγιο Λουκά» ο **Μανώλης Διαρμισάκης**. Στην Αθήνα, και συγκεκριμένα στο «Απολλώνιο Θεραπευτήριο» ο **Γεώργιος Τζίφας**, και ο **Δημήτριος Λεωνίδας**. Επίσης, αρχικά στην ιδιωτική κλινική «Λευκός Σταυρός» και στη συνέχεια στο νοσηλευτήριο «Υγεία», ο **Μιχάλης Μπονώρης**.

Τέλος, άξια μνείας είναι και η προσπάθεια του μετέπειτα Καθηγητή Καρδιοχειρουργικής του Πανεπιστημίου Κρήτης και επί σειρά ετών συνεργάτη του Christian Barnard, **Ιωάννη Χάσουλα**, ο οποίος στην προοπτική δημιουργίας του «Βελλίδειου» Καρδιοχειρουργικού Κέντρου, οργάνωσε στην «Γενική Κλινική» Θεσσαλονίκης μια μικρή Καρδιοχειρουργική Κλινική, το 1988.

Οκτώβριος

Νοσοκομεία	Αριθμ. επεμβάσεων
Γ.Π.Ν. Αθηνών "ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ"	650
Π.Γ.Ν. Αθηνών "ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ"	450
Π.Γ.Ν. Θεσσαλονίκης "Γ.ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ"	886 (500)*
Π.Γ.Ν. Θεσσαλονίκης "ΑΧΕΠΑ"	450
Ν.Ι.Μ.Τ.Σ	102
Νοσοκομείο Παιδων	68
ΣΥΝΟΛΟΝ	2.218

Αριθμός διενεργούμενων επεμβάσεων στα τμήματα του Ε.Σ.Υ.
το έτος 1992 (Εμ. Χλαπουτάκης - ημερίδα καρδιοχειρουργικής 1993)

ΕΤΗ	1991	1992
ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ "ΥΓΕΙΑ"	567	693
"ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ"	550	570
"ΑΠΟΛΛΩΝΕΙΟ" ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ	158	229
"ΓΕΝΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ"	56	208
"ΛΕΥΚΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ"	ΥΠΟ ΙΔΡΥΣΙΝ	

Αριθμός διενεργούμενων επεμβάσεων στα
ιδιωτικά κέντρα των Αθηνών τα έτη 1991 και 1992
(Στρατής Παττακός - ημερίδα καρδιοχειρουργικής 1993)

ΣΑΒΒΑΤΟ

30

ΚΥΡΙΑΚΗ

1

το ημερολόγιο έδειχνε

4/10/1922

Τα γενέθλια του **D. Ross**

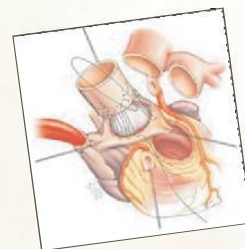

φωτο: Donald Ross

Donald Nixon Ross, FRCS, Βρετανός χειρουργός θώρακος. Γεννημένος στο Κίμπερλι της Νότιας Αφρικής, στις **4 Οκτωβρίου του 1922**. Πρωτοπόρος της καρδιοχειρουργικής, καθώς μαζί με την ομάδα του πραγματοποίησε την πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς στο Ηνωμένο Βασίλειο το 1968. Το έτος 1967, πέτυχε την πρώτη αντικατάσταση αορτικής βαλβίδας με τη χρήση της πνευμονικής βαλβίδας του ίδιου ασθενή, την γνωστή ως «Ross Procedure».

Ανακοίνωση της πρώτης μεταμόσχευσης καρδιάς. Ηνωμένο Βασίλειο. 1968

Εγχείρηση Ross

Τα εγκαίνια του Κοινωφελούς Ιδρύματος «Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο» από τον τότε Πρωθυπουργό, **Ανδρέα Παπανδρέου**. Το ημερολόγιο έδειχνε **8 Οκτωβρίου 1987...**

προσεχή ιατρικά συνέδρια 2017

- 7 - 11 Οκτωβρίου 2017,
31st EACTS Annual Meeting of European Association for Cardio-Thoracic Surgery
Vienna, Austria

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Οκτώβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

2

ΤΡΙΤΗ

Διονυσίου Αρεοπαγίτου

3

ΤΕΤΑΡΤΗ

4

ΠΕΜΠΤΗ

5

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

6

ΣΑΒΒΑΤΟ

7

ΚΥΡΙΑΚΗ

Πελαγίας

8

το ημερολόγιο έδειχνε

10/10/1982

Μεταμόσχευση καρδιάς στον **μακροβιότερο επιζήσαντα ασθενή**

φωτο: Magdi Habib Yacoub

αποφοίτησε από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου του Καΐρου το 1957. Εκπαιδεύτηκε στο Λονδίνο και διατέλεσε Επίκουρος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου. Πρώην καθηγητής ΒHF της Καρδιοχειρουργικής για πάνω από 20 χρόνια και σύμβουλος καρδιοχειρουργός στο νοσοκομείο Harefield από το 1969 έως το 2001 και στο Royal Brompton Hospital από το 1986 έως το 2001.

Στις **10 Οκτωβρίου του 1982** ο καθηγητής Γιακούμπ έκανε μεταμόσχευση καρδιάς στον Άγγλο **John McCafferty**. Το Δεκέμβριο του 2013 ο McCafferty μπήκε στα βιβλία των ρεκόρ Γκίνες ως ο μακροβιότερος ασθενής μεταμόσχευσης καρδιάς στον κόσμο, ξεπερνώντας το προηγούμενο Guinness World Record, 30 ετών, 11 μηνών και 10 ημερών, που είχε ένας Αμερικανός, ο οποίος πέθανε το 2009.

Ο καθηγητής **Γιακούμπ** γεννήθηκε στις **16 Νοεμβρίου 1935**, στο Belbis, Ashraqa, στην Αίγυπτο και

Ο Γ. Παλατιανός με τα μέλη της Γ' ΚΡΧ Κλινικής (1993)

λυψε ο Νικόλαος Καντιδάκης. Ο Γ. Παλατιανός καθιέρωσε εξ αρχής πρωτότυπα πρωτόκολλα προστασίας του μυοκαρδίου, τις κατά συνέχεια αναστομάσεις στη χειρουργική των στεφανιαίων, τη χρήση των αοτήρικτων βαλβίδων στην αορτική θέση, καθώς και την πλαστική της μιτροειδούς βαλβίδας. Σε ό,τι αφορά στον αριθμό των διενεργούμενων επεμβάσεων, η Γ' Καρδιοχειρουργική Κλινική πραγματοποιούσε περί τις 450 εγχειρήσεις ετησίως. Ενδεικτικά, από τον Οκτώβριο του 1993 έως το τέλος του 2004, είχαν πραγματοποιηθεί 5.310 εγχειρήσεις.

Τον **Οκτώβριο του 1993**, εγκαινίασε τη λειτουργία της η Γ' Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.», υπό τη Διεύθυνση του **Γεωργίου Παλατιανού**, τον οποίο πλαισίωσαν αρχικά οι Γεώργιος Αστράς και Σωτήριος Πράπας, Επιμελητές Α, Κωνσταντίνος Τριανταφύλλου και Ιωακείμ Παναγιώτου, Επιμελητές Β, ενώ αργότερα και ο Μανώλης Παπαδάκης. Το κενό που δημιουργήθηκε από την αποχώρηση του Σ. Πράπα, το 2000, κά-

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Οκτώβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

9

ΤΡΙΤΗ

Ευλαμπίου

10

ΤΕΤΑΡΤΗ

11

ΠΕΜΠΤΗ

12

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

13

ΣΑΒΒΑΤΟ

14

ΚΥΡΙΑΚΗ

15

το ημερολόγιο έδειχνε

19/10/1944

Η πρώτη επιτυχής αντιμετώπιση **στένωσης ισθμού αορτής**. C.Crafoord

φωτο: Clarence Crafoord

Στις **19 Οκτωβρίου του 1944**, ο Σουηδός **Clarence Crafoord** πραγματοποίησε στο Νοσοκομείο "Sabbatsberg" την πρώτη επέμβαση στένωσης ισθμού αορτής με εξαίρεση του στενωμένου τμήματος και τελικοτελική αναστόμωση της κατιούσας αορτής.

Ο Crafoord εισήγαγε επίσης την ηπαρίνη, ως μέσο προφύλαξης θρόμβωσης, στη δεκαετία του 1930. Επίσης ήταν ο πρωτοπόρος εφαρμογής μηχανικού αερισμού θετικής πίεσης κατά τη διάρκεια των επεμβάσεων θώρακος στη δεκαετία του 1940.

Ήταν καθηγητής Θωρακοχειρουργικής στο Ινστιτούτο Καρολίνσκα την περίοδο 1948-1966.

το ημερολόγιο έδειχνε

21/10/1969

φωτο: Δημήτριος Λαζαριδής

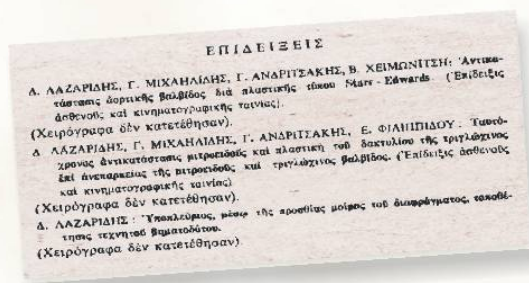
Ο **Δ. Λαζαριδής** ανακοίνωσε για πρώτη φορά στην Ελλάδα, αντικατάσταση αορτικής βαλβίδας, καθώς και συνδυασμένη εγχείρηση αντικατάστασης μιτροειδούς με πλαστική τριγλώχινος βαλβίδας.

«**Αντικατάστασις αορτικής βαλβίδος δια πλαστικής τοιαύτης Starr-Edwards**

(Επίδειξις ασθενούς και προβολή κινηματογραφικής ταινίας)», υπό τους Δ. Λαζαριδίη, Γ. Μιχαηλίδη, Γ. Ανδριτσάκη και Β. Χειμωνίτση (Ελληνική Χειρουργική Εταιρεία, Πρακτικά 21-10-1969).

«**Ταυτόχρονος αντικατάστασις της μιτροειδούς βαλβίδος δια πλαστικής τοιαύτης Starr-Edwards και πλαστική του δακτυλίου της τριγλώχινος βαλβίδος**

(Επίδειξις ασθενούς)», υπό τους Δ. Λαζαριδίη, Γ. Μιχαηλίδη, Γ. Ανδριτσάκη και Ε. Φιλλιπίδου (Πρακτικά Ελληνικής Χειρουργικής Εταιρείας, Συνεδρία 21 Οκτωβρίου 1969).

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Οκτώβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

16

ΤΡΙΤΗ

17

ΤΕΤΑΡΤΗ

Λουκά Ευαγγελιστού

18

ΠΕΜΠΤΗ

19

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Αρτεμίου, Γερασίμου

20

ΣΑΒΒΑΤΟ

21

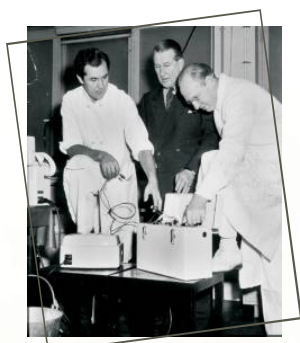
ΚΥΡΙΑΚΗ

22

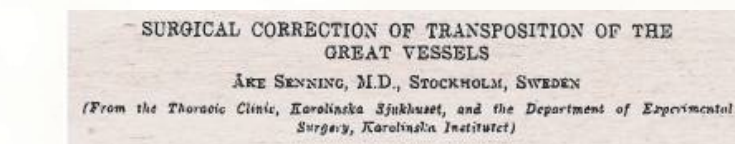
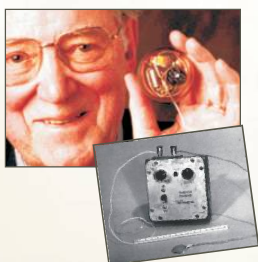
το ημερολόγιο έδειχνε

28/10/1958

Η πρώτη εμφύτευση βηματοδότη καρδιάς. Åke Senning

φωτο: Åke Senning

Στις 28 Οκτωβρίου 1958, για πρώτη φορά στην ιστορία, τοποθέτησε βηματοδότη καρδιάς που εμφυτεύθηκε εσωτερικά. Αν και η πρώτη αυτή συσκευή λειτούργησε μόνο μερικές ώρες, αποδείχθηκε λίαν χρήσιμη καθώς άνοιξε το δρόμο της χρήσης εμφυτεύσιμων βηματοδοτών.

Pacemaker 50's

Σε ό,τι αφορά στις προσπάθειες αντιμετώπισης των συγγενών καρδιοπαθειών, άξια αναφοράς είναι η αντιμετώπιση του κοινού αρτηριακού κορμού από τον **Dwight C. Mc Goon** το 1968, καθώς και μια σειρά τεχνικών, οι οποίες και φέρουν το όνομα του εκάστοτε εμπνευστή τους, όπως η «εγχείρηση **Rastelli**» το 1969, η «εγχείρηση **Fontan**» για την αντιμετώπιση της ατρησίας της τριγλώχινος το 1971 και η «εγχείρηση **Mustard**», παρόμοιας του Senning.

Το 1975, ο Βραζιλιάνος καρδιοχειρουργός **A. Jatene**, καθιέρωσε την «arterial switch operation» ή «Jatene operation», η οποία αφορούσε στην ανατομική διόρθωση της ολικής μετάθεσης των μεγάλων αγγείων. Το 1982, ο Αμερικανός **D. Cooley** διενήργησε την πρώτη πετυχημένη μεταμόσχευση καρδιάς σε βρέφος στο «Texas Heart Institute», ενώ το 1983, ο **W. Norwood**, εισήγαγε την ομώνυμη τεχνική για το σύνδρομο της υποπλαστικής αριστεράς κοιλίας. Το 1985, στη Mayo Clinic και στο University of Alabama του Μπέρμινγκχαμ των Η.Π.Α., 33% των επεμβάσεων συγγενών καρδιοπαθειών αφορούσε σε βρέφη κάτω των 12 μηνών. Παράλληλα, το 1980, τοποθετήθηκε ο πρώτος εμφυτεύσιμος απινιδωτής από τον **L. Mirowski**.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Οκτώβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Ιακώβου

23

ΤΡΙΤΗ

24

ΤΕΤΑΡΤΗ

25

ΠΕΜΠΤΗ

Δημητρίου

26

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Νέστορος

27

ΣΑΒΒΑΤΟ

Εθνική Εορτή (αργία)

28

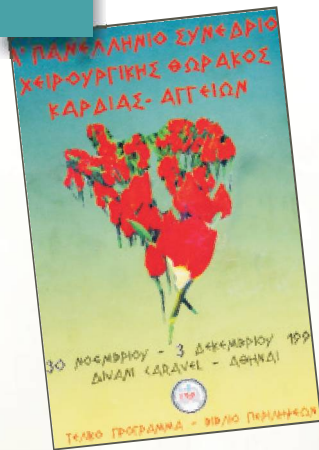
ΚΥΡΙΑΚΗ

29

Τα πρώτα συνέδρια της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α (1995-2000)

1ο

1ο Πανελλήνιο Συνέδριο 1995, Αθήνα Χειρουργικής Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων

Η αφίσα του συνεδρίου

Ο πρόεδρος Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α
Γ. Σανούδος

**ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ
ΘΩΡΑΚΟΣ - ΚΑΡΔΙΑΣ - ΑΓΓΕΙΩΝ**

Πρόεδρος: Γ. Σανούδος
 Αντιπρόεδρος: Π. Παναγιωτόπουλος
 Γεν. Γραμματέας: Μ. Δουζίνος
 Ταμίας: Κ. Τσολάκης
 Μέλος: Ι. Μπελένης

Επίτιμοι Πρόεδροι:
 Δ. Λαλιώτης, Ο. Μπέλλος

Πρόεδρος:
 Γ. Μ. Σανούδος

Αντιπρόεδρος:
 Φ. Παναγιωτόπουλος

Γενικός Γραμματέας:
 Θ. Δούτος

Εκδοτικός Γραμματέας:
 Ε. Παπαδόπουλος

Ταμίας:
 Κ. Τσολάκης

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
 Ν. Καραλής, Π. Αποστολίδης, Μ. Δουζίνος, Γ. Αρμάτσος, Α. Αδελφίδης, Γ. Αποστόλ, Ρ. Γεωργιάδης, Β. Δελανός, Π. Φραντζέσκου, Ν. Καραλής, Γ. Γεωργιάδης, Δ. Κελεσιάν, Α. Κωνσταντίνου, Π. Κουρής, Α. Καραγιάννης, Π. Λαζαρίδης, Γ. Μελιδώνης, Χ. Μυρτσάκης, Π. Παπαγιωτόπουλος, Ε. Παναγιωτόπουλος, Γ. Πιπίνης, Χ. Ραΐμος, Μ. Σάρας, Δ. Σάββας, Ν. Σμαραγδής, Κ. Τσαλαφάνης, Π. Σπανός, Η. Σπύρας, Σ. Στάβρας, Ε. Τάλας, Η. Τσιλιφός

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
 Α. Βαφειάδης, Δ. Γεωργιάδης, Δ. Δουζίνος, Μ. Δουζίνος, Π. Δουζίνος, Α. Ζαχαριάδης, Σ. Φωτιάδης, Μ. Καραγιάννης, Α. Καταργαδής, Α. Μυρτσάκης, Η. Μυρτσάκης, Γ. Μυρτσάκης, Π. Παπαγιωτόπουλος, Π. Παπαγιωτόπουλος, Κ. Παπαγιωτόπουλος, Χ. Παπαγιωτόπουλος, Κ. Ραΐμος, Α. Ραΐμος, Ι. Σαββίδης, Ε. Χριστοφίδης

2ο

2ο Πανελλήνιο Συνέδριο 1997, Θεσσαλονίκη Χειρουργικής Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων

Το βιβλίο περιλήψεων

ΜΕΣΗ ΣΤΕΡΝΟΤΟΜΗ ΜΕΣΩ ΜΙΚΡΗΣ ΤΟΜΗΣ ΔΕΡΜΑΤΟΣ (ΜΙΝΙ ΣΤΕΡΝΟΤΟΜΗ) ΓΙΑ ΑΟΡΤΟ-ΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΧΩΡΙΣ ΕΞΩΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

Μ. Τουμπουρας, Κ. Μακρυγιαννάκης, Π. Σαρηπούλας, Χ. Βουχαράς, Ι. Κωνσταντινίδης

Καρδιοχειρουργικό Τμήμα Γενικής Κλινικής, Θεσσαλονίκη

ΑΓΓΕΙΑΚΕΣ ΕΠΙΠΛΟΚΕΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΕΝΔΟΑΟΡΤΙΚΟΥ ΔΣΚΟΥ ΣΕ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

Γ. Μπουτιούκας, Μ. Τουμπουρας, Κ. Ραΐμος, Χ. Παπακωνσταντίνου, Θ. Μαρινός, Ε. Τζαμτζής, Φ.Γ. Παναγιωτόπουλος

Καρδιοχειρουργική κλινική ΑΠΘ - Νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ

Ο πρόεδρος του συνεδρίου
Φ. Παναγιωτόπουλος

Οκτώβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Ζηνοβίας **30**

ΤΡΙΤΗ

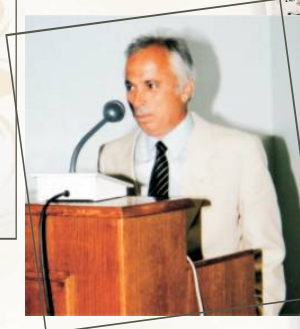
31

30

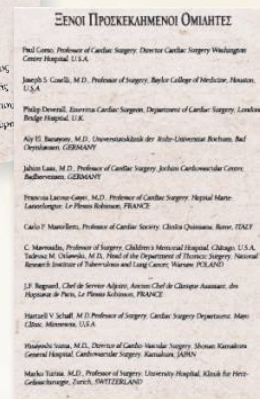
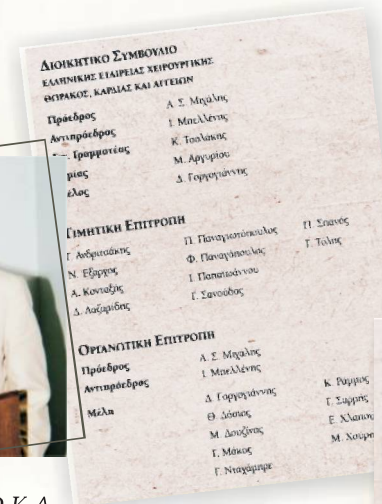
3ο Πανελλήνιο Συνέδριο 2000, Αθήνα
Χειρουργικής Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων

Το βιβλίο περιλήψεων

Ο πρόεδρος Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α
Α. Μιχαήλης

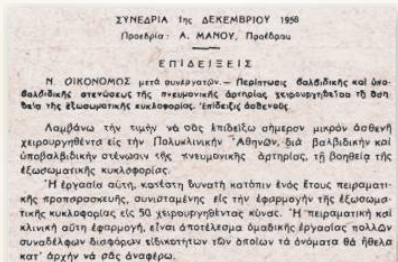
Πρώτη εγχείρηση ανοιχτής καρδιάς στην Ελλάδα

φωτο: Νικόλαος Οικονόμου

Στόχος του **Ν. Οικονόμου** από την αρχή της οργάνωσης του τμήματος, στην Πολυκλινική Αθηνών, ήταν η χρήση της εξωσωματικής κυκλοφορίας σε επεμβάσεις καρδιάς, η οποία είχε ήδη επεκταθεί, την δεκαετία του '50 και στην Ευρώπη. Ο ίδιος ξεκίνησε με τη διενέργεια πειραμάτων με τη βοήθεια συνεργατών του Dubost και Γάλλο τεχνικό εξωσωματικής κυκλοφορίας σε τρεις φάσεις, πραγματοποιώντας πειραματικές εγχειρήσεις σε περίπου 50 σκυλιά. Τον Μάιο και τον Ιούνιο του 1958, προχώρησε στην αντιμετώπιση 2 ασθενών, δυστυχώς χωρίς επιτυχή έκβαση. Λίγους μήνες αργότερα όμως, στις 13 Νοεμβρίου, ο ίδιος και οι συνεργάτες του, πραγματοποίησαν την πρώτη στην Ελλάδα επιτυχή εγχείρηση

ανοιχτής καρδιάς με χρήση συσκευής εξωσωματικής κυκλοφορίας, η οποία αφορούσε μια βαλβιδική και υποβαλβιδική στένωση πνευμονικής αρτηρίας αγοριού 13 ετών. Η ανακοίνωση ήταν η ακόλουθη. **Ν. Οικονόμος** μετά συνεργατών: **«Περίπτωσης βαλβιδικής και υποβαλβιδικής στένωσης της πνευμονικής αρτηρίας χειρουργηθείσα τη βοήθεια της εξωσωματικής κυκλοφορίας. Επίδειξις ασθενούς»** (*Ελληνική Χειρουργική, Συνεδρία 1ης Δεκεμβρίου 1958*).

ΕΠΙΔΕΙΞΙΣ
Ν. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ μετά συνεργατών - Περίπτωσης βαλβιδικής και υποβαλβιδικής στένωσης της πνευμονικής αρτηρίας χειρουργηθείσα τη βοήθεια της εξωσωματικής κυκλοφορίας. Επίδειξις ασθενούς.

Λαμβάνω την τιμήν να σας επιδείξω σήμερα μικρόν ασθενή χειρουργηθέντα εις την Πολυκλινικὴν Ἀθηνῶν, διὰ βαλβιδικὴν καὶ υποβαλβιδικὴν στένωσιν τῆς πνευμονικῆς ἀρτηρίας, τῆ βοήθειᾳ τῆς ἐξωσωματικῆς κυκλοφορίας.
 Ἡ ἐργασία αὕτη, κατέστη δυνατὴ κατόπιν ἐνός ἔτους πειραματικῆς προπαρασκευῆς, συσταταμένης εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐξωσωματικῆς κυκλοφορίας εἰς 50 χειρουργηθέντας κύνες. Ἡ πειραματικὴ καὶ κλινικὴ αὕτη ἐφαρμογὴ, εἶναι ἀποτέλεσμα ὁμαδικῆς ἐργασίας κοινῶν συναδέλφων διαφόρων εἰδικότητων τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα θὰ ἴθελον κατ' ἀρχὴν νὰ σας ἀναφέρω.

Αὕτη ἐξετελέσθη τὴν 13.11.58.
 Κατόπιν γενικῆς ἐνδοτραχειακῆς νορκώσεως καὶ καθέτου στενω-
 τισμοῦ, διανοίγεται τὸ περικάρδιον καὶ ἐκτίθεται ἡ καρδία. Ἀμέσως
 παρατηρεῖται ἄλλοις μεταστατικῆς διατάσεως τῆς πνευμονικῆς ἀρ-
 τηρίας, ἑλαφρὰ διαστοίς τοῦ δεξιοῦ κόλπου καὶ μεγάλη ὑπερτροφία τῆς
 δεξιᾶς κοιλίας. Ὁ ἐντονώτατος συσταλικὸς ροιζὸς δὲν ἐξαφανίζεται
 διὰ τῆς πίεσεως τοῦ δακτύλου ἐπὶ τῆς βαλβιδικῆς στένωσεως. Ὑπάρ-
 χει ἐπομένως καὶ υποβαλβιδικὴ κωνικὴ τοιαύτη.
 Κατόπιν ἐνδρέσεως τῆς ἐξωσωματικῆς κυκλοφορίας διὰ συσκευῆς
 τοῦ Lillehei-DeWall, διανοίγεται ἡ δεξιὰ κοιλία ὡς καὶ ἡ ἐκφυσι-
 τῆς πνευμονικῆς ἀρτηρίας. Ἀμέσως παρατηρεῖται τυπικὴ βαλβιδικὴ
 στένωσις ἥτις καὶ τέμνεται εἰς δύο γλαχίνας διὰ λεπτῆς φαλίδος.
 Μετὰ ταῦτα διαπιστοῦται ὅτι, ἡ υποβαλβιδικὴ στένωσις δὲν ἐπιτρέ-
 πει οὐδέ τὴν διόδον ἐργαλίου διαμέτρου 5 χιλῶν. Μετὰ πολλὰς
 προσπάθειας τοῦ διὰ φαλίδος, ἐπιτυγχάνεται τοιαύτη διάνοξις
 τοῦ κόλπου ὥστε, ὁ ἀντίχειρ εἰσέρχεται εὐκόλως, ὅπου καὶ κρίνεται ὡς
 ἱκανοποιητικὸν ἀποτέλεσμα. Συρραπτεῖται ταχέως διὰ συνεχοῦς ρα-
 φῆς ἡ δεξιὰ κοιλία καὶ ἡ ἐκφυσις τῆς πνευμονικῆς ἀρτηρίας καὶ ἀπο-
 καθίσταται ἡ κυκλοφορία ἐνός τῆς καρδίας. Μετὰ ταῦτα διακόπτεται
 ἡ ἐξωσωματικὴ κυκλοφορία ἣ ὅποια διήρκεσεν ἐπὶ 14 λεπτά.

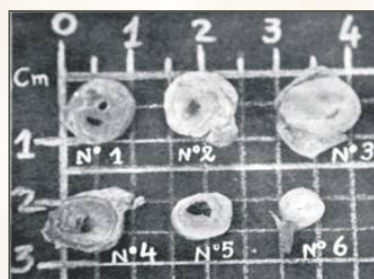
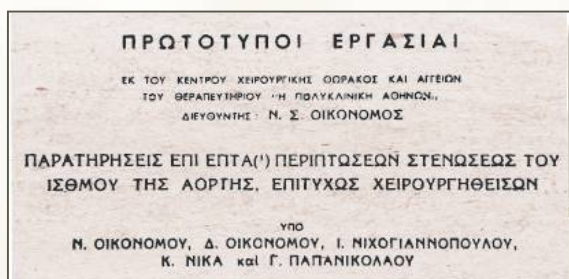
Χειρουργοί: κ. κ. Γ. Βλαχάκης, Ν. Δαβίλας, Γ. Πεντό-
 γαλός καὶ ὁ ὑποφαινόμενος.
 Ἀναστοθησιολόγος: κ. Μ. Μοριδής.
 Ὑπεύθυνος τῆς λειτουργίας τῆς τεχνητῆς καρδίας εἶναι ὁ κ. Ι.
 Ἀλιβιζάτος μετὰ τῶν συνεργατῶν του κ. κ. Ι. Γιαννάτου καὶ Σ. Μαν-
 τοῦδη.
 Καρδιολόγοι: κ. κ. Π. Παπαδάμ καὶ Φ. Κωστήας.
 Αἱματολόγοι: Ὁ κ. Ι. Τσεβρένης μετὰ τῶν συνεργατῶν
 του τοῦ Κέντρου Αἱμοδοσίας τοῦ Ἱπποκρατείου Νοσοκομείου καὶ ὁ
 κ. Κ. Βατζιάς τῆς Πολυκλινικῆς Ἀθηνῶν.

Οι συνεργάτες του **Ν. Οικονόμου** στην «Πολυκλινική Αθηνών» κατά την πρώτη εγχείρηση «ανοιχτής καρδιάς»

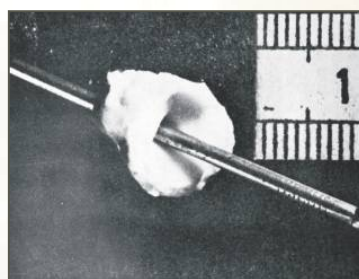
νοέμβριος 2017

Ο Νικόλαος Οικονόμος απετέλεσε μέλος μιας λαμπρής οικογένειας με πλούσιο ιατρικό και κοινωνικό έργο. Ο πατέρας του, Σπυρίδων Ν. Οικονόμος, με καταγωγή από τη Βόρεια Ήπειρο και σπουδές στο Montpellier της Γαλλίας, ήταν ιδρυτής και Διευθυντής της Ουρολογικής Κλινικής της «Πολυκλινικής» Αθηνών. Εξόχως ουμανιστής, εμπνεύστηκε και ίδρυσε το Διεθνές Ιπποκράτειο Ίδρυμα της Κω το 1961.

Ο Ν. Οικονόμος, γεννημένος στην Αθήνα το 1918, επιμελής και θετικός, άρχισε τις σπουδές του στην Ιατρική Σχολή Αθηνών και τις ολοκλήρωσε στην αντίστοιχη των Παρισίων. Παρέμεινε στη Γαλλία για περίπου δεκαπέντε χρόνια, διάστημα στο οποίο ολοκλήρωσε την ειδικότητα της χειρουργικής και στη συνέχεια εργάστηκε δίπλα σε διαπρεπείς καθηγητές μεταξύ των οποίων του C. Dubost, πρωτοπόρου καρδιοχειρουργού στο Νοσοκομείο Broussais του Παρισιού. Το 1954, ο νόστος τον οδήγησε πίσω στην πατρίδα και συγκεκριμένα στην «Πολυκλινική» Αθηνών, με τη φιλοδοξία της οργάνωσης πρότυπου κέντρου καρδιαγγειακής χειρουργικής με αυτοτελές πειραματικό εργαστήριο. Σε αναγνώριση του έργου του αναγορεύτηκε Υφηγητής του Πανεπιστημίου των Παρισίων το 1952, ενώ παράλληλα τιμήθηκε από το Γαλλικό κράτος με το παράσημο της Λεγεώνας της Τιμής. Ο Ν. Οικονόμος χάθηκε αδόκητα από την επάρατη νόσο τον Μάιο του 1980.

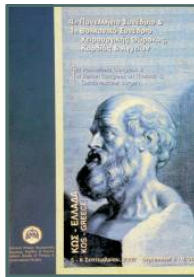

Εγχειρητικά παρασκευάσματα
εκταμένων ισθμικών στενώσεων
(Ν. Οικονόμος 1956)

Τμήμα ισθμού αορτής με αυλό
πάχους μεταλλικής καρφίδος
(Ν. Οικονόμος 1956)

Λοιπά συνέδρια της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α 2002 -2012

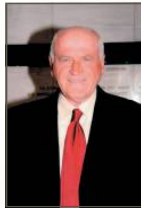
4ο Πανελλήνιο Συνέδριο 2002, Κως & 1ο Βαλκανικό Συνέδριο Χειρουργικής Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων

Προσκεκλημένοι:

F. Benetti, P. Deverall

Ph. Darteville, K. Mavroudis

Επιστημονικός Πρόεδρος: Ιών Μπελλένης

5ο Πανελλήνιο Συνέδριο 2004, Αθήνα & 2ο Βαλκανικό Συνέδριο Χειρουργικής Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων

Προσκεκλημένοι:

A. Carpentier, S. Elias, K. Jeyasingham

C. Munereto, O. Oto, D. Shore, P.K.H. Walton

Επιστημονικός Πρόεδρος: Χρήστος Λόλας

6ο Πανελλήνιο Συνέδριο 2006, Θεσσαλονίκη Χειρουργικής Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων

Προσκεκλημένοι:

M. Yacoub, S. Westaby, M. Strueber, F. Venuta

W. Walker, W. Klemm, R. Khalafi, J. Robin,

C. Mestres, P. Sergeant, G. Tolis, H. Jacob, T. Carrel

Επιστημονικός Πρόεδρος: Παναγιώτης Σπανός

7ο Πανελλήνιο Συνέδριο 2008, Θεσσαλονίκη Χειρουργικής Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων

Προσκεκλημένοι:

J. Kovac, R. Lange, P. Tassani-Prell, A. Yilmaz,

R. De Paulis, K. Plestis, H. Jacob, M. Czerny, G. Ladas

S. Halezeroglu, C. Choong, P. Darteville, S. Westaby,

R. Körfer, A. Khaghani, T. Kofidis, A. Gershlick, D. Taggart

Επιστημονικός Πρόεδρος: Χρήστος Παπακωνσταντίνου

Νοέμβριος

8ο Πανελλήνιο Συνέδριο Καρδιακή Χειρουργική & Αγγείων

13-25
Νοεμβρίου 2010
Grande Bretagne Hotel
Τελικό Πόρτοφωρο

8ο Πανελλήνιο Συνέδριο 2010, Αθήνα
Χειρουργικής Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων

Προσκεκλημένοι:
L. Lang-Lazdunski, M. Castella, M. Pozzi,
K. Mavroudis, P. Perrier, K. Plestis, J. Eleftheriades

Επιστημονικοί Πρόεδροι:
Καλλιόπη Αθανασιάδη - Παναγιώτης Δεδεηλίας

ΤΕΤΑΡΤΗ

Κοσμά και Διαμιανού των Αναργύρων

1

ΠΕΜΠΤΗ

2

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

3

ΣΑΒΒΑΤΟ

4

ΚΥΡΙΑΚΗ

5

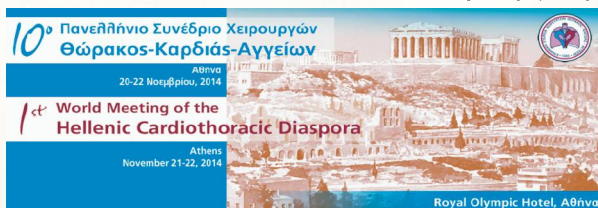

Λοιπά συνέδρια της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α 2002 -2012

9ο Πανελλήνιο Συνέδριο 2012, Θεσσαλονίκη Χειρουργικής Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων

Επιστημονικός Πρόεδρος:
Χρήστος Παπακωνσταντίνου

10ο Πανελλήνιο Συνέδριο 2014, Αθήνα Χειρουργικής Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων

Επιστημονικός Πρόεδρος:
Δημήτριος Δουγένης

το ημερολόγιο έδειχνε

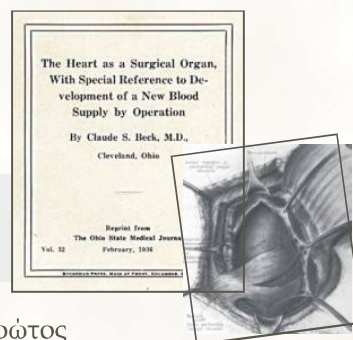
8/11/1894

Τα γενέθλια του C.Beck

Ο **Claude Beck** (1894 -1971), ήταν ο πρώτος Αμερικανός καρδιοχειρουργός. Επιχείρησε την έμμεση επαναιμάτωση του μυοκαρδίου με δημιουργία παράπλευρης κυκλοφορίας διά της μεταφοράς μείζονος επιπλόου ή κρημνού πλατέως ραχιαίου μυ εντός της περικαρδιακής κοιλότητας.

Το 1935, μετά από πειραματικές μελέτες, εφάρμοσε για πρώτη φορά την τεχνική με εισαγωγή εντός της περικαρδιακής κοιλότητας κρημνού μείζονος θωρακικού μυός.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Νοέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

6

ΤΡΙΤΗ

7

ΤΕΤΑΡΤΗ

Μιχαήλ και Γαβριήλ
Αγγελου, Αγγελικής, Σταμάτη, Σταματίνας

8

ΠΕΜΠΤΗ

Νεκταρίου

9

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

10

ΣΑΒΒΑΤΟ

Μηνά, Βίκτωρος, Βικεντίου

11

ΚΥΡΙΑΚΗ

12

το ημερολόγιο έδειχνε **13/11/1958**

Η πρώτη εγχείρηση ανοιχτής καρδιάς. Νικόλαος Οικονόμου

Στις **13 Νοεμβρίου του 1958**, ο **Νικόλαος Οικονόμου** και οι συνεργάτες του, πραγματοποίησαν την πρώτη στην Ελλάδα επιτυχή εγχείρηση ανοιχτής καρδιάς με χρήση συσκευής εξωσωματικής κυκλοφορίας, η οποία αφορούσε μια βαλβιδική και υποβαλβιδική στένωση πνευμονικής αρτηρίας αγοριού 13 ετών.

το ημερολόγιο έδειχνε **16/11/2013**

Τιμητική διάκριση στον Γρηγόρη Σκαλκέα

*Ίδρυμα Ιατροβιολογικών Ερευνών.
Δημιούργημα και έργο ζωής
του Καθ. Γρ. Σκαλκέα (2002)*

Με τον Μεγαλόσταυρο του Τάγματος του Φοίνικα τιμήθηκε στις **16 Νοεμβρίου του 2013**, από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Κάρλο Παπούλια, ο ομότιμος καθηγητής της Ιατρικής, ακαδημαϊκός **Γρηγόρης Σκαλκέας**. Το παράσημο απονέμεται σε προσωπικότητες που ξεχώρισαν σε τομείς της επιστήμης και της δημόσιας ζωής. Ο κ. Σκαλκέας τιμήθηκε για το σύνολο των υπηρεσιών του στον τομέα της Ιατρικής.

Σταθμοί ζωής...

1923 - Ο Γρηγόριος Σκαλκέας γεννήθηκε στην Αρεόπολη της Μάνης.

1957 - '62 - Μετά από πενταετή θητεία κυρίως στην Αγγλία αλλά και στις Η.Π.Α. απέκτησε την ειδικότητα της Θωρακικής και Καρδιαγγειακής Χειρουργικής και την εξειδίκευση στον τομέα των μεταμοσχεύσεων.

1967 - Τον Φεβρουάριο του 1967 εκλέχθηκε Τακτικός Καθηγητής της Χειρουργικής.

1971 - Πραγματοποίησε εκεί την πρώτη μεταμόσχευση νεφρού στην Αθήνα.

1977 - Δημιούργησε παράρτημα της Β' Προπαιδευτικής Χειρουργικής Κλινικής στο νέο κτίριο του «Σωτηρία», όπου στεγάστηκε το Τμήμα Θωρακικής και Καρδιαγγειακής Χειρουργικής υπό τον Ν. Έξαρχο αρχικά και τον Φ. Παναγόπουλο στη συνέχεια.

1989 - Η Ακαδημία Αθηνών τον εξέλεξε Τακτικό Μέλος της.

2003 - Κατά το έτος, διετέλεσε δύο φορές Πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Νοέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Ιωάννου Χρυσοστόμου

13

ΤΡΙΤΗ

Φιλίππου Αποστόλου

14

ΤΕΤΑΡΤΗ

15

ΠΕΜΠΤΗ

Ματθαίου

16

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Επέτειος Πολυτεχνείου

17

ΣΑΒΒΑΤΟ

18

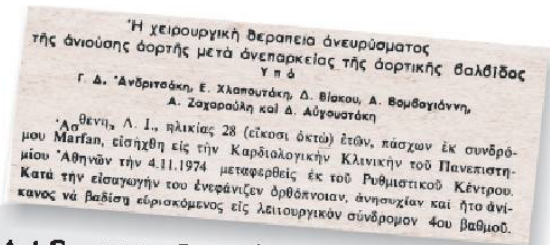
ΚΥΡΙΑΚΗ

Πλάτωνος

19

το ημερολόγιο έδειχνε

20/11/1974

Η πρώτη εγχείρηση Bentall στην Ελλάδα. Γ.Ανδριτσάκης

Η πρώτη εγχείρηση Bentall στην Ελλάδα από τον Γ. Ανδριτσάκη και τους συνεργάτες του

Στο ίδιο διάστημα, ο Γ. Ανδριτσάκης και οι συνεργάτες του, πέραν του μεγάλου όγκου περιστατικών που αντιμετώπισαν, παρουσίασαν εκ μέρους της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Ιπποκράτειο» της Αθήνας, μια σειρά πρωτοποριακών εγχειρήσεων που περιελάμβαναν την πρώτη εγχείρηση Bentall στην Ελλάδα, την πρώτη επιτυχή σύγκλιση μεταφραγματικού μεσοκοιλιακού ελλείμματος, την διόρθωση μετάθεσης μεγάλων αγγείων με ταυτόχρονη συνύπαρξη μεσοκοιλιακής, μεσοκοιλιακής επικοινωνίας και στένωση πνευμονικής, TOF με χρήση βαθείας υποθερμίας σε βρέφος επτά μηνών καθώς και την αντιμετώπιση κοινού αρτηριακού κορμού.

Στην αναφερόμενη εγχείρηση Bentall, ο ασθενής χειρουργήθηκε στις 20/11/74 σε κατάσταση βαρείας καρδιακής ανεπάρκειας. Λόγω έλλειψης προκατασκευασμένων βαλβιδοφόρων μοσχευμάτων την εποχή εκείνη, ο Γ. Ανδριτσάκης συνέραψε βαλβίδα «Lillehei-Caster» νούμερο 22, σε μόσχευμα Dacron 30 χιλιοστών και το καθήλωσε προς τον αορτικό δακτύλιο και την αρχή του τόξου επανεμφυτεύοντας τα στεφανιαία αγγεία επί του μοσχεύματος. Η μετεγχειρητική πορεία ήταν ομαλή και ο ασθενής εξήλθε την 18 ημέρα.

το ημερολόγιο έδειχνε

22/11/2014

Ίδρυση της επιστημονικής εταιρείας "Greek Diaspora"

Για την ιστορία, στις 22/11/2014 συστήθηκε η επιστημονική Εταιρεία "Greek Diaspora". Ίδρυτικά της μέλη πέραν των Δ. Δουγένη και Σωτ. Πράπα, οι Π. Σύμπας, επίτιμος Πρόεδρος του ΔΣ, Ν. Κουτσούκος, Πρόεδρος και James Τατούλης, Αντιπρόεδρος. Επίσης, οι Ι. Τζαναβάρος, Μάριος Τάνος, Γεώργιος Πολυχρονόπουλος,

Κωνσταντίνος Παπαγιαννόπουλος, Παναγιώτης Αρτεμίου, Όλιβερ Λιακόπουλος, Αλέξανδρος Παράφορος, Θεόφιλος Κωλέτης, Κωνσταντίνος Τσαγκάκης, Γεώργιος Τόλης jr., Θάνος Αθανασίου, Θωμάς Θεολόγου, Στέφανος Δεμερτζής, Β. Τετζέρης, μέλη.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Νοέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

20

ΤΡΙΤΗ

Εισόδια της Θεοτόκου

21

ΤΕΤΑΡΤΗ

22

ΠΕΜΠΤΗ

23

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

24

ΣΑΒΒΑΤΟ

Αικατερίνης

25

ΚΥΡΙΑΚΗ

Στυλιανού

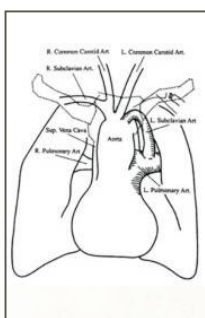
26

το ημερολόγιο έδειχνε

29/11/1945

Το πρώτο "Blalock-Taussig Shunt"

"Blalock-Taussig Shunt"

Στο Νοσοκομείο "John Hopkins" της Βαλτιμόρης, η Καρδιολόγος **Helen Taussig** και ο Χειρουργός **Alfred Blalock** μετά από πειραματικές προσπάθειες σε περίπου 4.000 σκυλιά, εφάρμοσαν στις **29 Νοεμβρίου του 1945**, κλινικά, το πρώτο "**Blalock-Taussig Shunt**" για την βελτίωση της "κυανής νόσου" -Τετραλογίας Fallot- καθιστώντας το εν λόγω νοσηλευτικό ίδρυμα σε κέντρο αναφοράς στη θεραπεία των συγγενών καρδιοπαθειών, καθώς ασθενείς από όλα τα μέρη του κόσμου προσέρχονταν εκεί για να δεχτούν θεραπεία.

το ημερολόγιο έδειχνε

30/11/1967

Η πρώτη αορτοστοφανιαία παράκαμψη. Rene Favaloro

φωτο: Rene Favaloro

Ήταν στις **30 Νοεμβρίου του 1967**, όταν ο **Rene Favaloro** στην «Cleveland Clinic» των Η.Π.Α., πραγματοποίησε μια ιστορική εγχείρηση, παρακάμπτοντας τη δεξιά στεφανιαία αρτηρία με μόσχευμα σαφηνούς φλέβας εμφυτευομένου κεντρικά στην αορτή, υποστηρίζοντας τον ασθενή με εξωσωματική κυκλοφορία, εγχείρηση που αποτέλεσε προοίμιο της κλασικής εγχείρησης Bypass. Εκείνο που καθιστά τον Rene Favoloro "πατέρα" της εγχείρησης Bypass, ήταν ότι, της προσπάθειάς του προηγήθηκε έρευνα, ακολουθήθηκε πρωτόκολλο, διενεργήθηκε προγραμματισμένα και εφαρμόστηκε σε 177 ακόμα περιπτώσεις μέσα σε ένα χρόνο.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Νοέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

27

ΤΡΙΤΗ

28

ΤΕΤΑΡΤΗ

29

ΠΕΜΠΤΗ

Ανδρέου

30

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

1

ΣΑΒΒΑΤΟ

2

ΚΥΡΙΑΚΗ

3

Η πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς στον Κόσμο

φωτο: Christian Barnard

... Ήταν λίγο μετά τα μεσάνυχτα και στο Νοσοκομείο «Grootte Shuur», στο Cape Town της Νότιας Αφρικής, επικρατούσε ένταση. Μια νεαρή γυναίκα που μόλις λίγες ώρες νωρίτερα είχε εμπλακεί σε αυτοκινητιστικό ατύχημα, κοιτόταν εγκεφαλικά νεκρή, στην Μονάδα Εντατικής Θεραπείας. Οι γονείς της 25χρονης Denise Darvall, συντετριμμένοι, πήραν την απόφαση να δωρίσουν την καρδιά της κόρης τους, προς μεταμόσχευση. ... Δυο νέοι Χειρουργοί ανέλαβαν άμεσα δράση. Το στήθος της νεκρής πια Denise άνοιξε, η καρδιά της συνδέθηκε με ένα οξυγονωτή DeWall-Lillehei, ενώ παράλληλα το σώμα της άρχισε να παγώνει. Λίγα λεπτά αργότερα, η καρδιά παρασκευάζονταν και τοποθετούνταν σε ειδική γυάλα με παγωμένο διάλυμα. Ήταν σχεδόν

τρεις το πρωί, όταν στο Νοσοκομείο έφτανε ο Καρδιοχειρουργός Christian Barnard, για να αναλάβει δράση. Εδώ και μέρες, κούρασε επί ματαίω τον 55χρονο Louis Washkansky, χωρίς ελπίδα ανάκαμψης. Η λύση ήταν προφανής... Ο Christian Barnard έμοιαζε έτοιμος να πάρει το ρίσκο. Και το έκανε...

Η επαφή του C. Barnard με τις πειραματικές μεταμοσχεύσεις ξεκίνησε, όταν ο ίδιος εντάχθηκε στο εργαστήριο του O.H. Wangesteen, προκειμένου να εκπονήσει την διδακτορική του διατριβή στην Γενική Χειρουργική. Ήταν το 1956, όταν βρέθηκε στο εργαστήριο του C.W. Lillehei. Η εκπαίδευση του C. Barnard στην Χειρουργική «ανοιχτής» καρδιάς διήρκησε μια τριετία, ενώ με την επιστροφή του στο Cape Town, το 1960, απασχόλησε για πρώτη φορά την επιστημονική κοινότητα, πραγματοποιώντας μια μεταμόσχευση ενός δευτέρου κεφαλιού σε σκύλο. Στις Η.Π.Α. επέστρεψε συχνά. Σε μια από τις επισκέψεις του, στις αρχές του 1967, στο Medical College of Virginia, συνάντησε τον R. Lower, προκειμένου να εκπαιδευτεί στην, τότε αναπτυσσόμενη, ειδικότητα μεταμόσχευσης νεφρού. Ωστόσο, ένα προχειρογραμμένο σύγγραμμα που βρέθηκε τυχαία στα χέρια του, τον έκανε να αλλάξει τον αρχικό σχεδιασμό. Επρόκειτο για ένα δισέλιδο σημείωμα των N. Shumway και του R. Lower, αναφορικά με την χειρουργική τεχνική μεταμόσχευσης καρδιάς σε σκύλους. Ενθουσιασμένος ο C. Barnard και με το σύγγραμμα ανα χείρας, επέστρεψε στη Νότια Αφρική, με σκοπό να εφαρμόσει τα πειραματικά πρωτόκολλα.

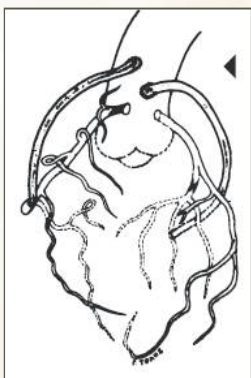
Η πρώτη εγχείρηση By Pass στην Ελλάδα

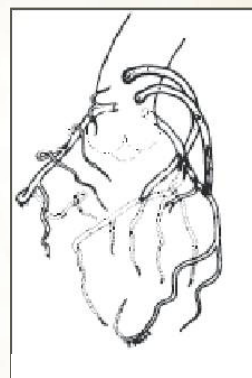
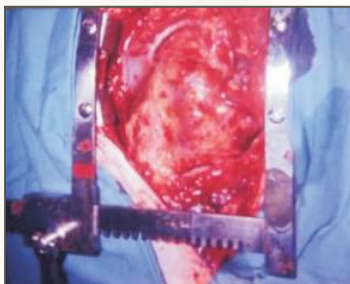
φωτο: Γεώργιος Τόλης

Σε ανακοίνωση, με τίτλο «Επαναιμάτωση του μυοκαρδίου δια διπλής παρακάμφεως των στεφανιαίων τη χρήσει φλεβικών μοσχευμάτων εκ της σαφηνούς φλεβός (Επίδειξις δύο χειρουργηθέντων ασθενών)», υπό τους Γ. Τόλη, Γ. Κοροξενίδου, Ε. Κωτσονόπουλο, Γ. Παππά, Δ. Κάκκαβο και Χ. Σταθάτου (*Ελληνική Χειρουργική, Τόμος 46, 1: 83-91, 1974*), παρουσιάζεται η περίπτωση του πρώτου ασθενή που υποβλήθηκε σε εγχείρηση στεφανιαίας παράκαμψης στις 08/12/1971, λίγο μετά την ανάληψη των καθηκόντων του Γ. Τόλη, ως επικεφαλής του Καρδιοχειρουργικού Τμήματος στους κόλπους της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Ευαγγελισμός». Επρόκειτο για επέμβαση διπλού

ByPass με χρήση φλεβικών μοσχευμάτων στον περισπώμενο κλάδο και στην δεξιά στεφανιαία αρτηρία. Αδιαμφισβήτητα, η εν λόγω εγχείρηση άνοιξε την αυλαία της Χειρουργικής των στεφανιαίων στην Ελλάδα. Η δεύτερη περίπτωση αφορούσε ασθενή ηλικίας 50 ετών και πραγματοποιήθηκε σχεδόν ένα χρόνο αργότερα, στις 22/11/1972, με παρόμοιο τρόπο. Φλεβικά μοσχεύματα τοποθετήθηκαν από την ανιούσα αορτή στον επιχείλιο κλάδο της περισπωμένης και στον πρόσθιο κατιόντα κλάδο. Η έκβαση και των δύο περιστατικών υπήρξε επιτυχής. Το σύνολο των επτά ασθενών που χειρουργήθηκαν, επέζησαν μετά την χειρουργική επέμβαση και παρέμειναν ελεύθεροι στηθάγχης.

Η πρώτη εγχείρηση στεφανιαίας παράκαμψης στην Ελλάδα στις 8/12/71 από τον Γ. Τόλη στον «Ευαγγελισμό»

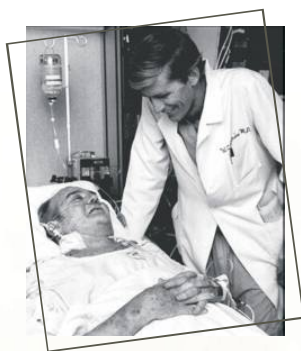

Η δεύτερη εγχείρηση στεφανιαίας παράκαμψης στην Ελλάδα στις 22/11/72 από τον Γ. Τόλη στον «Ευαγγελισμό»

το ημερολόγιο έδειχνε

2/12/1982

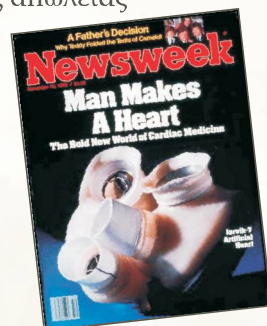
Η πρώτη εμφύτευση τεχνητής καρδιάς

φωτο: William De Vries
με τον ασθενή του B. Clark

ζωής που εξέπεμπε πριν την εμφύτευση, έγινε κραυγή απόγνωσης, κατά την οποία ο B. Clark ζητούσε να αφηθεί στον θάνατο... Τον συνάντησε 112 ημέρες μετά... Στις 23 Μαρτίου 1982...

Το ημερολόγιο έδειχνε **2 Δεκεμβρίου 1982**... Η πρώτη εμφύτευση της τεχνητής καρδιάς ήταν πια γεγονός και πραγματοποιήθηκε στο **Πανεπιστήμιο της Utah** από τον **Dr William DeVries**. Η μετεγχειρητική εξέλιξη του **B. Clark** έμοιαζε να ξεπερνά κάθε προσδοκία. Οι «λίγες μέρες» που όλοι ανέμεναν να επιβιώσει, σύντομα έγιναν «λίγες εβδομάδες» και κατόπιν «λίγοι μήνες». Η επιστήμη είχε νικήσει... Ο ίδιος είχε ηττηθεί... Η ζωή του είχε μετατραπεί σε έναν καθημερινό αγώνα επιβίωσης από μολύνσεις που τον ταλαιπωρούσαν ιδιαίτερα, στιγμές απώλειας συνείδησης, για να ακολουθήσει μια σειρά εγκεφαλικών επεισοδίων, καθώς ο B. Clark έπασχε από χρόνια θρόμβωση. Η κραυγή

το ημερολόγιο έδειχνε

3/12/1967

Επιτυχής μεταμόσχευση καρδιάς

φωτο: Christiaan Barnard

Στις **3 Δεκεμβρίου του 1967**, η είδηση της επιτυχούς διενέργειας μεταμόσχευσης καρδιάς, έκανε το γύρο του κόσμου, μονοπωλώντας το παγκόσμιο ενδιαφέρον για ολόκληρες εβδομάδες. Ο Νοτιοαφρικανός **Christiaan Barnard** μεταμόσχευσε με επιτυχία την καρδιά της 25χρονης **Denise Darvall** στον Louis Washkansky.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Δεκέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

27

ΤΡΙΤΗ

28

ΤΕΤΑΡΤΗ

29

ΠΕΜΠΤΗ

30

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

1

ΣΑΒΒΑΤΟ

2

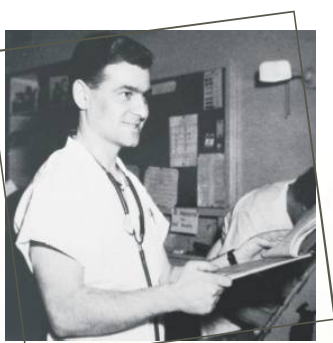
ΚΥΡΙΑΚΗ

3

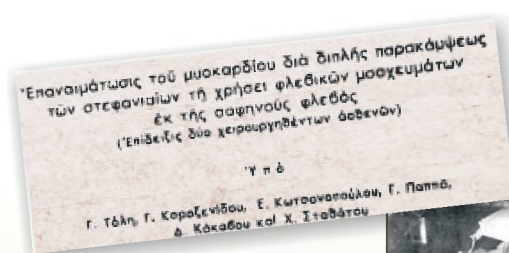
το ημερολόγιο έδειχνε

8/12/1971

Η πρώτη εγχείρηση στεφανιαίας παράκαμψης στην Ελλάδα. Γ.Τόλης

φωτο: Γ. Τόλης στη διάρκεια της εκπαίδευσής του στις Η.Π.Α. (Σικάγο, 1964)

Παρουσίαση των 2 πρώτων εγχειρήσεων με Bypass στην Ελλάδα (1974)

το ημερολόγιο έδειχνε

10/12/1912

Alexis Carrel - Νόμπελ της Ιατρικής

Alexis Carrel.
Εμπνευστής της "leakproof anastomosis",
θεωρήθηκε δικαίως ως ο "πατέρας"
της αγγειοχειρουργικής

Ο Alexis Carrel ήταν Γάλλος χειρουργός και βιολόγος με αμερικανική υπηκοότητα. Γεννήθηκε στις 28 Ιουνίου 1873 στο (Sainte-Foy-lès-Lyon).

Ασχολήθηκε με την συρραφή των αιμοφόρων αγγείων, με τις μεταμοσχεύσεις οργάνων και ιστών και με την επιβίωση των κυττάρων, των ιστών και των οργάνων έξω από το σώμα. Το 1936 εξέδωσε το περιφημο βιβλίο του "Ο άνθρωπος, αυτός ο άγνωστος". Το 1941 ίδρυσε στο Παρίσι το Ίδρυμα για τη μελέτη των ανθρώπινων προβλημάτων. Πέθανε στις 5 Νοεμβρίου του 1944. Στις 10 Δεκεμβρίου 1912 τιμήθηκε με το Νόμπελ της Ιατρικής "σε αναγνώριση της συνεισφοράς του στη συρραφή των αγγείων".

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Δεκέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Βαρβάρας, Σεραφείμ

4

ΤΡΙΤΗ

Σάββα

5

ΤΕΤΑΡΤΗ

Νικολάου

6

ΠΕΜΠΤΗ

7

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

8

ΣΑΒΒΑΤΟ

Αννης

9

ΚΥΡΙΑΚΗ

10

το ημερολόγιο έδειχνε

15/12/1995

Η πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς στο Ωνάσειο Κ.Κ.

φωτο: Γεώργιος Οικονομόπουλος
Υποδιευθυντής Α' ΚΡΧ
Κλινικής του «Ω.Κ.Κ.».
Διηθόνη το τμήμα, την
πρώτη διετία της λειτουργίας του.

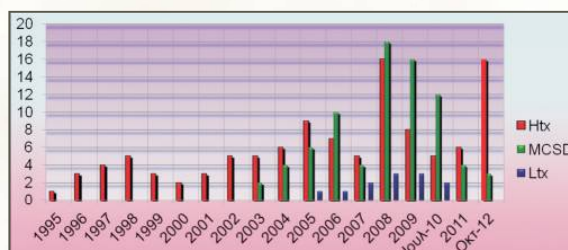
Τα τεκταινόμενα σχετικά με την λειτουργία της Α' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.», θα μπορούσαν να διαχωριστούν σε δυο φάσεις. Στην αρχική, επικεφαλής της κλινικής τέθηκε ο Γεώργιος Οικονομόπουλος, ως Αναπληρωτής Διευθυντής, καλύπτοντας την απουσία του Διευθυντή Πέτρου Αλιβιζάτου, ο οποίος παρέμεινε έως το τέλος του 1995 επικεφαλής του Μεταμοσχευτικού Προγράμματος του Νοσοκομείου «Baylor», στο Τέξας των ΗΠΑ, όντας ταυτόχρονα σε συνεχή επικοινωνία για την οργάνωση του αντίστοιχου προγράμματος του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.». Η πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς πραγματοποιήθηκε στις **17 Δεκεμβρίου του 1995**, από τον Π. Αλιβιζάτο και τους συνεργάτες του Γ. Οικονομόπουλο, Π. Σφυράκη, Γ. Σταυρίδη, Δ. Ζαρκαλή και Λ. Λούη.

φωτο: Αλιβιζάτος Πέτρος
Δ/ντής Α' ΚΡΧ Κλινικής και
οργανωτής του προγράμματος
μεταμοσχεύσεων του «Ω.Κ.Κ.»

φωτο: Πέτρος Σφυράκης

Ανάλυση μεταμοσχεύσεων καρδιάς, πνευμόνων
και τοποθέτησης LVADs κατά έτος.

φωτο:
Μεταμοσχευθέντες
ασθενείς της πρώτης
πενταετίας (1995-2000)

Γ. Σταυρίδης

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Δεκέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Ημέρα του Παιδιού

11

ΤΡΙΤΗ

Σπυρίδωνος

12

ΤΕΤΑΡΤΗ

Ευστρατίου, Λουκίας

13

ΠΕΜΠΤΗ

14

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Ελευθερίου, Ανθής

15

ΣΑΒΒΑΤΟ

16

ΚΥΡΙΑΚΗ

Διονυσίου

17

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Δεκέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

18

ΤΡΙΤΗ

19

ΤΕΤΑΡΤΗ

20

ΠΕΜΠΤΗ

21

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Αναστασίας Φαρμακολυτριάς

22

ΣΑΒΒΑΤΟ

23

ΚΥΡΙΑΚΗ

Ευγένιου, Ευγενίας

24

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Δεκέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

Χριστούγεννα (αργία)

25

ΤΡΙΤΗ

Εμμανουήλ, Σύναξις της Θεοτόκου (αργία)

26

ΤΕΤΑΡΤΗ

Στεφάνου Πρωτομάρτυρος

27

ΠΕΜΠΤΗ

Ιωσήφ

28

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

29

ΣΑΒΒΑΤΟ

30

ΚΥΡΙΑΚΗ

31

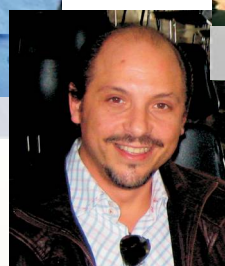
καρδιοχειρουργοί

Η ομάδα του «ΑΧΕΠΑ» υπό τον Κυριάκο Αναστασιάδη

Δ. Δουγένης

Σ. Μωραΐτης

Οι Έλληνες Καθηγητές Καρδιοχειρουργικής

Αντ.Καλικούρδης Γ.Καλαβρουζίδης

Κ. Τριανταφύλλου

Στρ. Αποστολάκης

Γ. Λαζόπουλος

Χ. Κωτούλας

Β.Λόφος

Στ. Συμινελάκης

Π.Αζαριάδης

Δ.Μικρούλης

της νεότερης γενιάς

Η σημερινή ομάδα του «Γ. Παπανικολάου»

Π. Δεδελίας

Δ. Αγγουράς

Χ. Χαρίτος

Γ. Δρόσος

Μιχ. Αργυρίου

Γ.Οικονομόπουλος

Α. Κουρτέας

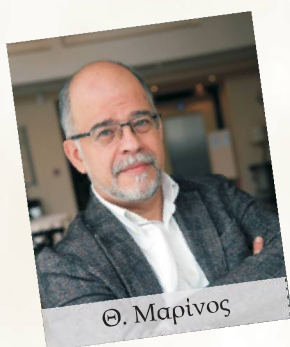
Χ. Ρόκκας

Σ. Κοκοτσάκης

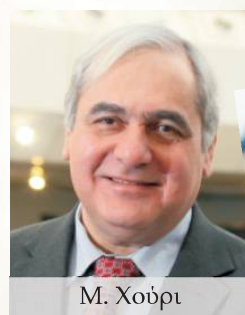
Η. Κουερίνης

Θ. Μαρίνος

Α. Μπαϊρακτάρης

Μ. Χούρι

Γ.Σταυρίδης

καρδιοχειρουργοί

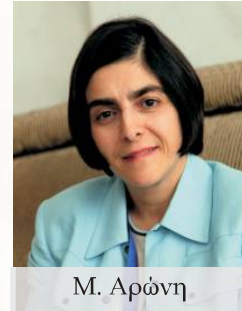
Ο Δ. Νίκας με τους συνεργάτες του,
Ν. Μπαϊκούση & Δ. Καραγιάννη, 2012

Ν. Τσιλιμπίγκας, Α. Τσαντσαρίδου,
Ν. Αντωνόπουλος, Γ. Καλαφάτη, Α. Χέβας

Η ομάδα του Δ. Ηλιόπουλου.
Από δεξιά: Α. Ντεβέγια, Β. Σατραζάμης, Δ. Ηλιόπουλος,
Ε. Καστελάνος, Β. Φίλιας, Β. Ανδρουτσοπούλου, 2012

Μ. Αρώνη

Ο Ιάκωβος Παντελιάδης και η ομάδα του σε στιγμιότυπο του 2012

Π. Σφυράκης

Γιατροί του "Ωνάσειου" Νοσοκομείου

Μ. Κανταριζής

της νεότερης γενιάς

Ι. Χλωρογιάννης

Β. Κοτσής

Ν. Μιχαλόπουλος

Γ. Σαρρής

Η καρδιοχειρουργική ομάδα του «Ερρίκος Ντυνάν» το 2013
Κ. Κατσαβριάς, Σ. Πράπας, Ι. Παναγιωτόπουλος, Ι. Λιναρδάκης

Ομάδα Μ. Παναγιώτου

Α. Πάνος

Ε. Κωλέτης

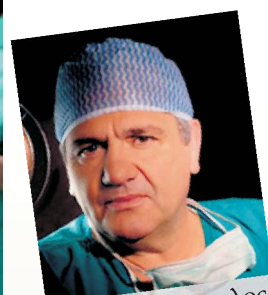

Α. Αγάθος

καρδιοχειρουργοί

Η ομάδα του "Αγίου Λουκά" υπό τον Α. Πίτση

Σ. Θεοδωρόπουλος

Δ. Φιλίππου

Α. Μαλακούδης

Ε. Σιβτανίδης

Α. Παπασταθού

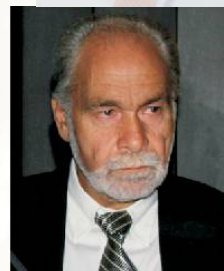
Θ. Ξενικάκης

Γ. Τζίφας

Ν. Γιαννόπουλος

Γρ. Αμανατίδης

Α. Χατζής

Σ. Ουαλέρε

Κ. Μακρογιαννάκης

Γ. Αποστολίδης

της νεότερης γενιάς

Η ομάδα του Κ. Τσακριδη.
Διακρίνονται οι Α. Μπάκας (1), Σ. Αρίκας (2)

Ι. Φεσατίδης

1

Ι. Τούμπουλης

Απ. Μπίσμπος

Χρ. Αλεξίου

Γ. Γριτσόπουλος

Εμ. Παπαδάκης

Γ. Τσώνης

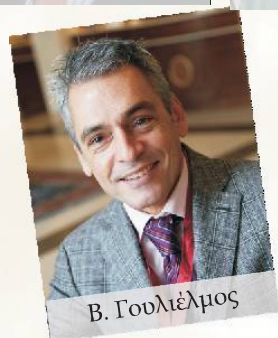
Η. Αγγελής

Κ. Περρέας

Β. Βύζας

Β. Γουλιέλμος

Δ. Πρωτόγερος

Β. Κόλλιας

Φ. Μητρόπουλος

Προσεχή
συνέδρια

27th Annual Congress of the World Society of Cardiovascular & Thoracic Surgeons

September 1-3, 2017, Astana

Organizer:
The Euro-Asian Bridge Society

13th
Annual Meeting of the
Euro-Asian Bridge Society

Iasi, Romania
International Hotel
21 - 24 September 2017

eab2017romania.org

Το παρόν ημερολόγιο εκδόθηκε
τον Δεκέμβριο του 2016 με επιμέλεια
του Προέδρου του Δ.Σ.
της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α , Σωτήρη Πράπα.
Βασίστηκε σε κείμενα του λευκώματος
«Νίκες Καρδιάς» και συμπληρώθηκε
με την αναζήτηση ημερομηνιών σταθμών
για τις εξελίξεις της Καρδιοχειρουργικής
στην Ελλάδα και διεθνώς.
Η γραφιστική επιμέλεια ήταν
της Μαρίτας Μαντάλα
που προσφέρθηκε εθελοντικά
στην προοπτική ενός άψογου
τελικού αποτελέσματος.
Τυπώθηκε από την εταιρεία Fotolio+typicon